

การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ
ที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง

ปริญญานิพนธ์

ของ

วรวรรณนี้ ราชสงฆ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสตนนท์)

.....กรรมการ

(อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสตนนท์)

.....กรรมการ

(อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์พรรณพิศ วณิชย์การ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ และอาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาพร้อมทั้งแนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูรและอาจารย์พรณพิศ วาณิชย์การ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและอาจารย์โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง และผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลบ้านคูหาสวรรค์ จังหวัดพัทลุง ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในทุกด้าน ตลอดระยะเวลาที่ทำการทดลอง และขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณศราวุธ ทูมมากรณ์ และขอขอบคุณพี่ เพื่อนๆ น้องๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ และคอยให้กำลังใจในการทำงานจนสำเร็จลงด้วยดี

ผลความดีจากการวิจัยครั้งนี้ ขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา-มารดา คุณวรศักดิ์ ราชสงฆ์ คุณวิสาลักษณ์ ราชสงฆ์ เป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจจนกระทั่งประสบความสำเร็จในครั้งนี้

วรวรรณินี ราชสงฆ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ.....	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ.....	23
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	23
งานวิจัยในประเทศ.....	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ.....	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ.....	33
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	34
งานวิจัยในประเทศ.....	35
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์.....	36
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์.....	40
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	40

บทที่	หน้า
งานวิจัยในประเทศ.....	41
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม.....	42
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม.....	53
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	53
งานวิจัยในประเทศ.....	54
 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	 56
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	56
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	57
แบบแผนการทดลอง.....	61
การดำเนินการทดลอง.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	 65
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
 5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	 69
บทย่อ.....	69
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	69
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	69
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	70

บทที่	หน้า
การดำเนินการทดลอง.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	71
อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	86
ภาคผนวก ก.	87
ภาคผนวก ข.	102
ภาคผนวก ค.	234
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	240

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	52
2 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Two Group Pretest-Posttest Design.....	61
3 เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ.....	66
4 เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ.....	67
5 เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ.....	68
6 แสดงคำอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์.....	235
7 แสดงโครงสร้างแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์.....	236
8 เฉลยคะแนนของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์.....	237
9 แสดงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ.....	238
10 แสดงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ.....	239

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ในประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องนำทรัพยากร ที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดซึ่งทรัพยากรจะมีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตในทรัพยากรที่มีชีวิตย่อมรวมถึงประชากรที่อาศัยในประเทศและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดก็คือทรัพยากรมนุษย์ หรือประชากรนั่นเอง ประเทศใดที่มีประชากรที่มีคุณภาพประเทศนั้นย่อมพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยในการพัฒนา

การพัฒนาบุคคลในด้านที่สำคัญที่สุด คือการปลูกฝังพลเมืองของชาติ ให้มีคุณธรรมต่างๆ อันก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมของ ความเป็นพลเมืองดีก็คือ การมี จริยธรรมสูงนั่นคือมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มีระเบียบวินัย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 14)

สำหรับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนนั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2523-2533) โดยจะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มี คุณธรรม จริยธรรม ปัญญา และมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ตลอดจนทั้งมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเอง และดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 33)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมที่สำคัญในสังคมเพราะทำให้สังคมสงบสุข ประเทศชาติพัฒนา และเจริญก้าวหน้า ดังนั้นเราจึงควรพยายามพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ให้กับประชากรภายในประเทศ ซึ่งการพัฒนาจะต้องเริ่มมีการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า ถ้าเด็กวันนี้เป็นเด็กที่มีความซื่อสัตย์ก็ทำนายได้ว่าเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นคนที่ซื่อสัตย์ สังคมที่มีคนซื่อสัตย์อยู่มาก ๆ ก็จะสงบสุข

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนปกติได้ เด็กเหล่านี้ ได้แก่ เด็กชาวป่า ชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กที่อยู่ในท้องถนนหรือมีปัญหาด้านสภาพภูมิศาสตร์ เด็กที่ยากจนมาก กำพร้าบิดาหรือมารดา ขาดผู้อุปการะ เด็กเร่ร่อน เด็กในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กที่เป็นบุตรหลานของผู้ได้รับภัยคุกคาม บุตรหลานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ บุตรผู้ป่วยโรคเรื้อรัง หรือเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในลักษณะอื่น ๆ ปัจจุบันโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อยู่ในสังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา. 2536 : 9)

ลักษณะการจัดโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนประเภทประจำ มีหอพักให้นักเรียนได้พักอาศัยในโรงเรียน โดยได้รับการสงเคราะห์ด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์การเรียน การจัดการเรียนการสอนได้มุ่งเน้นการฝึกอาชีพ คุณธรรม และประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการชีวิตประจำวันภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง เป็นโรงเรียนประเภทประจำรับนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพัทลุง จัดการเรียนการสอน 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตลอดเวลาที่นักเรียนทุกคนอยู่ประจำในโรงเรียนในระบบให้เปล่า โรงเรียนมีหอพักและเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์การเรียนทุกชนิดให้แก่ นักเรียน ด้วยเงินงบประมาณที่กรมสามัญศึกษาจัดให้

จากการสำรวจปัญหาเบื้องต้นของนักเรียนโรงเรียนนี้ โดยการสัมภาษณ์ ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 248 คน พบว่า นักเรียนมีปัญหาหลายประการ เช่น รู้สึกเหงา คิดถึงบ้าน ขาดความมั่นใจในชีวิตตนเอง รู้สึกว่าตัวเองมีอารมณ์ร้อน โมโหง่าย การทะเลาะวิวาทและการหยิ่งของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

ในบรรดาปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นการหยิ่งของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต พุดผด ลอกงานเพื่อนเอาเปรียบผู้อื่น ไม่ตรงต่อเวลา ไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับเป็นปัญหาที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ถือว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขตั้งแต่ยังเด็ก และจากการสำรวจพบว่า นักเรียนร้อยละ 90 มีพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ครูแนะแนวระบุว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหา

เกี่ยวกับพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ร้อยละ 86.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ร้อยละ 95.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ร้อยละ 94.8

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์อีกครั้งหนึ่ง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจะเลื่อนขึ้นเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2540 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาพัฒนาในครั้งนี้ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พบว่านักเรียนร้อยละ 95.2 มีปัญหาเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ ซึ่งการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำนี้ จะส่งผลทำให้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่ำด้วยเช่นกัน โดยใช้แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของ บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536 : 90 - 99) ซึ่งแบบสอบถามมี 4 ตัวเลือก และได้กำหนดให้ตรงกับขั้น การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 4 ขั้น โดยยึดทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1969 : 339 - 405) ขั้นที่ 1 หลบหลีกการลงโทษ เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล เด็กอายุ 7 – 10 ขวบ ขั้นที่ 3 ทำตามผู้อื่นเห็นชอบ เด็กอายุ 10 – 13 ปี ขั้นที่ 4 ทำตามหน้าที่ของสังคม เด็กอายุ 13 – 16 ปี ขั้นที่ 5 การทำตามคำมั่นสัญญา เด็กอายุ 16 ปี ขึ้นไป ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล วัยผู้ใหญ่

แต่ บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ ใช้เพียง 4 ขั้น เพราะได้ทำการวิจัยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จะอยู่ในขั้นที่ 1 – 4 ซึ่งโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1969 : 394) เชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ เป็นไปตามลำดับขั้นจากขั้นที่ 1 ผ่านไปตามลำดับ จนถึงขั้นที่ 6 จะข้ามขั้นไม่ได้ เพราะคนเราจะให้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าก่อน ต่อมา เมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นสูงมีมากขึ้น ส่วนการให้เหตุผลขั้นต่ำจะได้รับการใช้น้อยลง และถูกทิ้งไปในที่สุด

จากการที่ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมความไม่ซื่อสัตย์ ก็จะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอีกด้วย โดยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะอยู่ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ซึ่งจะอยู่ในขั้นที่ 3 ตามทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม ของโคล

เบอร์ก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านนี้ จะส่งผลทำให้พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ต่ำ เช่นกัน

ทั้งนี้จากผลการวิจัยของ ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจณปจณี (2520 : 11) กล่าวว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ การวิจัยพบว่า คนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม อันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่า ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้

ดังนั้น การที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำ ส่งผลถึงพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำ แสดงถึงการที่บุคคลประพฤติปฏิบัติตนไม่ตรงกับความจริง ทำให้เป็นปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น ส่งผลถึงความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติด้วย จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ฉะนั้น การที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น จึงควรส่งเสริมและพัฒนาในตัวเยาวชน ให้มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้นต่อไป

ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์นั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังที่ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ เช่น ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร (ชไมพร มุขโต. 2525 : 69) ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร (บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. 2536 : 52 - 54)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะนำวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติมาพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การใช้เทคนิคแม่แบบเป็นสิ่งที่น่าจะพัฒนาความซื่อสัตย์ได้ ดังที่ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 52) กล่าวว่า เป็นกลวิธีในการสร้างหรือสอน พฤติกรรมใหม่ให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสนใจ และผลจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์เช่นเดียวกับแม่แบบ จะทำให้ ผู้เลียนแบบปรับเปลี่ยนและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เช่นเดียวกับแม่แบบ และสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 7 - 9) ได้กล่าวถึงการใช้เทคนิคแม่แบบว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลสังเกต ฟังหรืออ่านเกี่ยวกับพฤติกรรม

ของบุคคลหรือสัญลักษณ์ของบุคคล แล้วประมวลเป็นข้อมูล ในการแสดงพฤติกรรมของ
คนต่อไป

สำหรับการใช้บทบาทสมมติ เป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะการแสดง
บทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมในลักษณะเรียนปนเล่น ซึ่งเป็นการ
เรียนที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อ เด็กได้มีโอกาสระบายความเครียดในการ
เรียน อีกทั้งเด็กจะไม่รู้สึกที่กำลังถูกสั่งสอน (โกศล มีคุณ. 2524 : 33)

นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 63 - 67) กล่าวว่า วิธีการปลูก
ฝังและพัฒนาจริยธรรมแก่เด็กได้แก่ การให้แสดงบทบาท วิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่
ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดีนั้นต้องให้เขาได้มีโอกาส สวมบทบาทอื่น ๆ นอก
เหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่

วิธีการดังกล่าวได้แก่การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับเทเลอร์ และ
วอลฟอร์ด (1974 : 19) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้สวมบทบาทในสถาน
การณ์ต่างๆ เพื่อฝึกว่าคนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่
สุด นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนได้รู้ความต้องการที่ซ่อนเร้นในตัว ซึ่งได้แก่แรงจูงใจ
ความเข้าใจในความสัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น ต่อสังคมเข้าใจความรู้สึกของตนเองและ
ผู้อื่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการใช้เทคนิคแม่แบบ และ
การใช้บทบาทสมมติ มาพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง โดยศึกษาเปรียบเทียบผล
ของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ ว่าสามารถพัฒนาการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนแตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ นักเรียน
ก่อน และหลังได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ นักเรียน
ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ

3. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ นักเรียน ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ กับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำให้ทราบผลของการเปรียบเทียบการใช้เทคนิคแม่แบบ และ บทบาทสมมติ ที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเป็นแนวทางสำหรับครูแนะแนว ครูผู้สอน จริยธรรม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริมจริยธรรมได้ไปใช้ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2540 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมาจำนวน 20 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2540 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ 33 ลงมาจำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 10 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
ของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

3.1.1 การใช้เทคนิคแม่แบบ *แบบจำลอง*

3.1.2 การใช้บทบาทสมมติ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ *แบบจำลอง*

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง เหตุผลที่นักเรียน
ระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เมื่อต้อง
ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ต่อไปนี้ คือ

1.1. ไม่ลอกงานเพื่อน หรือให้เพื่อนหรือญาติช่วยทำ ให้ หมายถึง เหตุผล
ที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม ที่ทำงานด้วยตนเอง เช่น
เมื่อครูให้งานนักเรียนทำงานด้วยตนเอง หรือทำการบ้านด้วยตนเอง ไม่ลอกการบ้านของ
เพื่อน ให้เพื่อนหรือญาติทำ

1.2. ขอมรับผิดจากกระทำของตน หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการ
เลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้ กระทำ
ไม่ว่าผลนั้นจะออกมาดีหรือไม่ก็ตาม เช่น ทำให้ของโรงเรียนเสียหายก็ยอมรับผิด

1.3. ไม่พูดปด หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่
กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงคำพูดที่ตรงตามข้อเท็จจริง เช่น นักเรียนบอกกับครูตาม
ตรงว่าใครทำของโรงเรียนเสียหาย

1.4. ไม่ลักขโมย หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่
กระทำ พฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยการลักขโมย เช่น นัก
เรียนไม่หยิบสิ่งของของเพื่อนโดยไม่ได้รับอนุญาต

1.5. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะ
กระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาเปรียบผู้อื่น เช่น ครูมอบหมายงานให้

ทำเป็นกลุ่มแต่นักเรียนเห็นว่าเพื่อนช่วยหลายคนแล้วจึงไม่ทำปล่อยให้เพื่อนทำกันเอง เป็นการเอาเปรียบการทำงาน

1.6. ตรงต่อเวลา หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามเวลานัดหมาย เช่น นักเรียนไม่มาโรงเรียนสาย หรือต้องส่งงานตามกำหนดเวลา

1.7. ปฏิบัติตามกฎระเบียบบังคับ หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น การมาเข้าแถวหน้าเสาธงในตอนเช้า

1.8. ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเลื่อมเสีย หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมชักชวนผู้อื่นไปในทางเลื่อมเสีย เช่น นักเรียนไม่ชักชวนเพื่อนเล่นการพนัน

1.9. รักษาความสัตย์สุจริต หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมรักษาความสัตย์สุจริต เช่น นักเรียนสัญญาว่าจะส่งการบ้าน นักเรียนก็จะส่งการบ้านตามที่ครูสั่ง

ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์โดยยึดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งแบ่งขั้นทางจริยธรรม โดยจัดไว้ 3 ระดับ ระดับละ 2 ขั้น รวม 6 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)

ระดับนี้บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตนจะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นในระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้จะเลือกหรืองดกระทำการใด เพราะกลัวถูกลงโทษและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน การตัดสินใจดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าทำไปแล้วถูกลงโทษหรือไม่

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเท่านั้น ตัดสินการกระทำตามใจตนเองมักเป็นไปในรูปที่ต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าการกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่น หรือความไม่ถูกต้องของสังคมชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน เช่น หนูจะขยันเรียนให้สอบได้ที่ 1 ถ้าแม่ซื้อจักรยานให้หนู

ระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

เป็นระดับที่กระทำไปตามความคาดหวังของบุคคลอื่น การดำเนินและยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติมีการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของคนระดับนี้ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็ยังมีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเราทั้งสามารถแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance Orientation) ผู้มีจริยธรรมขั้นนี้ มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจ เพื่อให้เขายอมรับเข้าเป็นพวกชอบคล้อยตามคนอื่นโดยเฉพาะเพื่อน ทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The Law and Order Orientation) บุคคลจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ตนจะต้องทำหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดไว้ หรือคาดหมายพฤติกรรมที่ถูกต้อง เคารพต่อกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมตั้งไว้ ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคม สังคมจะเป็นตัวกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level)

ระดับนี้เป็นระดับที่มีจริยธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งมีอยู่ในวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนย่อยและมักจะมีในอายุ 20 ปีขึ้นไป ระดับนี้มีการตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำความคิดไตร่ตรองด้วยตนเองแล้วตัดสินใจไปตามแต่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมสากลที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับของทุกสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation) มีจริยธรรมขั้นนี้ยังยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไข

เปลี่ยนแปลงกฎเป็นสิ่งที่ทำได้ เมื่อได้ใช้วิจารณ์ด้วยเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่า ความถูกต้องตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผลที่เป็นสากล โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมของสิทธิมนุษยชน เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. การใช้เทคนิคแม่แบบ (Modeling Technique) หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการสังเกต เลียนแบบ และแสดงความคิดความรู้สึกที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของตัวแบบ ตลอดจนข้อดีและข้อบกพร่องของแม่แบบก่อนที่จะนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาซักถามเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน ที่นักเรียนแสดงออกที่เหมาะสมเป็นอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบวิธีทัศน์ที่แสดงเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน ทั้งทางบวกและทางลบ ให้นักเรียนสังเกตการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากตัวแบบ

2.2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับแม่แบบและให้นักเรียนอภิปรายและซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่ได้สังเกตตลอดทั้งข้อดีและข้อบกพร่องของพฤติกรรมของแม่แบบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะเลียนแบบ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบนั้น ๆ ตามหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนด

2.2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทางบวก หรือที่พึงประสงค์ของแม่แบบ และแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิง

จริยธรรมที่นักเรียนเลียนแบบ และเมื่อนักเรียนสามารถเลียนแบบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของแม่แบบแล้วก็จะให้นักเรียนนำไปปฏิบัติต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

วิธีการนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1

3. การใช้บทบาทสมมติ (Role Playing) หมายถึง กิจกรรมการแสดงที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา และกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้แก่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาทนั้น เป็นการแสดงที่ไม่มีการซ้อมล่วงหน้า แสดงบทบาทไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออุปมาเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจนแจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

3.2 ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เตรียมผู้สังเกตการณ์เริ่มแสดงและหยุดการแสดง ใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที

3.2.1 ขั้นเริ่มต้นการพูด

3.2.2 ขั้นดำเนินเรื่อง

3.2.3 ขั้นสรุป

3.3 ขั้นวิเคราะห์และอุปมาอุปไมย ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผล และความรู้สึกโดยตรงไปตรงมา ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที

3.4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม ผู้แสดง แสดงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของกลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

3.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยกันสรุป ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 5-10 นาที
วิธีการนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์
 - 3.1 ความหมายของความซื่อสัตย์
 - 3.2 ประเภทของความซื่อสัตย์
 - 3.3 พัฒนาการความซื่อสัตย์
 - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
 - 4.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 4.2 ลักษณะทางจริยธรรม
 - 4.3 ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 4.4 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม
 - 4.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาจริยธรรมด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ

1.1.1 ความหมายของเทคนิคแม่แบบ (Modeling Technique)

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 52) ได้ให้ความหมายของเทคนิคแม่แบบว่าเป็นกลวิธีสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่วิธีหนึ่ง โดยผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบจากตัวแบบสังเกตพฤติกรรม และกิจกรรมต่างๆ ของตัวแบบที่ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสนใจ และผลจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแม่แบบจะทำให้ผู้เรียนแบบสามารถปรับเปลี่ยนและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เช่นเดียวกับแม่แบบ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 79) ได้กล่าวถึงการใช้เทคนิคแม่แบบว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลสังเกต ฟัง หรืออ่าน เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหรือสัญลักษณ์แทนบุคคล แล้วประมวลเป็นข้อมูลในการแสดงพฤติกรรมของตนต่อไป

จากความหมายของเทคนิคแม่แบบดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าเทคนิคแม่แบบหมายถึง วิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการสังเกต เลียนแบบ และแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่อพฤติกรรมของตัวแบบ

1.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานการวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของเบนดูรา (Bandura, 1977 : 10 - 29) ซึ่งอธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังนี้คือ

พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนจะเลียนแบบตัวแบบ การเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ รวมถึงการสังเกตการตอบสนองและปฏิกิริยาต่าง ๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแบบ คำบอกเล่าเกี่ยวกับตัวแบบ ความน่าเชื่อถือของตัวแบบ ความมีชื่อเสียงของตัวแบบ ฯลฯ ผลจากการสังเกตจะทำให้ผู้สังเกตสามารถเลียนพฤติกรรมของตัวแบบหรือแสดง

พฤติกรรมใหม่ ๆ ได้ทำให้ไม่ต้องลองผิดลองถูก พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์พฤติกรรมกับผลที่เกิดขึ้น ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมของมนุษย์ เมื่อประสบเหตุการณ์หนึ่งมนุษย์ก็เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดตามมาได้ ทำให้เกิดความดีใจ ความวิตกกังวล ความกลัวขึ้นล่วงหน้า ความคาดหวังนี้ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำพฤติกรรมหนึ่งให้เกิดผลตามมาที่ตนปรารถนา

การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์ตรงและจากการสังเกตการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองหรือผลที่เกิดจากกระทำต่างๆ ของตนเอง แต่วิธีเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นี้มีข้อจำกัดตรงสิ่งที่จะเรียนรู้มีมากกว่าเวลาและโอกาสของผู้เรียนแต่ละคนจะอำนวย และผลของการกระทำบางอย่างก็เป็นอันตรายถ้าจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.1.3 กระบวนการเรียนรู้จากแม่แบบ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 22 - 27) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากแม่แบบโดยกระบวนการสังเกต (Observational Learning) ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้อื่น เช่น การได้ยินคำบอกเล่า การได้อ่านข่าวสาร บันทึกซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม และจะเป็นข้อมูลที่บุคคลนำมาพิจารณาสำหรับการกระทำพฤติกรรมใหม่ในอนาคต ผู้ที่ช่างสังเกตและช่างคิดก็จะมีโอกาสเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้มากกว่าและลึกซึ้งกว่า และผู้เรียนที่ประสบตัวอย่างหรือแบบอย่างที่แตกต่างกันก็จะเกิดการเรียนรู้ที่ต่างกันด้วย เมื่อบุคคลได้เห็นตัวแบบก็จะสามารถรับรู้สัญลักษณ์ของการกระทำนั้น และสัญลักษณ์เหล่านี้จะชี้้นำให้แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้จากแม่แบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ความสนใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญของตัวแบบอย่างละเอียดที่สุดโดยการสังเกต และรวบรวมสิ่งที่รับรู้มาเป็นขั้นตอน บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้เลยถ้าขาดความสนใจและขาด ความรู้พฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออก สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการนี้ คือ

1.1 ลักษณะของแม่แบบ แม่แบบที่มีความเด่นชัด จดจำง่าย มีความดึงดูดใจสูงไม่ซับซ้อน จะมีโอกาสทำให้ผู้สังเกตสนใจได้มาก นอกจากนี้ถ้า พฤติกรรม กิจกรรมและลักษณะของแม่แบบมีความสำคัญใกล้เคียงกับผู้สังเกต จะโน้มน้าวจิตใจให้ผู้สังเกตสนใจมากขึ้น

1.2 ลักษณะของผู้สังเกต กระบวนการนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในด้านการสังเกต การรับรู้ การรวบรวมและตีความจากพฤติกรรมของแม่แบบ รวมทั้งความสนใจพฤติกรรมของแม่แบบ

2. การเก็บจำ (Retention Process) ในการเรียนรู้โดยการสังเกตบุคคลไม่สามารถจะเรียนรู้ได้มาก ถ้าปราศจากการเก็บจำกระบวนการนี้เป็นการรวบรวมรูปแบบ พฤติกรรมของแม่แบบที่ได้สังเกตทุกครั้ง แล้วนำมาวางรูปแบบของ พฤติกรรมที่เด่นชัด ในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Coding) ที่จะช่วยให้จำพฤติกรรมของตัวแบบได้แม้จะเห็นตัวแบบในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก็ตาม การเก็บจำในรูปสัญลักษณ์กระทำได้ 2 ลักษณะ คือ มโนภาพ (Imaginal Coding) และภาษา (Verbal Coding) การเก็บจำในรูปมโนภาพจะง่ายเมื่อมีการเสนอแม่แบบให้เห็นบ่อย ๆ ส่วนการเก็บจำในรูปภาษาพัฒนามากกว่าและช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จขึ้น เพราะสัญลักษณ์ในรูปภาษาสามารถให้ข้อมูลที่มากพอและง่ายต่อการสะสมความรู้ที่ได้มา นอกจากนี้การฝึกคิด หรือกระทำตามแม่แบบยังช่วยให้การเรียนรู้จากการสังเกตได้ผลดียิ่งขึ้น การเลียนแบบจึงอาจเกิดขึ้นตามการกระทำของแม่แบบโดยตรงทันทีหรืออาจเกิดขึ้นหลังจากสังเกตแม่แบบมาแล้วระยะหนึ่ง

3. การแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตดัดแปลงสัญลักษณ์จากการเก็บจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสม กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นการตอบสนองอย่างดีที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับตัวแบบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจบ่อเกิดและข้อบกพร่องของพฤติกรรมได้ ผู้สังเกตจะแสดงพฤติกรรมได้ครบถ้วนตามที่เขาสังเกตได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับระดับความคิด และความซับซ้อนของพฤติกรรม ในระยะแรกการดัดแปลงสัญลักษณ์ให้เป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นทำได้ยาก แต่เมื่อทราบข้อบกพร่องระหว่างสัญลักษณ์กับการดัดแปลงให้เป็นพฤติกรรมก็จะช่วยให้การกระทำตามตัวแบบในคราวต่อไปถูกต้องมากยิ่งขึ้น การแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นเป็นการปรับปรุงทักษะพื้นฐานที่มีอยู่ด้วยการให้ตัวแบบและการฝึกฝน

ในปัจจุบันมีข้อมูลแสดงว่าการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ของมนุษย์เกิดจากกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งผู้เรียนค่อยๆ ปรับพฤติกรรมของตนตามที่ได้พบเห็นทีละขั้นตอนจนพบแบบแผนที่เหมาะสมที่สุด

4. การจูงใจ (Motivational Process) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้มากับการแสดงออก เพราะในชีวิตจริง บุคคลไม่สามารถจะกระทำตามแม่แบบได้ทั้งหมด บุคคลจึงเลือกที่จะกระทำตามแม่แบบเมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของแม่แบบโดยผู้สังเกต เป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพอใจและไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย

กระบวนการนี้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นอย่างมาก การเห็นตัวแบบมีพฤติกรรมเหมาะสมและได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพฤติกรรมนั้นจะก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบ รวมทั้งพฤติกรรมที่ทำซ้ำแล้วซ้ำอีก และพยายามปรับปรุงข้อบกพร่องจนได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน ก็ช่วยให้เกิดการเลียนแบบในสังคมส่วนใหญ่ด้วย

สถานการณ์ของการเรียนรู้ด้วยการสังเกตหรือการเรียนรู้จากตัวแบบต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหลายดังกล่าวมาแล้ว พฤติกรรมการเลียนแบบที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดวางรูปแบบ องค์ประกอบการเรียนรู้จากตัวแบบอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจตัวแบบอย่างแท้จริง จนสามารถจดจำและสร้างสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของตัวแบบได้ และประกอบกับการจูงใจอย่างเหมาะสมและเพียงพอจะทำให้ผู้เรียนแสดงการตอบสนอง คือ การเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ในที่สุด

1.1.4 ลักษณะของแม่แบบ

การเรียนรู้ของเด็กจากแม่แบบนั้น เด็กจะเรียนรู้โดยแม่แบบทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าและเป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนสังเกต และเลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งแบนดูรา (Bandura, 1977 : 40 - 51) แบ่งแม่แบบเป็น 2 ชนิด คือแม่แบบจากตัวจริงกับแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งอาจเป็นคำพูด เอกสารหรือใช้โสตทัศนวัสดุ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ หรือวีดิโอเทป เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วีดิโอเทป ซึ่ง

เป็นแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ เนื่องจากวิดิทัศน์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนมีค่าใช้จ่ายในการผลิตไม่สูงมากนัก การถ่ายทำจากของจริง ก็ทำได้สะดวกไม่ต้องล้างฟิล์มเหมือนภาพยนตร์ ในกรณีที่ภาพยนตร์ที่ดีมีสาระ ก็สามารถยืมมาบันทึกเองได้ ประโยชน์ที่ได้รับในการเรียนการสอน คือ นักเรียนจะเห็นภาพและได้ยินเสียงเหมือนภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ (ไพบูลย์ จันทยศ. 2520 : 11) นอกจากนี้ พินิต วัฒน (2520 : 11) กล่าวว่า วิดิทัศน์มีบทบาทในการให้การศึกษา ให้ความรู้ได้ทุกรูปแบบตั้งแต่ความรู้ง่ายๆ ไปหากระบวนการที่สลับซับซ้อนได้ และเป็นเครื่องมือที่สามารถสอนได้เหมือนกับการสอนของครู

1.1.5 กลวิธีในการเรียนรู้จากตัวแบบ

ในการนำทฤษฎีแม่แบบของเบนจามินไปใช้เพื่อให้ผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นนั้น แบล็กแมน และซิลเบอร์แมน (Blackman and Silberman, 1975 : 57) ได้สรุปเพื่อนำไปใช้ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้
2. มีแบบซึ่งแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้ที่เหมาะสม
3. ให้แรงเสริมกับแม่แบบเมื่อแม่แบบสามารถแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ

จะให้ผู้สังเกตเรียนรู้

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 121 - 213) สรุปหลักการเรียนรู้จากตัวแบบไว้ดังนี้

นี้

1. ให้ผู้สังเกตได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่จากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สังเกตได้เรียนรู้ทักษะในการก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่
2. ผู้สังเกตอาจจะรับรู้วิธีการที่จะนำมาสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนามาก่อนแล้วแต่ยังไม่ได้ทำหรือคาดว่าจะทำไม่ได้ จากการสังเกตพฤติกรรมที่แม่แบบแสดงจะช่วยกระตุ้นให้ผู้สังเกตได้แสดงพฤติกรรมที่เรียนรู้มาแล้วนั้น
3. แม่แบบจะต้องมีลักษณะน่าสนใจ เพื่อเป็นแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้ผู้สังเกตเลียนแบบ
4. หลังจากผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว จะจดจำไว้ในความทรงจำเพื่อนำไปแสดงในอนาคต ควรให้โอกาสผู้สังเกตฝึกฝนพฤติกรรมนั้น แล้วผู้

ควบคุมเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้สังเกต และได้มีผู้นำวิธีการเรียนรู้จากตัวแบบไปใช้ในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ โดยให้สังเกตตัวแบบที่แสดงลักษณะที่พึงประสงค์ และตัวแบบได้รับแรงเสริมจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งกลวิธีการเรียนรู้จากตัวแบบสามารถทำได้หลายรูปแบบ

1.1.6 วิธีการให้ตัวแบบ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 52 - 66) กล่าวว่า วิธีการให้ตัวแบบโดยเสนอตัวแบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้ผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมตลอดทั้งกิจกรรมต่างๆ ของตัวแบบ ผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ๆ ที่พึงประสงค์

วิธีการให้ตัวแบบอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 53)

1. การคัดเลือกตัวแบบ

1.1 ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือ และเป็นตัวแบบที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดีเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าประสงค์ ซึ่งจะทำให้ผู้เลียนแบบมั่นใจที่จะเลียนแบบตัวแบบนั้นมากยิ่งขึ้น

1.2 ตัวแบบและผู้เลียนแบบ ควรจะมีความคล้ายคลึงกัน หรือมีลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกต และจะช่วยให้ประสิทธิภาพของการเลียนแบบสูงขึ้น เช่น อยู่ในวัยเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน เป็นต้น

1.3 ลักษณะของกิจกรรมที่เลียนแบบ ควรจะเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน จะทำให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตได้เป็นอย่างดี

2. การเสนอตัวแบบ มีวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 เสนอตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรง โดยจะต้องให้เสริมแก่ตัวแบบ และแก่ผู้สังเกตเมื่อสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ อย่างเหมาะสม

2.2 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง โดยสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างจะทำหน้าที่เป็นสัญญาณบอกให้ผู้สังเกตรู้ว่า ถ้าแสดงพฤติกรรมที่

พึงประสงค์แล้วจะได้รับการเสริมแรง สิ่งเร้าประเภทนี้ควรเสนอควบคู่กับการเสริมแรง ทำให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างคงทนถาวร และมีประสิทธิภาพ

2.3 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง การเสริมแรงทางบวกและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 408) กล่าวถึงหลักการที่จะใช้ตัวแบบในการเสริมสร้างพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพดังนี้คือ ต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะให้ตัวแบบแสดงเพื่อให้บุคคลสังเกตและเลียนแบบให้ชัดเจน ซึ่งความชัดเจนของพฤติกรรมนั้นต้องหมายถึง การสังเกตเห็น วัดได้โดยใช้คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้นจะต้องอยู่ในระดับความสามารถที่จะกระทำได้ มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจในการเรียนรู้ ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบอย่างตั้งใจ เมื่อผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ถูกต้องหรือใกล้เคียงแล้วควรให้แรงเสริมทันที ผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตด้วยวิธีการรุนแรง เช่น ตีหรือดุด่า

1.1.7 การสังเกตเห็นการกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำของตัวแบบ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 117 - 121) ได้สรุปเกี่ยวกับการเสริมแรงแม่แบบไว้ว่า ในชีวิตประจำวันคนจะสังเกตเห็นการกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งมีทั้งผลกระทบที่เป็นรางวัลการลงโทษและการไม่สนใจใยดี คนจึงได้ประโยชน์จากการเรียนรู้กลวิธีการที่นำมาซึ่งความสำเร็จ และวิธีการที่จะก่อให้เกิดความผิดพลาดจากบุคคลอื่นพอ ๆ กับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การได้เห็นผลจากการกระทำของบุคคลอื่น สามารถทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เช่นเดียวกันกับการที่บุคคลนั้นได้ลงมือกระทำพฤติกรรมนั้นด้วยตนเอง การได้เห็นความสำเร็จจากการกระทำของบุคคลอื่นทำให้แนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมนั้นสูงขึ้น ส่วนการได้เห็นความล้มเหลวจากการกระทำของผู้อื่นทำให้แนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมนั้นลดต่ำลง

1. การเสริมแรงที่เกิดจากการเห็นตัวแบบได้รับแรงเสริม (Vicarious Reinforcement) การเสริมแรงแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้สังเกตเห็นว่า บุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมเช่นนี้แล้วได้รับแรงเสริม ผลจากการศึกษาจำนวนมากแสดงให้เห็นว่า การที่ได้เห็น

พฤติกรรมของตัวแบบได้รับรางวัลย่อมมีประสิทธิภาพกว่าการเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมนั้นอย่างเดียวนั่นเอง ผลกรรมทางบวกที่บุคคลสังเกตเห็นเป็นตัวส่งเสริมให้บุคคลรับเอาพฤติกรรมนั้นมาเป็นของตน บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาเมื่อมีสิ่งจูงใจให้เขากระทำเช่นนั้น

2. การเสริมแรงที่เกิดจากการเห็นตัวแบบถูกลงโทษ (Vicarious Punishment) จากการสังเกตเห็นผลกระทบของตัวแบบสามารถทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ การได้เห็นผลกระทบทางลบจะมีผลให้แนวโน้มของการกระทำทำนองนั้นหรือการกระทำที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมนั้นลดลง ปรากฏการณ์เช่นนี้พบมากที่สุดในการศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย การได้เห็นว่าการกระทำที่ก้าวร้าวได้รับการลงโทษทำให้การแสดงออกก้าวร้าวเกิดขึ้นน้อยกว่าได้เห็นว่าการกระทำนั้นได้รับรางวัล หรือไม่ได้รับผลกระทบใดเลย (Bandura. 1977 ; citing Bandura. 1973)

บุคคลอาจได้เห็นตัวอย่างมาก่อนว่า พฤติกรรมของตัวแบบถูกลงโทษทางวาจาหรือทางร่างกายจากบุคคลอื่น และตัวแบบที่แสดงการกระทำที่เป็นการลงโทษตัวเองจากการที่มีพฤติกรรมที่บกพร่อง ซึ่งการได้เห็นตัวแบบกระทำเช่นนั้น มีผลกระทบต่อบุคคลในการยับยั้งการกระทำในทำนองเดียวกันกับตัวแบบ การได้เห็นตัวแบบวิจารณ์การกระทำบางอย่างของตนว่าไม่สมควรที่จะให้รางวัลตัวเอง จะมีผลในทางลดแนวโน้มที่จะให้รางวัลตัวเองของบุคคลเมื่อการกระทำในลักษณะเดียวกัน (Bandura. 1977 ; citing Bandura. 1971)

1.1.8 อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 41 - 45) ได้สรุปอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกตดังนี้คือ

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนของแม่แบบ ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบของการกระทำใหม่นี้ในรูปของสัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่

2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของแม่แบบในลักษณะต่างๆ เช่น การตัดสินใจ รูปแบบทางภาษา เป็นต้น จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบการกระทำตามตัวแบบลักษณะต่างๆ ภายในสภาพ

การณต่างๆ และถ้าการตอบสนองส่งผลทางบวก ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบลักษณะของตัวแปรในรูปแบบต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่

3. การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ การมีตัวแบบจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาสร้างสรรค์ เพราะเมื่อนุญเห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง นุญอาจใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ประกอบกับการกระทำของตัวแบบมาพัฒนาเป็นความคิด หรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมาอย่างไรก็ตาม พฤติกรรมสร้างสรรค์จะไม่มีอิทธิพลต่อการกระทำของผู้สังเกตถ้ามีประสิทธิภาพไม่พอหรือผู้สังเกตมีทักษะจำกัด

1.1.9 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

การใช้วิธีการใดก็ตามย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนั้นจึงควรทราบข้อดีและข้อจำกัดของการใช้แม่แบบก่อนที่จะนำไปใช้เพื่อป้องกันความผิดพลาด (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 69)

1. ข้อดีของวิธีการให้ตัวแบบ

1.1 ถ้ามีการเสริมแรงแก่ผู้สังเกตภายหลัง ที่ผู้สังเกตสามารถเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบหรือผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสม จะทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมค่อยๆ สูงขึ้นและจะคงทนถาวรยิ่งขึ้น

1.2 การให้ตัวแบบช่วยให้ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดมาก่อน

1.3 การให้ตัวแบบช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ

1.4 การให้ตัวแบบช่วยเอื้ออำนวยให้พฤติกรรมของ ผู้สังเกตที่เคยเรียนรู้มาก่อนแล้วมีแนวโน้มที่จะแสดงออกมา

2. ข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

2.1 การให้ตัวแบบแต่เพียงอย่างเดียวทำให้การเกิดพฤติกรรมใหม่มีความล่าช้า ด้วยเหตุนี้ควรให้ตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก การให้ข้อมูลย้อนกลับและสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง เพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ด้อง การสร้างหรือสอนนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.2 การคัดเลือกตัวแบบตลอดทั้งกิจกรรมที่จะให้เลียนแบบ ผู้คัดเลือกรจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว เพราะมีฉะนั้นจะทำให้เสียเวลาในการทดลอง

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

แบนดูรา รอส และรอส (Bandura, Ross and Ross. 1963 : 3) ได้ศึกษาผลของการใช้แม่แบบต่อการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าว โดยจัดแบ่งแม่แบบเป็น 3 ลักษณะ คือ แม่แบบที่เป็นจริง แม่แบบที่เป็นภาพยนตร์แสดงด้วยคนจริงและแม่แบบที่ทำเป็นภาพยนตร์การ์ตูน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยเรียน ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับแม่แบบก้าวร้าวมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับแม่แบบไม่ค่อยมีพฤติกรรมก้าวร้าวปรากฏ และแม่แบบที่เป็นภาพยนตร์มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สังเกตัดเทียบกับแม่แบบที่เป็นจริง

แบนดูรา กรูเซ็ก และแมนเลฟ (Bandura, Grusec and Manlove. 1967 : 16 - 26) ได้ทำการทดลองเพื่อปรับพฤติกรรมด้วยการให้ตัวแบบกับเด็กที่กลัวสุนัขโดยแบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม

- กลุ่มที่ 1 ให้ดูตัวแบบที่เล่นกับสุนัขในงานวันเกิด
- กลุ่มที่ 2 ให้ดูตัวแบบที่เล่นกับสุนัขในบรรยากาศปกติ
- กลุ่มที่ 3 ให้ดูสุนัขที่อยู่ในงานวันเกิดโดยไม่มีตัวแบบ
- กลุ่มที่ 4 ให้ดูบรรยากาศในงานวันเกิดโดยมีสุนัขและตัวแบบ

ผลการทดลองปรากฏว่า เด็กที่ได้ดูตัวแบบแสดงการปฏิสัมพันธ์กับสุนัขในงานเลี้ยงและบรรยากาศปกติมีความกลัวลดลงมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ดูตัวแบบ

โอ คอร์เนอร์ (O'Connor. 1969 : 15 - 22) ได้ศึกษาการปรับพฤติกรรมของเด็กที่แยกตนเอง ผลปรากฏว่าการใช้ตัวแบบในรูปสัญลักษณ์ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงเป็นคนที่ไม่แยกตัวเองได้รวดเร็วกว่ากระบวนการแต่งพฤติกรรมของครูในชั้นเรียน

แจฟฟี และคาร์ลสัน (Jaffe and Carlson. 1972 : 329 - 339) ได้ศึกษาบทบาทของตัวแบบที่มีประสิทธิภาพในการลดความวิตกกังวลในการสอบ พบว่าผู้ถูกทดลองทั้ง 4 กลุ่ม ที่ได้อูตัวแบบมีความวิตกกังวลลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม

ดัลตัน และฮิลเบทท์ (วีระ อุดสาหะ. 2534 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Dalton, and Hylbett. 1973 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การฝึกความเข้าใจอย่างลึกซึ้งโดยวิธีการให้ตัวแบบเปรียบเทียบกับวิธีอ่าน ปรากฏว่าผู้รับการทดลองที่ฝึกโดยการให้ตัวแบบสามารถตอบสนองต่อสื่อถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งได้ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่ใช้การอ่าน และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซิมเมอร์แมน และแจฟเฟอร์ (Zimmerman and Jaffer. 1977 : 773 - 788) ได้ศึกษาผลของแม่แบบที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชาย 18 คน และเด็กหญิง 18 คน อายุระหว่าง 6 ปี 8 เดือน ถึง 8 ปี 6 เดือน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ให้สังเกตแม่แบบแสดงการจัดจำแนกประเภทของภาพจากบัตรภาพ 4 ชุด รวม 12 ภาพกลุ่มที่ 1 ให้ดูผลจากการจัดภาพของแม่แบบเท่านั้น กลุ่มที่ 2 ให้ดูวิธีการจัดภาพของแม่แบบ กลุ่มที่ 3 ให้ดูวิธีการจัดภาพอย่างละเอียด แล้วให้ทดลองจัดภาพตามแบบ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ 3 มีความสามารถในการเรียนรู้การจัดภาพเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ แวน เดล พอล และคนอื่นๆ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 67 – 68 ; อ้างอิงมาจาก Van Del Pol and others. 1981 : 61 - 639) ได้ใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่เป็นสไลด์ สอนทักษะการรับประทานอาหารในภัตตาคาร 4 ทักษะ คือ 1. ทักษะการหาสถานที่ตั้งของภัตตาคาร 2. ทักษะการสั่งอาหาร 3. ทักษะการรับประทานอาหาร และ 4. ทักษะการชำระค่าอาหารและหาทางออกจากภัตตาคาร กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 3 คน อายุ 17-20 ปี มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 46-75 โดยให้กลุ่มตัวอย่างดูสไลด์แล้วแสดงบทบาทสมมติตาม ผลการศึกษาพบว่า ทักษะต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้และมีความคงทนแม้จะไม่ได้รับการฝึกอีกหลังจากทดลอง

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530 : 42) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน สุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ

20 คน โดยกลุ่มทดลองสอนใช้เทคนิคแม่แบบ กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ หลังจากทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการประหยัดสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบทำให้นักเรียนมีการประหยัดสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 85 - 89) ศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือคู่มือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้านและมีคะแนนแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าชั้นที่ 3 ลงมา จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ วีระ อุดสาหะ (2534 : 66 - 69) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2535 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยให้ข้อเสนอสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยในต่างประเทศและในประเทศ จะเห็นว่ามีผู้นำแม่แบบไปใช้เพื่อพัฒนาลักษณะต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เช่น การพัฒนาจริยธรรม ทักษะ ทักษะความสามารถในการเรียน การประหยัด และการปรับตัวทางสังคม นอกจากนี้ยังนำแม่แบบไปใช้เพื่อลดพฤติกรรมบางอย่าง เช่น ความวิตกกังวล ความกลัว ความก้าวร้าว และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีความคงทน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะทดลองใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ

ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติเป็นเทคนิคที่นำมาใช้ในการสอนวิธีหนึ่ง มีผู้รู้หลายท่านนิยามความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้หลายประการด้วยกัน อาทิเช่น

เยาวยา เตชะคุปต์ (2527 : 67) ถือว่าการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 89) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่าเป็นการแสดงบทบาทที่ไม่มีการเตรียมตัวซ้อมล่วงหน้า โดยผู้แสดงจะพยายามที่จะทำให้สถานการณ์นั้นๆ ชัดเจนสำหรับตนเองและสำหรับผู้สังเกตการณ์

นอกจากนี้ ยังมีชาวต่างประเทศบางท่านได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันอีก เช่น แชฟเทิล และ แชฟเทิล (Shafitel and Shafitel. 1967 : 83 - 84) ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติว่า หมายถึง วิธีการเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคมอย่างถ่องแท้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การแสดงบทบาทสมมติจะแฝงไว้ซึ่งมวลประสบการณ์และกลวิธีแก้ปัญหาหลายด้านหลายทาง เช่น การอภิปรายปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และให้คำจำกัดความโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ คือ การแสดงบทบาทปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ที่มีต่อผู้แสดง การเลือกบทบาทที่เหมาะสมและการสรุปการนำไปใช้

เทเลอร์ และ วอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใด จึงจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนรู้ความต้องการที่ซ่อนเร้นภายในตัว ซึ่งได้แก่ แรงจูงใจความเข้าใจในความสัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น ต่อสังคม เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น

จากความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน

อย่างหนึ่งที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมาแล้วให้ผู้เรียนมาแสดงตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยไม่มีการซ่อมล่วงหน้า ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดอย่างเป็นธรรมชาติ และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้เรียนมาเป็น หัวข้ออภิปรายในการเรียนรู้

ประวัติความเป็นมาของบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติเป็นวิธีการหนึ่งของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Processes) และไม่ใช่ของใหม่ พบว่ามีใช้กันมาแล้ว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900 ในรูปของการแสดงละคร (Drama) แต่เพิ่งมีผู้นำเอามาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกมนุษยสัมพันธ์ใช้เป็นวิธีการให้การศึกษาและในวงการแพทย์หรือการบำบัดผู้ป่วยทางจิตในวงการจิตวิทยา ผู้ที่นำบทบาทสมมติมาใช้เป็นคนแรก คือ ดร.จาคอบ แอล โมเรโน (Dr. Jacob L. Moreno) จิตแพทย์ชาวเวียนนา เขาเป็นผู้ที่ประยุกต์การแสดงละครมาใช้ในกระบวนการบำบัดทางจิต (Therapy) มีการค้นพบว่า บทบาทสมมติสามารถใช้ในการวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาได้ด้วย (Analysis of Selected Social Situation) โดยเรียกชื่อว่า ไซโคดราม่า (Psychodrama) และโซซิโอดราม่า (Sociodrama) ความแตกต่างกันระหว่างชื่อทั้งสองนี้คือ โซซิโอดราม่า (Sociodrama) จะเป็นการแสดงบทบาทที่เน้นบทบาททางสังคมของกลุ่มหรือบุคคล ส่วน ไซโคดราม่า (Psychodrama) เป็นการแสดงบทบาทที่มุ่งแก้ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือของเอกัตบุคคลในกลุ่ม

นอกจาก ดร.โมเรโน จะใช้วิธีการนี้ด้วยตนเองแล้ว เขายังได้สร้างระเบียบวิธี (Methodology) และเริ่มฝึกให้บุคคลอื่นใช้วิธีการดังกล่าวด้วย ดร.โมเรโน ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องบทบาทสมมติไว้ 2 เล่ม คือ Psychodrama ในปี ค.ศ. 1946 และ Sho Shall Service ในปี ค.ศ. 1953

นักจิตวิทยาสมัยต่อมา ได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้างสถานการณ์ที่จะนำมาใช้ในการบำบัดรักษาคนไข้ทางจิต จึงมีการนำวิธีการนี้มาใช้กันอย่างแพร่หลายจากหลักการดังกล่าวนี้เองทำให้นักการศึกษาสนใจ และได้นำเอาบทบาทสมมติเข้ามาใช้ในวงการศึกษ Fannie R. Shafteel และ George Shafteel ได้ทำการวิจัยการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน ซึ่งนับว่าเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมติในวงการศึกษารุ่นแรก หลังจากที่ได้ทดลองใช้วิธีการนี้เป็นเวลามากกว่า 20 ปี เขา

ทั้งสองจึงร่วมกันเขียนหนังสือชื่อ Role Playing for Social Values : Decision Mak-ing in the School Studies และตีพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1967 ซึ่งอาจนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง

ทฤษฎีการใช้บทบาทสมมติ มี 2 ทฤษฎี (สมศิริ ปัทมจิตต์. 2534 : 32) คือ

1. การใช้บทบาทสมมติที่เตรียมไว้ล่วงหน้า (Preplanned or Structure Role Playing) ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากความคิดที่ว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนเรียนรู้โดยการกระทำทดลองฝึกหัดและลองผิดลองถูก ผู้เรียนสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นแล้วเลียนแบบหรือเรียนรู้โดยการมีปฏิริยาโต้ตอบพฤติกรรมของผู้เล่นบทบาท ผู้นำจะทำหน้าที่ตีความและตัดสินอย่างพิถีพิถะระห์ สมาชิกในกลุ่มจะเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องหลักการที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์เป็นโอกาสที่สมาชิกจะเพิ่มความรู้สึเกี่ยวกับารรับรู้ การมองเห็น และการเกิดปัญหา ทฤษฎีนี้ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์การประเมินผลและแนะนำการปรับปรุงพฤติกรรมและทักษะในตัวสมาชิก

2. การใช้บทบาทสมมติแบบอัตโนมัติ (Spontaneous Role Playing) ทฤษฎีนี้คล้าย ๆ กับทฤษฎีแรกคือ สมาชิกกลุ่มเรียนรู้ด้วยการสังเกตเลียนแบบ และการวิจารณ์หรือติชมแต่ข้อแตกต่างระหว่างทฤษฎีนี้กับทฤษฎีแรกก็คือ กระบวนการวิเคราะห์ในสถานการณ์การเรียนรู้ ทฤษฎีนี้เน้นหนักในเรื่องความเป็นธรรมชาติมากกว่าการวิเคราะห์ ทฤษฎีนี้ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมในการคิดหาโครงสร้างของเขาเองมาทดลองและค้นคว้าหาแบบของพฤติกรรมใหม่ๆ และทฤษฎีใหม่ๆ ทฤษฎีนี้มักใช้ปนกับทฤษฎีแรก ซึ่งขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของกลุ่ม

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ

ทิสนา แคมมณี (2519 : 42 - 43) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุที่ผลักดัน

ให้แสดงพฤติกรรม ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนไม่ตัดสินใจสิ่งใดก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลายความตึงเครียดที่ได้รับ ซึ่งไม่สามารถที่จะแสดงออกมาได้ การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้ทำให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทอยู่นั้นจะมีการกระทำหรือการตัดสินใจ ให้เห็นถึงค่านิยมของตน

5. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกฝนการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสมในหลายๆ บทบาท เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจและค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้อง และเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติแทบทุกบทบาทจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจะต้องรู้จักคาดคะเนและคิดในหลายแง่ โดยใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน คือ รู้สึก คิด และกระทำ

10. ช่วยพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มผู้เรียนให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่มอาจมีปัญหาขัดแย้งกัน การฝึกให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจกัน และความสามัคคี

11. ช่วยให้ผู้รู้ได้รู้จักผู้เรียนอย่างลึกซึ้งขึ้น เมื่อผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมา

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2522 : 10 - 13) กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติว่า เป็นการฝึกนักเรียนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียนได้

รู้ถึงความขัดแย้ง ความเป็นจริงของโลกจากสถานการณ์สมมติที่ครูจัดขึ้น ช่วยให้การสอนของครูมีชีวิตชีวา ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยฝึกนักเรียนให้แสดงออก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางกาย ทางสังคม ทางภาษา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14 - 1) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจนเพราะเรื่องนั้น ๆ จะเป็นเรื่องที่สมมติจากเรื่องจริง ซึ่งจะเป็นการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกมีการอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องราวนั้น ๆ เป็นประโยชน์ในการฝึกให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา ตัดสินใจและสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ในการแสดงบทบาทสมมติ ผู้สวมบทบาททุกคนจะรู้สึกมีอิสระที่จะแสดงลักษณะของบทบาทของเขาให้ได้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยธรรมชาติแม้ว่าเขาจะได้รับความกดดันของตัวละคร เขาก็ไม่ควรที่จะท่องจำและพูดตามนั้น เขาควรพยายามเข้าใจความนึกคิดบทบาทของเขาในสถานการณ์นั้น และแสดงความรู้สึกของบทบาทของเขาออกมาได้ดีที่สุด โดยใช้คำพูดของเขาเองตามธรรมชาติ ซึ่งความเป็นอิสระในการแสดงจะทำให้ผู้แสดงมีความมั่นใจมากขึ้นในบทบาทของเขา และจะเพิ่มความเปิดเผยของเขาเป็นตัวเองมากขึ้น การแสดงบทบาทสมมติในแต่ละครั้ง ผู้สวมบทบาทจะมีโอกาสได้เผชิญกับสถานการณ์ใหม่ เป็นการช่วยให้ผู้สวมบทบาทมีความคิดสร้างสรรค์เปิดเผย ได้สัมผัสกับความรู้สึกของตนเอง เพื่อจะได้สามารถนำตนเองก้าวไปสู่ชีวิตที่มั่นคงสมบูรณ์ที่สุดที่สามารถทำได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สวมบทบาทได้เรียนรู้ในการพัฒนางานที่ตนสามารถตามวัย ช่วยบุคคลให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของตน ช่วยพัฒนาความมั่นใจให้กับตนเอง โดยไม่ต้องมีการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมอีก (พรรณพิศ วาณิชการ. 2528 : 174 - 196)

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนหรือพฤติกรรมต่างๆ ได้ลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

หลักในการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอน

การนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (2522 : 27 - 29) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมมตินั้น ควรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อการบันเทิงเพียงอย่างเดียว
2. ในการแสดงบทบาทสมมติไม่ควรกำหนดเวลาแน่นอนตายตัวลงไป
3. เรื่องที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นเรื่องที่ยากเกินไป ควรเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว
4. การแสดงบทบาทสมมติจะได้ผลเต็มที่เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่ใช่เป็นเพียงการคันการเรียนเพียงครั้งหรือสองครั้ง เพื่อแก้ความเบื่อหน่ายของผู้เรียน เท่านั้นควรใช้การแสดงบทบาทสมมติ
5. เมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและฝึกทักษะในการปฏิบัติในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์

นอกจากนี้ สุจิตรา บัวคำภา (2525 : 20) ได้กล่าวถึง การนำการแสดงบทบาทสมมติมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ส่วนใหญ่มี 2 วิธีคือ

1. การใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้าผู้แสดงอาจแสดงตามบทบ้าง คิดบทบาทขึ้นแสดงเอาบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด
2. การใช้บทบาทสมมติไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึง ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อน เมื่อเรียนถึงเรื่องใด ตอนใด ออกมาแสดงได้ทันที โดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

ขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ทิสนา แคมมณี (2519 : 44 - 47) กล่าวถึง กระบวนการในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หรือการใช้บทบาทสมมติแบบไม่ได้เตรียมบทไว้ลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1.1 การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ว่าอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจ กำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

1.2 เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่าย และชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่จะให้นักเรียนแสดง

2. ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

2.1 การอ่านเครื่อง เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ตรงกับเรื่องที่จะเรียน ครูอาจเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้นักเรียนฟัง

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง อาจเลือกบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบทบาท หรือบุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามก็ได้

2.3 การจัดฉากแสดง หลังจากที่ได้ผู้แสดงแล้ว จึงจัดฉากแบบสมมติขึ้น เพื่อให้การแสดงใกล้เคียงกับความเป็นจริง อาจเป็นแบบอย่างง่าย ๆ จนถึงแบบหรูหรา

2.4 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกต และวิเคราะห์เหตุการณ์ไปด้วย มิฉะนั้น การอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2.5 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ครูต้องช่วยขจัดความตื่นเต้น ความประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีต่าง ๆ

2.6 การแสดง การแสดงควรเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดแย้งกัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

2.7 การดับบทการแสดง ควรมีการดับบทและหยุดการแสดงเมื่อ

2.7.1 การแสดงได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายได้

2.7.2 กลุ่มพอจะเดาได้ว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร ถ้าแสดงต่อไป

2.7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดการเข้าใจผิดบางประการ

2.7.4 การแสดงจบเรื่อง

3. **ชั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง** การวิเคราะห์ผลการแสดงมักเป็นไปในรูปของการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดง ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายเป็นไปในรูปใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจให้ผู้แสดงเปิดเผยความรู้สึกและเสนอแนวความคิดเห็นก่อนแล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น

4. **ชั้นแสดงเพิ่มเติม** ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่พอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจมีการแสดงใหม่อีก

5. **ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป** หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้วครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไป ซึ่งอาจมีการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอด

จากหลักการและขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติสามารถสรุปได้ว่า การใช้บทบาทสมมตินี้มี 2 วิธี คือ การเตรียมบทไว้ล่วงหน้า และการไม่ได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า โดยมีขั้นตอนใหญ่ ๆ ในการแสดงบทบาทสมมติ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในการใช้บทบาทสมตินี้ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหา สถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติ ครูต้องอธิบายบทบาทที่นักเรียนจะต้องแสดงว่าทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้นครูต้องช่วยให้รู้จักสังเกตวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการอภิปรายและ วิเคราะห์หลังการแสดง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติเตรียมบทไว้ล่วงหน้า โดยขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติครบทุกขั้นตอนคือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

โคโนเลย์ (Conoley. 1977 : 5977 - A) ได้ศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมติในการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เพื่อวัดพฤติกรรมของเด็กเป็นการพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคม โดยการใช้การแสดงละครเข้าช่วยในการสอน ทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาทีทุกวัน มีการทดสอบก่อนการเรียน และภายหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมติเข้าเป็นองค์ประกอบในการเรียนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการแสดงบทบาทสมมติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีสังคมมีที่ดีขึ้น และเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่น ๆ มากขึ้น

คลอร์ และ เบรย์ (Clare and Bray. 1978 : 156) ได้ศึกษาผลการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายระดับ 3 จำนวน 62 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสองแห่งมีนิทานทั้งหมด 4 เรื่อง เลือกมาใช้หนึ่งเรื่อง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับละครในนิทานนั้น เมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันที พบว่า เด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ วัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า ทัศนคติของเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายที่เคยล่าสัตว์ก็เลิกล่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษานี้แสดงว่ามีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กได้ดี เช่นเดียวกับ วากเนอร์ (Wagner. 1978 : 56) ซึ่งศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชน กับนักเรียนอายุ 8 ถึง 9 ปี โดยให้แสดงบทบาทของอินเดียแดงที่แสดงความรู้สึกในการถูกรุกรานที่อยู่ เป็นการเน้นคุณค่าของการติดต่อสื่อสาร แสดงท่าทางโดยไม่ใช้คำพูด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจและประทับใจในเรื่องที่แสดงมาก เกิดความรู้สึกสงสารและเห็นใจอินเดียแดง และในปีเดียวกัน เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219 - 235) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองมาแสดงบทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟัง ทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน โดยใช้วีดิโอเทปเข้าช่วยในการแสดงบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลองนั้นมีความเชื่อฟังมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของตนให้ดีขึ้น ได้ทำให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของตนเอง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมติในประเทศไทยนั้น ผลการวิจัยพบว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีการที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้ผลดี ดังตัวอย่างผลการวิจัยต่อไปนี้

วรรณภา ศิริทรัพย์ากร (2526 : 45 - 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี” ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีแผนการสอนจริยธรรมเรื่องความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติแบบทดสอบเชิงจริยธรรม ชาย-หญิง จำนวน 42 คน ใช้เวลาสอน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 เรื่อง เรื่องละ 2 คาบ ผลการวิจัยปรากฏว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หลังจากเรียนด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : 57 - 59) ได้ศึกษาการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครั้นในปี พ.ศ. 2528 จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 49 - 55) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลอง โดยการใช้บทบาทสมมติมีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ คุณหญิง ทรัพย์ปรุง (2529 : 54) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียน โดยได้

ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ผลการทดลองปรากฏว่าการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่ตนทำมากกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับ ธีรรัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 109) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้เรียนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์

3.1 ความหมายของความซื่อสัตย์

หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา (2525 : 129 - 131) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อดตนเองและผู้อื่น

พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2531 : 182) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่า หมายถึง ประพฤติตรง และจริงใจ ไม่คิดคดทรยศไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อคำพูด ตรงต่อกฎเกณฑ์ ทั้งต่อดตนเองและผู้อื่น

✓ 3.2 ประเภทของความซื่อสัตย์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 147 - 148) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ออก ได้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อดตนเอง คือ มีความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต การมีความละเอียดเกรงกลัว ต่อดการกระทำผิด การไม่พูดสับปรับหลอกลวง การไม่คิดโลภในของของผู้อื่น

ไม่คล้อยตาม พวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย มั่นคงต่อการทำดีของตน ไม่คล
โกง ความตั้งใจทำจริง ประพฤติตรงตามพูดและคิด ในกรณีของนักเรียนจะเห็นความซื่อ
สัตย์ต่อตนเอง คือ เรียนจริง มาโรงเรียนตรงต่อเวลา ทำการบ้านก็ไม่ลอกคนอื่น เวลาสอบ
ก็ตั้งใจสอบ ไม่ทุจริตในห้องสอบ

2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น คอมิตร ต่อหัวหน้า
งาน ต่อผู้มีพระคุณลักษณะสำคัญ คือมีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทาง
เสื่อมเสีย ไม่สอพลอ เพื่อหาประโยชน์ส่วนตน เคือนสติแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ยิน
ดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่ คิดริษยากันแก่งแย่ง ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน
โดยการลักขโมย น้อโกง ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่นยอมรับผิดหากตนเป็นผู้ทำผิดต่อผู้อื่น
ไม่ผิดนัด รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่หยิบของใช้ของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต มี
ความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำ หรือได้
รับมอบหมายและให้ทำให้ดีที่สุด ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่
ประโยชน์ส่วนตน รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลา ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้
ประโยชน์ส่วนตัว

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ คือการรักษาความ
สัตย์ไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ รักษาความสามัคคี ไม่นำความลับของหมู่คณะ สังคม
ประเทศชาติไปเปิดเผย ไม่เป็นต้นเหตุให้คนภายนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่คิดทรยศ
ทำลายสถาบันหลักของชาติไม่ร่วม มือกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ
สำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองของประเทศจะต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีช่วยกันรักษาความ
สงบ สิ่งใดที่สร้างขึ้นเป็นสาธารณสมบัติจะต้องช่วย กันรักษาและรู้จักใช้อย่างทะนุถนอม

หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา (2525 : 129 - 131) ได้วิเคราะห์โครง
สร้างของ ความซื่อสัตย์ว่า แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและ
เกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกคือ

1.1 ไม่สลับปลับกลับกโลก

1.2 ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย

1.3 มั่นคงต่อการกระทำดีของตน

- 1.4 ไม่คดโกงมีความตั้งใจจริง
 - 1.5 ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด
 2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ
 - 2.1 ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว
 - 2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว
 3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้ มีพระคุณ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ
 - 3.1 ประพฤติตรงไปตรงมาไม่คิดคดต่อผู้อื่น
 - 3.2 ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย
 - 3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว
 - 3.4 ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง
 4. ความซื่อสัตย์ต่อคณะ สังคม และ ประเทศชาติ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก คือ
 - 4.1 ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
 - 4.2 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตน หรือเอาดีเข้าตน
 - 4.3 ไม่ร่วมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือ ผิดระเบียบข้อบังคับของสังคม หรือหมู่คณะ
- นอกจากนี้ยังได้ระบุถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์สุจริตที่มักจะพบอยู่เสมอในชีวิตประจำวันดังนี้
1. ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างไม่อยู่ก็ไม่ทำงาน
 2. มาทำงานช้าเล็กน้อยก่อนเวลาที่กำหนด
 3. ยืมเขาแล้วทำเป็นลืมไม่ส่งคืน
 4. ทำของผู้อื่นเสียหายแล้วนิ่งเฉย
 5. ทำงานแต่เฉพาะหน้า ทำงานลวก ๆ
 6. ชื่อของ สตางค์ทอนเกินก็เฉยเสีย
 7. เอาของคนอื่นมาเป็นของตน
 8. ไม่ชำระหนี้
 9. ไม่รักษาคำมั่นสัญญา

10. พุจริตต่อหน้าที่ การคดโกง
11. กล่าวเท็จ การบิดพลิ้ว การหลอกลวง
12. ไม่ตรงต่อเวลา

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ความซื่อสัตย์มีหลายด้าน ในที่นี้ผู้วิจัยจะศึกษา 9 ด้าน คือ ไม่ลอกงานเพื่อน ยอมรับผิดจากการกระทำของตน ไม่พูดปด ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ลักขโมย ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย รักษาความสัตย์

3.3 การพัฒนาความซื่อสัตย์

จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ไม่ได้เป็นลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เกิด จากการเรียนรู้ทางสังคม บุคคลจะเกิดการเรียนรู้โดยบังเอิญหรือการเรียนรู้แบบบิดา มารดา ครู อาจารย์ หรือเพื่อน ทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวของคน นั้น ๆ ได้ หรือในบางครั้งสถานการณ์บางอย่างกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมของความซื่อสัตย์ หรือไม่ซื่อสัตย์ซ้ำ ๆ หลายครั้ง จนกลายเป็นนิสัยประจำตัวไปได้อีกเช่นกัน และถ้าบุคคลได้แสดง พฤติกรรมดังกล่าวแล้วได้รับการเสริมแรงในทางบวก ก็จะทำให้คุณลักษณะนิสัยนั้นก่อตัวเป็น บุคลิกภาพได้ในที่สุด ดังที่ พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2519 : 38 - 40) กล่าวว่า ทารกไม่ได้เกิดมาพร้อม กับจริยธรรม หรือศีลธรรมประจำใจติดตัวมา การที่ทารกจะพัฒนาไปแล้ว รู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดสิ่งใดเลวสิ่งใดควรประพฤติหรือไม่นั้น ทารกจะต้องเรียนรู้หลังเกิด แล้วจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับที่เซียร์ และคนอื่น ๆ (Sears and others. 1957 : 327) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู และ ความรักที่เด็กได้รับจากบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กสำหรับ ทอมสันและคนอื่น ๆ (Thompson and others. 1959 : 349) ได้กล่าวว่า โรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝัง คุณธรรมแก่เด็กโดยจัดหลักสูตร และกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนและสังคมเห็นว่าดี ให้เด็กเรียน เช่น ให้ความรู้ศีลปะวัฒนธรรมคนตรี ตลอดจนกิจกรรมที่ฝึกความมีน้ำใจต่าง ๆ เช่น ให้ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ การรู้จักกาลเทศะ

นอกจากนี้ ไรท์ (Wright. 1975 : 24 - 30) กล่าวว่าสังคมมีส่วนมากในการปั้นมนุษย์ ให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตามแต่ว่ามนุษย์จะอยู่ในกลุ่มใดของสังคม นักทฤษฎี

ส่วนมากยอมรับว่า ความซื่อสัตย์จะถูกปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็ก แต่สังคมและสถานการณ์ในช่วงชีวิตของบุคคลก็มี อิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของคนเราได้ซึ่งสถาบันทางสังคมที่มีส่วนหล่อหลอมลักษณะความซื่อสัตย์ของบุคคลจะประกอบด้วย ครอบครัวอันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาของบิดามารดา นอกจากนั้น โรงเรียนสื่อมวลชน และระบบการบริหารการปกครองของประเทศก็ มีส่วนในการปลูกฝังความซื่อสัตย์ของบุคคลได้

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็กผู้วิจัยจึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ในการวิจัย ครั้งนี้

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮาร์ทซอร์นและเมย์ (Thompson. 1952 : 515 ; citing Hartshorne and May. 1928 : 105) ได้ศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์จากการศึกษาพบว่า เด็กฉลาดจะซื่อสัตย์สุจริตมากกว่าเด็กโง่และเด็ก ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความซื่อสัตย์มากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนจากการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคะแนน ความซื่อสัตย์ของเด็กชายและเด็กหญิงมีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

โจนส์ (Jones. 1954 : 781 - 832) ได้ศึกษาด้านเพศและพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ เขาได้กล่าวว่า สังคมมิได้มุ่งหวังให้เด็กหญิงมีพฤติกรรมเหมือนเด็กชาย ดังนั้น การอบรมในแต่ละ เพศจึงแตกต่างกัน และเนื่องจากการยอมรับและปฏิเสธจากสังคมมีความหมายกับเด็กหญิงมากกว่า เด็กชาย เด็กหญิงจึงพูดเท็จในสถานการณ์ทางสังคมมากกว่าเด็กชาย และมีแนวโน้มว่าเด็กหญิงจะพูดเท็จเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนอื่น มากกว่าเด็กชาย แต่ในสถานการณ์อื่น ๆ เด็กชายจะพูดเท็จ และไม่ซื่อสัตย์กว่าเด็กหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบอร์ตัน (Burton. 1976 : 181) พบว่าใน การเล่นเกมถ่วง เด็กหญิงอายุ 4 ขวบ โกงมากกว่าเด็กชาย และในการทดสอบเปลี่ยนความหมาย สัญลักษณ์แบบทดสอบ WAIS พบว่า นักศึกษาหญิงโกงมากกว่านักศึกษาชาย แต่อย่างไร

ก็ตามมี งานวิจัยหลายเรื่องที่ชี้ให้เห็นว่า เพศหญิงมีความซื่อสัตย์สูงกว่าเพศชาย ดังเช่น เฟลด์แมนและเฟลด์แมน (Burton. 1976 : 182 ; citing Feldman and Feldman. 1976 : 150) พบว่าไม่มีความแตกต่าง ในด้านความซื่อสัตย์ระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายอายุ 12 ปี แต่ระหว่างอายุ 17 - 18 ปี พบว่าเพศชายโก่งมากกว่าเพศหญิง

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจสูง มักจะเป็นเด็กที่มี ความซื่อสัตย์ ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจต่ำจะมีการหลอกลวงมากกว่าในทุกๆ ระดับอายุ ทั้งนี้เพราะว่าเด็กได้รับแรงผลักดันและค่านิยมทางสังคมที่แตกต่าง กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพียร์สัน (Burton. 1976 : 183 ; citing Pearlin 1971 : 175) พบว่าสถานภาพทางสังคมของพ่อแม่ วิธีการอบรมเลี้ยงดู และความคาดหวังในตัว ลูกของพ่อแม่ มีผลต่อพฤติกรรมความไม่ซื่อสัตย์ของ เด็ก

ซูลซ์ (Schulze. 1986 : 43 - 44) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบ และวิธีสอนที่มี ต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับอนุบาลและนักเรียนเกรด 2 โรงเรียนในเมืองเบนติ- มอร์ โดยมีนักเรียนกลุ่มละ 60 คน รวม 120 คน โดยใช้วิธีการ ศึกษา 4 วิธีคือวิธีที่ 1 ให้เพื่อนเป็น ตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 2 ใช้หุ่นเชิด เป็นตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 3 ให้เพื่อนแสดงแบบและครูสอนโดยตรง วิธี ที่ 4 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูสอนโดยตรงผลการ ศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ครูสอน โดยตรงมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ครูอธิบายตามตัว แบบอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ และนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ให้ เพื่อนแสดง แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศไทย

ลัดดา คำแก้ว (2528 : 120 - 123) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนคติ เกี่ยวกับ ตนกับ ความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงาน การ ประถมศึกษาแห่งชาติ โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ในเมือง และมีถิ่นที่อยู่ใน ชนบทรวมจำนวน 630 คน ผลการ วิจัยพบว่า มโนคติเกี่ยวกับตนกับ ความซื่อสัตย์ โดย ส่วนรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน และยังพบว่า นักเรียนหญิงมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียน ชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล (2533 : 54) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการใช้บทบาทสมมติ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ มีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พจนีย์ สุระสรางค์ (2534 : 78) ได้ศึกษาเรื่องการโกหกของเด็กในช่วงอายุ 5 - 11 ขวบ ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กอายุ 6 - 7 ขวบ และ 10 - 11 ขวบ มีการ โกหกต่อมารดามากที่สุด และอายุ 8 - 9 ขวบ มีการโกหกต่อพี่น้องมากที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กับการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ความรู้สึกรับผิดชอบ วินัยในตนเอง มโนคติ และสามารถพัฒนาโดยใช้ กิจกรรมกลุ่ม ชุดแนะแนว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา โดยนำการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติมาใช้ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนว่าจะพัฒนาได้แตกต่างกันเพียงใด

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

4.1 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2531 : 135) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำนามว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม

กรมวิชาการ (2523 : 8) กล่าวว่า จริยธรรม คือ การกระทำทั้งกาย วาจา และใจที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

สาโรช บัวศรี (2522 : 18) กล่าวว่า จริยธรรมคือแนวทางในการประพฤติเพื่อยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามและถูกต้อง ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

4.2 ลักษณะทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2 - 3) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของคนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดเลวควรเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ควรรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. ทักษคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทักษคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทักษคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์ก ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยม ชมชอบ หรือดเว้นการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือพฤติกรรมในสถานที่เข้าวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วยู่ให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วยู่ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรม จึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น

ในที่นี้ผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะทางจริยธรรมประเภทที่ 3 คือการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

4.3 ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ในการดำเนินชีวิตประจำวันคนจะต้องเผชิญปัญหาให้ขบคิด ตัดสินใจตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างตัดสินใจง่ายไม่ต้องใช้เวลานานมากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลจะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดผลดีต่อ ตนเอง และสังคม

พิชาญ ลำอาจศรี (2527 : 14) กล่าวว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่า เป็นเหตุผลขั้นใดตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำมีลักษณะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ระดับกลางมีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มคนเป็นหลัก ระดับสูงมีลักษณะยึดความต้องการของตนเองและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับแบ่งแยกออกเป็นระดับละ 2 ขั้นรวมเป็นขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งหมด 6 ขั้น

โคลเบอร์ก (ดวงจันทร์ หนูทอง. 2533 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1970 : 58 - 63) เชื่อว่าการสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้เพียงสอนให้มีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคล เป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับความประพฤติเป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมเรียกว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิง จริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้ โคลเบอร์กจึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าจริยธรรมขั้นต่ำ โดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

1. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถมองเห็นความแตกต่าง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิด หรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ

จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคล และควรส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในด้านนี้

จากผลการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 11) ยืนยันว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ การวิจัยพบว่า คนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่าผู้ที่ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้ และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522 : 75) ได้กล่าวสรุปจากการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมของเยาวชนไทย” ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นลักษณะหนึ่ง ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของบุคคล และยังได้เน้นว่าการเสริมสร้างเหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ควรเป็นจุดมุ่งหมายเชิงปฏิบัติของจริยศึกษา

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำสุด เป็นขั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด และค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้น

เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้องในที่สุดยึดหลักอันเป็นอุดมคติ โดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้นการที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ย่อมเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น และเหตุผลเชิงจริยธรรมนับว่าเป็นลักษณะทางจริยธรรมที่สามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ จึงควรส่งเสริมและพัฒนาในตัวเยาวชนให้มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้นต่อไป

4.4 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 63 - 67) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมไว้ดังนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของ เพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นสูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิด ความไม่สมดุลนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขั้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การอบรมทางศาสนา ประเพณีของผู้นับถือศาสนาพุทธได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านโดยเฉพาะเพศชายมีโอกาสเข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนา โดยการบวชเป็นสามเณรและภิกษุ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสะดวก แต่ที่ปฏิบัติกันมาก คือ ใช้เวลาประมาณ 3 เดือนในระยะเข้าพรรษา คือระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี การได้บวชเรียนนี้ในวัฒนธรรมไทยถือเป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่สามารถรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ครอบครัวและประเทศชาติ ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วสังคมถือว่าเป็นผู้ที่มีความเปลี่ยนแปลงทางจิตลักษณะและพฤติกรรมไปในทางที่ลดความเห็นแก่ตัว และเพิ่มความเห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวม เห็นแก่มนุษยชาติ นอกจากนั้นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนแล้ว ยังควรเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในสพระธรรมมากกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนาอีกด้วย

3. การให้แสดงบทบาท วิธีการนี้เกิดจากการเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้นั้น ต้องให้เขาได้มีโอกาสสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่งคอลลินส์ (Collins) กล่าวว่าวิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ก ได้กล่าวว่าการสวมบทบาทนั้น ได้แก่ การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วย กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

4. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก สารระสำคัญของการพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (Equalitarian peer Interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้ และระดับจริยธรรม โดยโคลเบอร์ก ได้ยืนยันเช่นเดียวกัน โดยเขากล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่เข้าร่วมสังคมกันจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลใหม่ให้ในระดับที่สูงกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกทีกล่าวมาแล้ว หรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อน หรือการให้เพื่อนแสดงความคิดที่เหมือนกันเป็นเอกฉันท์ อันจะทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้น

คว้ามามากพอประมาณ เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่าจะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สีกว่ากำลังถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้ เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการเลียนแบบ (Immitation) ก็ดี การเทียบเคียง (Identification) ก็ดี ล้วนเป็นวิธีที่อาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูดและชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็น เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มากคือ ความเหมาะสมของตัวแบบ การเชื่อในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออก จะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

4.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ได้มีผู้ศึกษา ดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget)

เพียเจท์เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น และได้แบ่งขั้นของพัฒนาการจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น คือ

1.1 ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวันนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถที่จะเริ่มเรียนรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

1.2 ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม

1.3 ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วง 8-10 ปี เพียเจท์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่ม

เพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอก จะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกัน และความเท่าเทียมกันของบุคคลบางคนที่พัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่สอง เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 40 - 41)

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969 : 405) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งเด็กวัยรุ่น และผู้ใหญ่ การศึกษาใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์ และการเขียนตอบ โคลเบอร์ก ได้จัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เป็น 6 พวก แล้วทำการตรวจสอบหลายครั้ง จึงสรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของคนมี 6 ขั้น ขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ และพัฒนาการทางสติปัญญา โคลเบอร์ก กำหนดขั้นของจริยธรรมโดยถือจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าอยู่ในระดับอายุนี้ให้เหตุผลมีลักษณะแบบนี้ แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิดซึ่งได้จากส่วนใหญ่ว่ามีกระบวนการความคิดทางจริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่า มีการรับรู้ที่กว้างขวางลึกซึ้งและเป็นนามธรรมมากกว่า การแก้ปัญหาหลักเกณฑ์มีเหตุผลมากกว่า พัฒนาการทั้ง 6 ขั้น จัดเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้น ดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์หรือระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional Level) เป็นระดับที่มีในเด็กส่วนมากที่อายุต่ำกว่า 10 ขวบ การตัดสินใจเลือกการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น จะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในระดับนี้รางวัลและการลงโทษเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ชอบใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษเป็นเหตุผลในการกระทำหรือเขาจะเลือกกระทำในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ตัวเองมากกว่า แต่เนื่องจากเด็กเล็กนี้ ยังเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาและอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่ จึงมีความจำเป็นต้องเชื่อฟังคำสั่ง เด็กในวัยนี้เข้าใจคำว่า ความดี ไปในความหมายว่า คือสิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ เช่น เด็กยอมสีกินหลังอาหารเพราะกลัวแม่ดุ ฉะนั้นการกระทำที่ถูกต้องจึง

หมายถึง การเชื่อฟังผู้มีอำนาจเหนือกว่า เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดขึ้นอยู่กับ
กับการไม่ถูกลงโทษเป็นเรื่องสำคัญ

ขั้นที่ 2 ขั้นการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กเล็ก ๆ นั้นจะถูกผู้ใหญ่ดูว่าหรือเขินดีเพื่อที่จะทำให้เขาทำให้ถูกหรือ
กระทำตนเป็นคนดี เมื่อเด็กอายุมากขึ้น ระหว่าง 7 ขวบถึง 10 ขวบ จะมีความรู้สึกรู้ว่าเป็น
ธรรมดาสำหรับการกระทำของผู้ใหญ่ เด็กจะค่อย ๆ เห็นความสำคัญของการได้รับรางวัล
หรือคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เขากระทำความดีได้มากกว่า
การดูค่าหรือดูว่าจะลงโทษ เช่น เด็กผู้หญิงจะช่วยบิดามารดาทำความสะอาดบ้าน เพื่อว่า
จะได้เงินรางวัลมากขึ้น และเด็กชายจะช่วยรดน้ำต้นไม้ ก็เพื่อจะได้รับคำชมเชย และเด็ก
ในขณะนี้เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เช่น เมื่อเขาให้ฉันมา ฉันก็ต้องตอบแทนเขา
ไป เริ่มมีความเข้าใจในความคิดของคนอื่น

2. ระดับตามกฎหมายเกณฑ์หรือระดับทำตามสังคมและประเพณี
(Conventional Level) อายุ 10-16 ปี เป็นระดับที่มีในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ส่วนมากในทุก
ๆ สังคม การดำเนินและการยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติ

ขั้นที่ 3 ขั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance or “Good Boy-Nice Girl” Orientation) เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นจะให้ความสำคัญแก่
กลุ่มเพื่อนมาก เด็กในวันนี้ส่วนมากจะทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วย เพื่อให้เป็น
ที่ชอบพอของเพื่อนฝูง และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หลักการขั้นนี้จะใช้มากในเด็ก
อายุประมาณ 13 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นทำตามสังคม (The “Law and Order” Orientation) วัยรุ่นเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์มากพอที่จะทราบว่า สังคมประกอบด้วยบุคคลต่าง
ๆ แต่ละกลุ่มมีกฎเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือ บางกลุ่มมีเจ้าหน้าที่รักษากฎเกณฑ์เหล่านั้นด้วย
และเขาเข้าใจในหน้าที่ของตนในกลุ่มต่าง ๆ และมีศรัทธาต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มมากพอ
สมควร เขามีความเข้าใจบทบาทของผู้อื่นด้วยว่าคนนั้น มีตำแหน่งอย่างนั้น จงปฏิบัติ
อย่างนั้น การกระทำที่ถูกต้องนั้นจะพิจารณาเพื่อกลุ่มเพื่อนส่วนรวมด้วย

3. ระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์หรือระดับทำตามจริยธรรมของตนเอง
(Postconventional Level) วัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ และมักจะ
เป็นอายุ 16 ปี ขึ้นไป บุคคลระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์จะเป็นผู้ซึ่งแยก “ตน” ออกจากกฎหมาย

และความคาดหวังของผู้อื่นและกำหนดค่าของตัวเองในรูปของหลักจริยธรรม โดยทั่วไปที่กำหนดขึ้นอย่างที่เป็นที่ยอมรับกัน และเป็นรากฐานของกฎของสังคม (Society Rules) หลักจริยธรรมเหล่านี้ในบางกรณีจะขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งในกรณีเช่นนี้ พวกเหนือกฎเกณฑ์จะพิจารณาตัดสินโดยใช้หลักจริยธรรมมากกว่าที่จะใช้กฎเกณฑ์

ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้ จะมีการกระทำที่หลบหลีก มิให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอน ใจโลเลไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน คำว่า “หน้าที่” ของบุคคลในขั้นนี้ หมายถึง การทำตามที่ดีกลงหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเคารพตนเอง และต้องการให้คนอื่นเคารพตนเองด้วย จริยธรรมขั้นนี้พบบ่อยในผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นตอนปลายบางคน

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา ในขั้นสูงมีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเองและของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้จะเป็นผู้ที่รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว มีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลกว่ากลุ่มหรือสังคมของตนที่เป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำใจ เช่น ยึดถือโลกบาตรธรรม 2 ประการ คือ หิริ ความละอายแก่ใจตนเองในการที่จะกระทำชั่ว และมี โอตตัปปะ คือความเกรงต่อบาป เพราะมีความเชื่อในหลักสากลที่ว่าความเลวนั้นถ้าบุคคลกระทำแล้วถึงแม้จะรอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษ แต่โทษที่ได้รับคือผู้กระทำความเลวนั้นจะมีจิตใจต่ำลง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจิกรีก (2520 : 44) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทั้ง 6 ขั้น ให้เห็นได้ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและอายุของบุคคล ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเหตุผลจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ
ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
1. หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 - 7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 - 10 ปี)
2. หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี)	
3. หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 - 13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 - 16 ปี)
4. หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 - 16 ปี)	
5. หลักการทำงานตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
6. หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969 : 394) เชื่อว่า พัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไม่ได้ เพราะคนเราจะให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อน ต่อมาเมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นที่สูงมีมากขึ้น ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะได้รับการใช้น้อยลงทุกทีและถูกทิ้งไปในที่สุด

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กมีความเห็นว่าจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นการได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์กเชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้น มิใช่การรับความรู้จากการพำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็น

การผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของคนต่อผู้อื่นและบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 31)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการคิดพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามวัยและประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลก็มีโอกาสที่จะหยุดชะงักอยู่ในขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นใดขั้นหนึ่ง ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้นได้ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาหรือยกระดับจิตใจของเด็กที่มีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำอยู่ในขั้นที่ 1 และ 2 ซึ่งถือว่าพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังอยู่ในระดับต่ำกว่าพัฒนาการตามปกติของเขาจะอยู่ใน ขั้นที่ 3 โดยยึดทฤษฎีโครงสร้างทางจริยธรรม ของโคลเบอร์ก (Kohlberg) เป็นหลักในการพัฒนา แต่การที่จะพัฒนาลักษณะดังกล่าวได้นั้นจะต้องหาวิธีพัฒนาที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงมาใช้ จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่าวิธีการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีหลายวิธี ได้แก่ การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น การอบรมทางศาสนา การให้แสดงบทบาท การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การให้เลียนแบบจากตัวแบบ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านเหตุผลจริยธรรม

งานวิจัยในต่างประเทศ

ทราวิสส์ และปีเตอร์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2522 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Travis and Peter. 1974) ได้ทดลองกับเด็กชาย-หญิง เกรด 5 โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการสวมบทบาทสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมเน้นการจำและการหาคำตอบปัญหาขัดแย้งทางศีลธรรม ผลการทดลองพบว่า การฝึกกระบวนการสวมบทบาทช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1.5 ชั้น ในเวลา 3 เดือน

โรมานซ์ (Romane. 1985 : 24 – 42) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 3 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้

ริชาร์ด และคนอื่น ๆ (Richards and others. 1984 : 24 - 28) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กและพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่า ระดับการให้พัฒนาเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม, เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนนอนในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียนสามารถทำนายได้ดีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

งานวิจัยในประเทศไทย

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 210) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างอายุ 11-25 ปี จำนวน 1,400 คน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นควรจะได้มีการปลูกฝังก่อนที่เด็กจะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มวัยรุ่นลักษณะทางจริยธรรมสองประการนี้จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจากครอบครัวยากจน จะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่ม

อื่นในช่วงวัยอายุตอนต้น แต่จะทันกลุ่มอื่นในวัยรุ่นตอนปลาย ในด้านอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมากมีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ และพบว่า ในครอบครัวยากจนบิดามารดามีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะช่วยให้ลูกมีจริยธรรมสูงได้

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 84) ได้ศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือสูงที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลปรากฏว่า การสอนโดยใช้แม่แบบหนังสือสูงทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพวรรณ ลิ้มสุชนิรันดร์ (2535 : 127) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระบุรี จำนวน 540 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีการให้เหตุผลจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีอายุมากมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านจริยศึกษา นอกจากนี้เหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้จริงโดยวิธีใช้การขีดหนังสือสูง ขีดหุ่นมือ การใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลอง การใช้สไลด์-เทปฝึกการสวมบทบาท การใช้หนังสือนิทานประกอบ และการใช้กิจกรรมคัดสรร ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าบทบาทสมมติจะนำมาใช้พัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง มีการศึกษา 2540 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมาจำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2540 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมาจำนวน 20 คน ซึ่งสุ่มครั้งที่ 1 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม และสุ่มครั้งที่ 2 แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 10 คน โดยมีขั้นตอน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 61 คน ตอบแบบสอบถามการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
2. นำแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์มาตรวจให้คะแนน ตามที่กำหนดไว้ เรียงลำดับคะแนนสูงสุดมาหาลำดับต่ำสุด แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 20 คน และสัมภาษณ์เพื่อขอความร่วมมือในการเข้ารับการทดลอง
3. แบ่งกลุ่มนักเรียนจากข้อ 2 จำนวน 20 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

2. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ
3. โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์

1.2 ให้นิยามปฏิบัติการของความซื่อสัตย์

1.3 สร้างแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยปรับ-ปรุงและดัดแปลงมาจากแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์ของ อนุวัฒน์ ตั้งสมบูรณ์ (2526 : 34 - 36) สุจิตใจ ชันทองคำ (2533 : 31 - 34) และ บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536 : 90 - 99) โดยผู้วิจัยปรับปรุงเหตุการณ์ ภาษาให้เหมาะสมกับวัย ท้องถิ่นและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 57 ข้อ

1.4 นำแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ที่สร้างขึ้นไปหา ความเที่ยงตรง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กริทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และอาจารย์พรรณพิศ วาณิชการ ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมทั้ง ด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบแล้วเหลือ 57 ข้อ

1.5 นำแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 57 ข้อที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เขาพนม อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำนวน 70 คน และโรงเรียนวัดบ้านสวน จังหวัดพัทลุง จำนวน 30 คน รวม 100 คน Try Out แล้วตัดออก 21 ข้อ

1.6 นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ แล้วเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถาม แต่ละข้อโดยใช้ t - test และพิจารณาเลือกเฉพาะข้อนี้มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาใช้ในการวิจัยได้จำนวน 36 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 2.00 - 4.32

1.7 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อ 1.6 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7513 แล้ว จึงนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป (ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ค.)

แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ลักษณะและวิธีการตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ เป็นแบบ สอบถามสถานการณ์มี 6 ตัวเลือก ซึ่งแต่ละตัวเลือก อยู่ในชั้นของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์ค ตั้งแต่ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6 ในการตอบให้นักเรียนเลือกได้เพียงหนึ่งตัวเลือกเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

คำชี้แจง ต่อไปนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลซึ่งพบปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ขอให้ นักเรียนอ่านเรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียด และ ปฏิบัติดังนี้

1. ให้นักเรียนคิดว่านักเรียนเองเป็นบุคคลที่อยู่ในเรื่องราวนั้น ๆ
2. ในตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะเป็นตอนที่ นักเรียนต้องตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมทั้งให้ เหตุผลในการตัดสินใจ โดยมีคำตอบให้เลือก 6 คำตอบ ให้นักเรียนเลือกคำตอบนั้น เพียงหนึ่งตัวเลือก
3. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่า หากนักเรียนพบกับเหตุการณ์ตามเรื่องราว เหล่านั้นแล้ว นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร และให้เหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจ ดังนั้นคำตอบของ นักเรียนจึงไม่มีโอกาสผิด และ จะไม่เกิดผลเสียหายแก่นักเรียนและโรงเรียนอย่างใดทั้งสิ้น
4. หากนักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำหรือข้อความใด ๆ เรื่องราวใด ๆ ขอให้ นักเรียนถามครูก่อนทำ เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วให้ลงมือทำได้

ตัวอย่าง

0. ในวิชางานประดิษฐ์ ครูได้สั่งให้นักเรียนทำหุ่นเชิดด้วยกระดาษมาส่ง ชูใจ ทำไมไม่เป็นจึงได้ไปขอร้องให้มานี้เป็นผู้ทำให้ เพื่อนำมาส่งครูในวันรุ่งขึ้น ถ้านักเรียนเป็นชูใจ นักเรียน จะไม่ให้มานี้ทำให้เพราะ

ก. กลัวถูกครูลงโทษ

ข. ไม่อยากขัดคำสั่งครูให้ทำด้วยตนเอง

ค. นักเรียนทุก ๆ คนต่างทำหุ่นเชิดด้วยตนเองทั้งนั้น

ง. อยากให้คุณครูชมว่าเก่งที่สามารถทำหุ่นเชิดด้วยตนเอง

จ. นักเรียนทุกคนต่างทำหุ่นเชิดด้วยตนเองแล้วนำมาส่งตามกำหนดเวลา

ฉ. นักเรียนรู้สึกผิดที่ไม่ได้ทำหุ่นเชิดด้วยตนเอง

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามแต่ละข้อมีตัวเลือก 6 ตัวเลือกซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้ตรงกับชั้น ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ถ้านักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับชั้นที่ 6 ให้ 6 คะแนน ชั้นที่ 5 ให้ 5 คะแนน ชั้นที่ 4 ให้ 4 คะแนน ชั้นที่ 3 ให้ 3 คะแนน ชั้นที่ 2 ให้ 2 คะแนน ชั้นที่ 1 ให้ 1 คะแนน ดังนั้นคำถามแต่ละข้อผู้ตอบ จะได้คะแนนในช่วง 1-6 คะแนน

2. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ

2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรม และกำหนดเพื่อให้เหมาะสม

2.2 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 เขียนบทละคร (Script) เพื่อสร้างแม่แบบให้เหมาะสมกับความมุ่งหมาย

2.4 นำบทละครที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับการสร้างแบบสอบถาม ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายกิจกรรมเพื่อหาวิธีดำเนินการแล้วผู้วิจัยนำมา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 คัดเลือกบุคคลที่จะเป็นแม่แบบ จากโรงเรียนเทศบาล1 จังหวัดพัทลุง ที่เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงทางการเรียนและกิจกรรม เป็นที่สนใจของนักเรียนระดับประถม ในจังหวัดพัทลุง และฝึกซ้อมผู้แสดงในแต่ละเรื่อง เพื่อให้สามารถสื่อข้อความและความรู้สึกนึกคิดได้ตรงตามจุดประสงค์และทำการบันทึกวิดีโอทัศน์

2.6 นำโปรแกรมและวิดีโอทัศน์ ที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จำนวน 10 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับ ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และภาษาที่ใช้ และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.20 น ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2540 ถึงวันที่ 14 มกราคม 2541

3. โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ มีลำดับขั้นการสร้างต่อไปนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย และโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ

3.2 สร้างโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติให้สอดคล้องกับความมุ่งหมาย ของการศึกษาครั้งนี้

3.3 นำโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับการสร้างแบบสอบถาม ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมาย กิจกรรมเนื้อหา และวิธีดำเนินการ

3.4 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้น มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

3.5 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการวิจัย ต่อไป

สำหรับโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติในกลุ่มที่ 2 ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 15.30 -16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม 2540 ถึงวันที่ 15 มกราคม 2541

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ที่ใช้แบบแผนการวิจัย แบบ Randomized Two Group Pretest - Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2528 : 78) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Two Group Pretest - Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE ₁	T ₁ E ₁	X ₁	T ₂ E ₁
RE ₂	T ₁ E ₂	X ₂	T ₂ E ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

RE ₁ , RE ₂	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง ที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
T ₁ E ₁ , T ₁ E ₂	แทน	การทดลองก่อนที่จะทำการทดลองของกลุ่มทดลอง ที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
T ₂ E ₁ , T ₂ E ₂	แทน	การทดสอบแล้วหลังจากการทดสอบของกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2
X ₁	แทน	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยใช้เทคนิคแม่แบบ
X ₂	แทน	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

โดยใช้บทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 61 คน ตอบแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยใช้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วคัดเลือก นักเรียนที่มีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา ได้จำนวน 20 คน

1.2 ผู้วิจัยสุ่มครั้งที่หนึ่งเพื่อแบ่งนักเรียน เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และสุ่มครั้งที่สอง โดยเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 10 คน

1.3 ผู้วิจัยนำคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในข้อ 1.1 มาเป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยใช้เทคนิคแม่แบบกับกลุ่มทดลองที่ 1 ตามโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน คือ วันจันทร์ และ วันพุธ เวลา 15.30 - 16.20 น. รวม 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2540 ถึงวันที่ 14 มกราคม 2541

2.2 ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติ กับกลุ่มทดลองที่ 2 ตามโปรแกรมการใช้ บทบาทสมมติเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน คือ วันอังคาร และ วันพฤหัสบดี เวลา 15.30 - 16.20 น. รวม 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม 2540 ถึง วันที่ 15 มกราคม 2541

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บคะแนนที่ได้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ 1 และ กลุ่ม ทดลองที่ 2 ดังนี้

1. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อน และ หลังการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อน และ หลังการใช้บทบาทสมมติ
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 คะแนนเฉลี่ยโดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2527 : 40)

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร (นิภา ศรีไพโรจน์. 2524 : 119)

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค 25% ของ กลุ่มสูง - ต่ำ ของกลุ่มสูง - ต่ำ โดยใช้ t - test (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 180)

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 171)

3. สถิติที่ใช้วิเคราะห์สมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ ซื่อสัตย์ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มโดยใช้ t-test Dependent (ถ้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 99)

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ ซื่อสัตย์ระหว่างกลุ่มใช้ t-test Independent (ถ้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 96)

บทที่ 4

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-distribution
**	แทน	ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลของการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ
 2. เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
 3. เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ
- ดังแสดงในตาราง 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

1. เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ ดังแสดงผลการทดลองข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มที่ 1 ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ

กลุ่มทดลองที่ 1	N	$\bar{X}$	S	t
ก่อนการทดลอง	10	79.2	6.2680	23.2895**
หลังการทดลอง	10	93	6.8475	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 การใช้เทคนิคแม่แบบมีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลังจากการใช้เทคนิคแม่แบบ ทำให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้เทคนิคแม่แบบ

2. เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มที่ 2 ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ

กลุ่มทดลองที่ 2	N	$\bar{X}$	S	t
ก่อนการทดลอง	10	81.9	6.3674	13.6209**
หลังการทดลอง	10	113.5	4.1699	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 การใช้บทบาทสมมติ มีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลังการใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้บทบาทสมมติ

3. เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลองที่ 1 หลังการทดลอง	10	93	6.8475	8.0858**
กลุ่มทดลองที่ 2 หลังการทดลอง	10	113.5	4.1699	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบ และการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ นักเรียน ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ นักเรียน ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
3. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ นักเรียน ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น หลังจากการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น หลังจากการใช้บทบาทสมมติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2540 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่า เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 20 คน
2. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2540 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่า เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 20 คน สุ่มครั้งที่ 1 เพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม และสุ่มครั้งที่ 2 เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 10 คน โดยกลุ่มที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และกลุ่มที่ 2 ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
2. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ
3. โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ

การดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มในขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนทดลอง(Pretest)
2. ขั้นตอนทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยใช้เทคนิคแม่แบบกับกลุ่มการทดลองที่ 1 ตามโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 2 วัน คือ วันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.20 น. รวม 12 ครั้งๆ ละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2540 ถึง วันที่ 14 มกราคม 2541
 - 2.2 ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติกลุ่มการทดลองที่ 2 ตามโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 2 วันคือ วันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.30 - 16.20 น. รวม 12 ครั้งๆ ละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม 2540 ถึง วันที่ 15 มกราคม 2541

3. ขั้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ต่อแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มที่ 1 ก่อนและหลังการให้เทคนิคแม่แบบ โดยใช้การทดสอบของ t-test แบบ dependent
2. เปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มที่ 2 ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ โดยใช้การทดสอบของ t-test แบบ dependent
3. เปรียบเทียบผลต่างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนที่ได้รับการให้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ โดยใช้การทดสอบของ t-test แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับเทคนิคแม่แบบ
2. นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ
3. นักเรียนที่ได้รับการให้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ ที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับเทคนิคแม่แบบ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การใช้เทคนิคแม่แบบทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าโดยธรรมชาติของเด็กนั้นมักจะเรียนรู้ได้ง่ายโดยการเลียนแบบผู้อื่น การใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นการนำเสนอแม่แบบ ทั้งที่เป็นแบบอย่างที่ดีและไม่ดี เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตและพิจารณาแม่แบบอย่างมีเหตุผลก่อนที่จะเลียนแบบหรือไม่เลียนแบบ

จากการสังเกตพบว่า นักเรียนที่ดูวิดีโอทัศน์ และร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับตัวแบบ พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในตัวแบบที่เสนอ และมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของเพื่อน ตลอดทั้งให้ข้อเสนอแนะและแนวทางที่ควรจะนำไปปฏิบัติต่อไป

ทั้งนี้เกิดจาก การที่นักเรียนได้ดูแม่แบบที่ผู้วิจัยนำเสนอ เกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ทั้งทางบวกและลบ นักเรียนจึงได้มีโอกาสสังเกตพฤติกรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของตัวแบบ อีกทั้งตัวแบบเป็นวัยเดียวกับกลุ่มทดลอง ตัวแบบมีชื่อเสียงและได้รับคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่เหมาะสม จึงทำให้นักเรียนสามารถเกิดความคิดความรู้สึก และคิดที่จะเลียนแบบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ที่เหมาะสม

จากเหตุผลดังกล่าว เมื่อนักเรียนได้เห็นตัวแบบในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมแล้ว นักเรียนก็สามารถนำไปใช้และปฏิบัติต่อไปได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงทำให้นักเรียนสามารถมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ

ผลจากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่ เกิดจากการกระทำตามแบบผู้อื่น เด็กจะซึมซับความ

คิดและพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้พบเห็นเป็นประจำ เข้าไปโดยไม่รู้สึกตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากว่าตัวแบบเป็นผู้ที่เด็กศรัทธา นับถือ หรือนิยมยกย่อง เด็กก็ยิ่งรับพฤติกรรมต่างๆ เข้าไปเป็นของตัวเองได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กจึงควร ให้เด็กเห็นตัวแบบที่ดีและไม่ดี และผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 85) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือสูง ที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียน ที่ได้รับการใช้แม่แบบหนังสือสูง ที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีระ อุตสาหะ (2534 : 66) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาท ในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท ซึ่งผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีมารยาทในชั้นเรียนเพิ่มขึ้นภายหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคนิคแม่แบบสามารถทำให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้และมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น

2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

จากผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า การใช้บทบาทสมมติเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใด โดยได้แสดงออกตามที่ตนคิดอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียน รู้ความต้องการที่ซ่อนอยู่ภายในตัว และมีความเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นยิ่งขึ้น

และในการทดลอง นักเรียนทุกคนได้มีโอกาส เป็นผู้สังเกตการณ์และผู้แสดงสลับกันไป จึงสามารถเข้าใจและแสดงบทบาท ไปตามลักษณะของตัวละครในสถานการณ์ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรม ของผู้แสดงมาเป็นหัวข้ออภิปราย

ทำให้เกิดการเรียนรู้ความคิดเห็นที่มีเหตุผล และความรู้สึกตรงไปตรงมาต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ จึงทำให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกตนเองและผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นหลังจากการได้รับการใช้บทบาทสมมติ

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้บทบาทสมมติพบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นให้ความสนใจ ในการอาสาสมัครที่จะแสดงบทบาทในแต่ละครั้งในการทดลองของบทบาทสมมติ จะมีเนื้อหาแต่ละครั้งแตกต่างกัน จึงสามารถทำให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการแสดงแต่ละครั้ง มีผลให้มีบรรยากาศสนุกสนานเป็นกันเอง และนักเรียนมีการยอมรับฟังความเห็นของเพื่อน และเสนอความคิดเห็นร่วมกัน เกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติในอนาคต จึงทำให้มีบรรยากาศสนุกสนานเป็นกันเอง และดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 109) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ บทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญดา ยิ้มน้อย (2536 : 50) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความนิยมไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนค่ายชนะรัชต์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความนิยมไทยเพิ่มขึ้น ภายหลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้บทบาทสมมติสามารถทำให้นักเรียน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น

3. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

แตกต่างกัน โดยนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

ทั้งนี้เพราะบทบาทสมมติ ได้สมมติสถานการณ์ที่เป็นเรื่องจริง ผู้สวมบทบาท สามารถแสดงออกได้โดยอิสระและเป็นธรรมชาติ ในการแสดงแต่ละครั้ง ผู้สวมบทบาท มีโอกาสได้เผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ เป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์เรื่องราว ว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใด จึงจะแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถอภิปรายและ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนและแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง บรรยายาของการทดลองนั้น นักเรียนได้รับความสนุกสนาน เพราะได้แสดงออกและ สังเกตการณ์การแสดงของบทบาทต่าง ๆ กับเพื่อน จึงทำให้นักเรียนสนใจและไม่รู้สึก เบื่อหน่าย ในการเข้าร่วมการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ ของ ทิศนา ขัมมณี (2519 : 44 - 47) ซึ่งมี 5 ขั้นตอนคือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้น วิเคราะห์ และอภิปรายผล ขั้นแสดงเพิ่มเติม และขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุป จากขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน ที่มีผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของผู้ เข้าร่วมการทดลองเป็นอย่างดี โดยเฉพาะขั้นการแสดง เพราะจากสถานการณ์และบท บทบาทที่ผู้วิจัยสมมติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่เป็นจริง การที่ผู้เข้าร่วมการทดลองได้แสดง บทบาทต่างๆ โดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อนจะเป็นการช่วยฝึกให้ผู้แสดง ได้เรียนรู้ที่จะปรับ พฤติกรรม หาทองแก้ปัญหา และหาทางตัดสินใจอย่างธรรมชาติ ทำให้ผู้แสดงรู้สึกว่าคุณ ได้ประสบกับสถานการณ์จริง ได้ตัดสินใจแก้ปัญหาจริง และจากขั้นวิเคราะห์และ อภิปรายผล ก็ทำให้ผู้แสดงเข้าใจว่า การที่ตนได้ตัดสินใจแก้ปัญหานั้นเหมาะสมหรือไม่ ถ้าเหมาะสมก็นำวิธีนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ถ้าไม่เหมาะสม ผู้สังเกตการณ์ก็จะ เสนอวิธีการที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงและนำไปใช้ต่อไป จากขั้นตอนดังกล่าว จากขั้นตอน ดังกล่าวผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้ประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จริง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2525 : 78) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ควร เกิดจากการกระทำโดยผู้เรียนเอง มิใช่เป็นผลมาจากวิธีการถ่ายทอดของครูโดยตรง

ส่วนนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นกว่าก่อน ที่จะได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ แต่เพิ่มขึ้นน้อยกว่าการได้รับการใช้บทบาทสมมติเพราะ การใช้เทคนิคแม่แบบ นักเรียนได้เห็นภาพและได้ยินเสียงของตัวละครที่เป็นแม่แบบ ซึ่งแม่แบบเป็นวัยเดียวกับนักเรียน นักเรียนดูแม่แบบและผลที่แม่แบบได้รับจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ นักเรียนได้รู้พฤติกรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม

แต่นักเรียนไม่มีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จากการสังเกตของผู้วิจัย กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม จึงเห็นความแตกต่างของนักเรียนได้ชัดเจนคือ นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ จะมีความกระตือรือร้นต่อการเข้ากลุ่มในระยะแรก ระยะต่อมา นักเรียนมีความกระตือรือร้นลดลง ทั้งนี้เพราะ ช่วงแรกนักเรียนจะตื่นเต้นกับแม่แบบที่ผู้วิจัยนำเสนอ ซึ่งผู้วิจัยก็มีการซักถาม และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ เรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พบว่าในระยะแรก ๆ นักเรียนบางคนไม่กล้าออกมาแสดงบทบาทต่าง ๆ ตามบทบาทสมมติ แต่เมื่อผู้วิจัยได้สร้างความเป็นกันเอง กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจึงเกิดความมั่นใจ และกล้าแสดงออก นักเรียนได้มีส่วนร่วมและอยากแสดงออกมากขึ้น บรรยากาศในห้องเรียนจึงสนุกสนาน นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย

ผู้วิจัยได้สังเกตจากการซักถาม และแสดงความคิดเห็นตลอดจนได้สอบถามถึงการแสดงในชั่วโมงต่อไป และสรุปในครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรู้และสามารถยกตัวอย่างได้ อีกทั้งยังนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรุณี ชินวงศ์อมร (2535 : 57) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสมมติ และเทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพูดที่เหมาะสม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการพูดที่เหมาะสมสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

จากการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การใช้บทบาทสมมติสามารถพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่าการใช้เทคนิคแม่แบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลของการศึกษากันคว้าครั้งนี้ พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สามารถพัฒนาให้เกิดได้ในตัวผู้เรียนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบหรือบทบาทสมมติ ดังนั้นครูผู้สอน ครูแนะแนว หรือผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน สามารถเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง โดยปรับให้เหมาะสมกับสภาพปัญหานักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยใช้เทคนิคอื่นๆ นอกเหนือจากการใช้เทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติ เช่น กิจกรรมกลุ่ม สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

2.2 ควรมีการติดตามผล หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้ว 1 เดือน 3 เดือน เพื่อศึกษาความคงทนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

2.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการทดลอง ไม่ควรใช้หลังเลิกเรียนเพราะนักเรียนจะเหนื่อยล้าจากการเรียน

2.4 ควรมีการวิจัยในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

2.5 ควรนำบทบาทสมมติไปพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ความสามัคคี ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ สิริศักดิ์. อิทธิพลของตัวแบบและการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กระดับอนุบาล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522 . อัดสำเนา.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2534.
- การศึกษาพิเศษ, กอง กรมสามัญศึกษา. ข้อมูลโรงเรียน ปีการศึกษา 2536. กรุงเทพฯ : 2536, อัดสำเนา.
- โกศล มีคุณ. การวิจัยเชิงทดลองฝึกลบการใช้เหตุผลจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- ฉลวยศรี มีใจเย็น. การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- ชูศรี สนิทประชากร. วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ : วัชรการพิมพ์, 2525.
- คุณฎี ทรัพย์ปรุง. ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ดวงจันทร์ หนูทอง. ผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. การพัฒนาจริยธรรม : ตำราจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

—————. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2520.

นิภา ศรีไพโรจน์. สถิตินอนพาดเมตริก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ : โอเอส พรินติ้งเฮาส์, 2533.

พจนีย์ สุระสว่างค์. การโกหกของเด็กในช่วงอายุ 5-11 ปี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

พยอม อิงคตานุวัฒน์. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. โครงการตำราศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดลกรุงเทพมหานคร, 2521.

พิชาญ ลำอาจศรี. การทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ทิพวรรณ ลิ้มสุนธิ์วันตร์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ทิสนา แคมมณี. “การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน,” ครูศาสตร์. 6(2) ; 41-48; กรกฎาคม-สิงหาคม 2519.

—————. “ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ในการสอน,” กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. บุรพาการพิมพ์, 2522.

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2536.

เยาวพา เตชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2531.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศึกษาพันธ์, 2528.

ลัดดา คำแก้ว. “ความสัมพันธ์ระหว่างมโนคติเกี่ยวกับตนกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ฉะเชิงเทรา,” ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องการวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษา ครั้งที่ 4. หน้า ข-120 -123. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2528.

วรรณภา ศิริทรัพย์ากร. การศึกษาพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.

วิจิตร ภักดีรัตน์. วิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2523.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2529.

———. โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนจริยธรรม. กรุงเทพฯ : ธนประดิษฐ์การพิมพ์, 2525.

วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525

วิลรัตน์ ชัยสิทธิ์. การแสดงบทบาทสมมติในการสอนกลุ่มบูรณาการ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

วีระ อุตสาหะ. ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท. ปรัญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

- ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ. ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ศิริวรรณ เจริญจิตติกุล. ผลของการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้บทบาทสมมติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สารโรช บัวศรี. “จริยธรรมในสังคมไทย,” รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522.
- ศุคใจ ชันทองคำ. การพัฒนาแบบวัดความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัด สำเนา.
- อนุวัฒน์ ตั้งสมบุรณ์. การสร้างแบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- อรุณี ชินวงศ์อมร. ผลการเปรียบเทียบบทบาทสมมติ และเทคนิคแม่แบบ ที่มีต่อการพูดที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535 . อัดสำเนา.
- Bandura, Albert. Social Learnign Theory. New Jersey : Prentice - Hall, 1977.
- Bandura, Albert, Joan E. Grusec and Frances L. Menlove. “Observational Learning As a Function of Symbolization and Incentive Set,” Child Development. 37 : 499-506 ; September, 1966.

Blackman, Garth J. and Adolph Silberman. Modification of Child and Adolescent Behavior. California : Wadsworth Publishing Company Inc., 1975.

Burton, Roger. "Honesty and Dishonesty," In Moral Development and Behavior. New York : Edited by Thomas Lickona, Holt, Rinehart and Winston, 1976.

Clore, Gerald L. and Robert M. Bray. "The Effects of Children's Stories on Behavior and Attitudes Modeling and Vicarious Role Playing," Resources in Education (ERIC). 13 : 156 ; April, 1978.

Conoley, Jane Close. "The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role play on Sociometric Patterns, Work Norm Measures and Behavior in Elementary Classroom," Dissertation Abstracts International. 37 : 5977-A ; February, 1977.

Jones, V. "Character Development in Children, an Objective Approach in L. Camichael (Ed.)," Manual of Psychological Review. New York : Wiley, 1954.

/ Kohlberg L. "Stage and Sequence : The Cognitive-Development Approach To Socialization in Goslin," in Handbook of Socialization Theory and Research. Chicago : Rand McNally and Company. 1969.

_____. "Moral Stages and Moralization : The Cognitive Developmental Approach in Lickona," In Moral Development and Behavior : Theory Research and Social Issues. New York : Holt Rinehart and Winston, 1976.

/ Richards, Herbert C. and others. "Moral Reasoning and Classroom Conduct," Paper presented at the Annual Convention of the American Psychological Association. 92nd. Toronto, Ontario, Canada, : 24-28 ; August, 1984.

/ Romane, Thomas John. "A Program to Promote Moral Development Through Elementary School Physical Education," Dissertation Abstracts International. 45(8) : 2442 ; February, 1985.

- Schulze, Craig Blair. "The Effect of Different Methods of Modeling and Instruction on Honesty behavior in Kindergarten and Second Grade Children," Dissertation Abstracts International. 48(1) : 43-A ; July, 1987.
- Sears, R.R., E.E. Maccoby and Lewin. Pattern of Child Learning. Evanston, Illinois : Row, Peterson, Inc., 1957.
- Shafel, Fannic R. and George Shafel. Role Playing for Social Value : Decision Making in the Social Studies. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1967.
- Taylor, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, Marmonsworth ; Penguin, 1974.
- Thompson, George G. and others. Educational Psychology. New York : Appleton - Century Crofts, 1959.
- Thompson, George G. Child Psychology : Growth Trends in Psychological Adjustment. Boston : Houghton Mifflin Company, 1952.
- Walker, Lawrence J. and John H. Taylor. "Interactions and the Development of Moral Reasoning," Child Development. 62(2) : 264-283 ; April, 1991.
- Wright, D. The Psychology of Moral Behavior. Middle England : Penquin Books Ltd., 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

แบบสอบถามการให้เหตุผลทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

คำชี้แจงต่อไปนี้ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งพบปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ขอให้
นักเรียนอ่านเรื่องราวต่างๆ อย่างละเอียดและปฏิบัติดังนี้

1. ให้นักเรียนคิดว่านักเรียนเองเป็นบุคคลที่อยู่ในเรื่องราวนั้นๆ
2. ในตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะเป็นตอนที่นักเรียนต้องตัดสินใจเรื่องกระทำ
หรือไม่กระทำอย่างไรอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งให้เหตุผลการตัดสินใจ โดยมีคำตอบให้เลือก 6
คำตอบ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงใจของนักเรียนมากที่สุด แล้วเขียนเครื่องหมายกาก
บาท (X) ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบนั้น เพียงหนึ่งตัวเลือก
3. แบบสอบถามนี้ ต้องการทราบเพียงว่า หากนักเรียนพบกับเหตุการณ์ตามเรื่อง
ราวนั้นแล้ว นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร และให้เหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจ ดัง
นั้นคำตอบของนักเรียนจึงไม่มีโอกาสผิดและจะไม่เกิดผลเสียหายแก่นักเรียนและโรง
เรียนอย่างใดทั้งสิ้น
4. หากนักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำหรือข้อความใดๆ เรื่องราวใดๆ ขอให้นักเรียน
ถามผู้วิจัยก่อนทำ เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วให้ลงมือทำ

แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

1. เช้าวันหนึ่งก่อนที่ครูลิตาจะไปประชุม ได้ส่งนักเรียนให้นำหนังสือภาษาไทยขึ้นมาอ่าน เพื่อเป็นการรอกู จนกว่าครูประชุมเสร็จแล้วกลับมาสอน เมื่อครูลิตาออกจากห้องเรียนไป วันชัยก็นำหนังสือการ์ตูน ขึ้นมาอ่านทันที ถ้านักเรียนเป็นวันชัย นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ
 - ก. เพื่อนๆ ก็ไม่เอาหนังสือการ์ตูนมาอ่านในชั้นเรียน
 - ข. นักเรียนไม่ต้องการทำสิ่งใดที่นอกเหนือคำสั่งครู
 - ค. นักเรียนละอายแก่ใจที่ไม่ทำงานตามที่ครูมอบหมาย
 - ง. นักเรียนกลัวครูจะตำหนิ
 - จ. นักเรียนรู้สึกเป็นบาปที่ไม่ทำงานตามที่ครูมอบหมาย
 - ฉ. ต้องการให้ครูพอใจ และชมเชยให้นักเรียนคนอื่นๆ ฟัง
2. สูดาสอบวิชาภาษาไทย ได้คะแนน 19 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน แต่การที่สุดาสอบได้คะแนนมากนั้น เป็นเพราะสุดาลอกคำตอบของมาลี ถ้านักเรียนเป็นสุดา นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ
 - ก. ต้องการให้เพื่อนๆ และคุณครูรู้จัก
 - ข. นักเรียนละอายแก่ใจในการลอกข้อสอบ
 - ค. อยากให้เพื่อนชมว่าเก่ง ที่สามารถได้คะแนนมากด้วยตนเอง
 - ง. นักเรียนจะถูกลงโทษ ถ้าวอกข้อสอบเพื่อน
 - จ. นักเรียนทุกคนควรทำข้อสอบด้วยตนเอง
 - ฉ. นักเรียนกลัวบาป ที่ทำให้เพื่อนเดือดร้อน
3. สุเทพต้องการเงินไปซื้อของเล่น ไปอวดเพื่อนๆ แต่สุเทพไปขอเงินคุณแม่โดยบอกว่าจะนำเงินไปซื้อสมุด ถ้านักเรียนเป็นสุเทพ นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ
 - ก. เพื่อนๆ ไม่มีใครพูดปด
 - ข. กลัวคุณแม่จะลงโทษที่พูดปด
 - ค. ไม่ต้องการพูดปดเพราะกลัวบาป

- ง. ต้องการให้คุณแม่ชมเชยที่ไม่พูดปด
- จ. ลูกที่ดีต้องไม่พูดปดกับพ่อแม่
- ฉ. นักเรียนอายใจที่พูดปดกับคุณแม่

4. วินิตและสุวิทย์ เข้าห้องเรียนหลังเพื่อนๆ ทุกครั้ง เพราะทั้งสองคนแอบไปเล่นกันที่ได้
คุณอาเรียนจนเลยเวลา ถ้านักเรียนเป็นวินิต นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. นักเรียนควรเข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา
- ข. ต้องการให้ครูชมที่เข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา
- ค. เพื่อนๆ ส่วนใหญ่ก็เข้าห้องเรียนตรงต่อเวลาทั้งนั้น
- ง. ถ้าเข้าห้องเรียนสายแล้ว ครูจะลงโทษ
- จ. นักเรียนกลัวบาป ถ้าเข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา
- ฉ. นักเรียนอายใจ ถ้าเข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา

5. เช้าวันหนึ่ง สุนัยกับไพศาล ไปเล่นกระดานลื่นที่สนามเด็กเล่นที่โรงเรียน ทั้งสองเล่น
กันจนกระดานลื่นหักเสียหาย สุนัยตกใจมาก จึงพูดว่า “ไพศาล เราต้องรีบไปบอกครู
ว่าเราทำกระดานลื่นหัก ดีกว่านะ” ถ้านักเรียนเป็นไพศาล นักเรียนจะทำอย่างที่คุณ
พูด เพราะ

- ก. ถ้าไม่ยอมรับผิดแล้ว เมื่อครูทราบภายหลังจะถูกลงโทษหนัก
- ข. กลัวบาป หากทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด
- ค. คุณครูอาจจะชมเชยที่ยอมรับผิด
- ง. ใครๆ ก็ต้องยอมรับผิด ถ้าอยู่ในเหตุการณ์เช่นเดียวกับไพศาล
- จ. คนดียอมรับผิด เมื่อทำผิด
- ฉ. การทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด เป็นสิ่งที่น่าอายแก่ใจ

6. เวลาอยู่บ้าน พิชัยชอบหยิบเงินของคนอื่น ครั้งละบาทสองบาท ไปซื้อขนมกินเสมอ ถ้า
นักเรียนเป็นพิชัย นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ลูกที่ดีไม่มีใครลักขโมย
- ข. การลักขโมยเป็นการกระทำที่ผิดศีล
- ค. กลัวว่าถ้าทำอีกต่อไป จะถูกตำรวจจับ

- ง. อยากให้คนในบ้านชมว่า เป็นคนที่ไว้วางใจได้
- จ. การลักขโมยเป็นสิ่งที่น่าละอายแก่ใจ
- ฉ. รู้สึกบาป เมื่อลักขโมย

7. ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ วิชัยไม่อยากเรียน จึงชวนมานพแอบไปเล่นฟุตบอล ถ้านักเรียนเป็นวิชัย นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ครูจะทำโทษคนที่ชวนคนอื่นหนีเรียน
- ข. การชวนเพื่อนหนีเรียนเป็นสิ่งที่น่าละอายแก่ใจ
- ค. เพื่อนๆ ส่วนใหญ่ก็ตั้งใจเรียน
- ง. นักเรียนที่ดีต้องไม่ชักชวนเพื่อนหนีเรียน
- จ. รู้สึกบาปถ้าชวนเพื่อนหนีเรียน
- ฉ. ต้องการให้ครูชมที่ตั้งใจเรียน

8. คุณครูคงแก้วให้นักเรียนนำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์มาส่งตอนเช้าวันจันทร์ แต่วันนั้นคุณครูคงแก้วไม่มา สุนันทำการบ้านเสร็จแล้ว จึงนำการบ้านไปส่งที่โต๊ะครู แม้จะมีเพื่อนขอลอกก่อน ถ้านักเรียนเป็นสุนัน นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. รู้สึกบาป ถ้าไม่ส่งตรงเวลา
- ข. เป็นสิ่งที่น่าละอายแก่ใจ
- ค. คุณครูจะลงโทษคนที่ส่งงานไม่ตรงเวลา
- ง. ถ้าส่งการบ้านตามเวลาครูจะชม
- จ. เพื่อนๆ เขาก็ส่งตามเวลากันทั้งนั้น
- ฉ. นักเรียนที่ดี ต้องส่งการบ้านตรงเวลา

9. ในวันจันทร์ วิจิตได้รับมอบหมายให้เป็นคนรวบรวมการบ้านของเพื่อนๆ ไปส่งครู ถึงแม้ว่าวิจิตจะทำการบ้านไม่ได้ วิจิตก็พยายามทำตามความเข้าใจของตนเองไม่ลอกเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นวิจิต นักเรียนก็กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. กลัวเพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม
- ข. อยากให้คุณครูชมที่ทำการบ้านเอง
- ค. เมื่อครูทราบจะถูกลงโทษ

- ง. รู้สึกบาป ถ้าจะลอกงานเพื่อน
- จ. ตกลงกับครูว่า จะทำการบ้านด้วยตนเอง
- ฉ. ละอายใจตนเอง ถ้าจะลอกงานเพื่อน

10. โรงเรียนห้ามนักเรียนวิ่งอาคาร วันหนึ่งวิเชียรมาโรงเรียนแต่เช้าครูและได้วิ่งเล่นอย่างสนุกสนาน และทำให้อาคารเรียนสั่นไหว เมื่อครูมาถึง ได้ถามวิเชียรว่า “ใครวิ่งเล่นบนอาคารเรียน” วิเชียรตอบว่า “ไม่ทราบครับ” ทั้งๆ ที่ตนเองผิด ถ้านักเรียนเป็นวิเชียร นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. เมื่อทำผิดแล้วยอมรับผิด ครูจะชม
- ข. เพื่อนในห้องคนอื่นๆ ก็ยอมรับผิดกันทั้งนั้นเมื่อทำผิด
- ค. ละอายใจหากทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด
- ง. นักเรียนจะไม่ทำความเดือดร้อนให้คนอื่น
- จ. นักเรียนกลัวถูกครูลงโทษ
- ฉ. รู้สึกเป็นบาปในการโกหก

11. เช้าวันหนึ่ง คุณครูเพ็ญภา ได้ถามนักเรียนทุกคนว่า “นักเรียนรู้ไหมว่าใครเป็นคนวาดการ์ตูนที่ผนังห้องเรียน” ปองพลยอมรับและพูดความจริงกับครูว่าเป็นคนวาดเอง ถ้านักเรียนเป็นปองพล นักเรียนจะตอบเช่นนั้น เพราะ

- ก. ต้องการให้ครูชมว่าเป็นคนดี ไม่พูดปด
- ข. ต้องการเป็นนักเรียนที่ดี คือไม่พูดปด
- ค. อาจจะถูกครูลงโทษ เมื่อทราบภายหลัง
- ง. ต้องการเป็นตัวอย่างที่ดีของคนอื่นๆ
- จ. การพูดปดเป็นบาป
- ฉ. ละอายใจตนเอง ถ้าไม่พูดความจริง

12. ราตรีทำงานหารายได้พิเศษ โดยเป็นนักเรียนขายของที่สหกรณ์ของโรงเรียนทุกวันอังคาร วันหนึ่งราตรีขโมยเงินของสหกรณ์มาใช้ ถ้านักเรียนเป็นราตรี นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. การลักขโมยเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

- ข. การลักขโมยเป็นสิ่งที่น่าละอายแก่ใจ
- ค. เกรงกลัวต่อบาปในการลักขโมย
- ง. ใครที่ลักขโมยจะลงโทษอย่างหนัก
- จ. เพื่อนที่มาขายของที่สหกรณ์ จะไม่ขโมยเงิน
- ฉ. คุณครูจะไม่ชมเชยนักเรียนที่ขโมย

13. พ่อซื้อขนมมาฝากอุทิศและน้องๆ และให้อุทิศนำไปแบ่งให้น้องคนละเท่าๆ กัน อุทิศก็แบ่งขนมให้น้องตามคำสั่งของพ่อ ถ้านักเรียนเป็นอุทิศ นักเรียนจะกระทำเช่นนั้นเพราะ

- ก. ต้องการทำหน้าที่พี่ที่ดี
- ข. พี่ที่ดีเขาไม่เอาเปรียบน้องกันทั้งนั้น
- ค. กลัวคุณพ่อทำโทษถ้ารู้ว่าเอาเปรียบน้องๆ
- ง. เมื่อคุณพ่อทราบจะไม่เอาเปรียบน้อง คุณพ่อจะชมเชย
- จ. รู้สึกบาปถ้าเอาเปรียบน้องๆ
- ฉ. เป็นสิ่งที่น่าละอายใจที่จะเอาเปรียบน้อง

14. ในการสอบวิชาภาษาไทยครั้งนี้ วินัสทำข้อสอบไม่ได้ เพราะไม่ได้เตรียมตัวมาล่วงหน้า คาราซึ่งเป็นเพื่อนรักของวินัสและนั่งข้างๆ เห็นวินัสทำข้อสอบไม่ได้ จึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ ถ้านักเรียนเป็นวินัส นักเรียนจะไม่ยอมรับกระดาษคำตอบของคารา เพราะ

- ก. อยากได้คำชมเชยที่ทำข้อสอบได้ด้วยตนเอง
- ข. การเอาเปรียบเพื่อนของตน รู้สึกว่าเป็นบาป
- ค. กลัวครูจับได้ และถูกลงโทษให้สอบตก
- ง. อยากลองทำข้อสอบด้วยตนเอง
- จ. นักเรียนทุกคนต้องทำข้อสอบด้วยตนเอง
- ฉ. ละอายใจที่จะลอกข้อสอบเพื่อน

15. มาลามาโรงเรียนแต่เช้าตรู่ เพื่อที่จะลอกการบ้านของสุดาและเพื่อนๆ ทุกคน ก็ลอกการบ้านของสุดาเหมือนกัน คุณครูตรวจการบ้านและทราบว่ามาลาลอกการบ้านของ

เพื่อน เพราะผิดเหมือนกันทุกข้อ เมื่อคุณครูถาม มาลาขอรับสารภาพ ถ้านักเรียนเป็น มาลา นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. การขอรับผิด เป็นสิ่งที่ใครก็กระทำ
- ข. นักเรียนที่ดี ต้องกล้ารับผิดเมื่อทำผิด
- ค. ถ้ายอมรับผิด คุณครูอาจไม่ลงโทษ
- ง. ถ้ายอมรับผิด คุณครูอาจชมเชย
- จ. เกรงกลัวต่อบาป หากไม่ยอมรับผิด
- ฉ. ละอายใจ เมื่อทำผิด

16. คุณครูพิชัยต้องไปทำธุระกับอาจารย์ใหญ่ จึงให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดกันเองในห้องเรียน วิทยาชวนเพื่อนๆ วิ่งเล่นกันในห้องเรียน วิทยาวิ่งชนแก้วน้ำแตก เมื่อคุณครูพิชัย กลับมา วิทยาจึงบอกว่าตนเองเป็นคนทำให้แก้วน้ำแตก ถ้านักเรียนเป็นวิทยานักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. รู้สึกเป็นบาปในการพุดปด
- ข. การพุดปดเป็นสิ่งที่น่าละอายแก่ใจ
- ค. เมื่อคุณครูทราบภายหลังว่าพุดปด จะถูกลงโทษอย่างหนัก
- ง. การพุดปดเป็นสิ่งที่คนอื่น ๆ ไม่ยอมรับ
- จ. ครูมักชมเชยคนที่ไม่พุดปด
- ฉ. นักเรียนที่ดีต้องไม่พุดปด

17. ในตอนเย็น สุดาและยรี เดินทางกลับบ้าน สุดาได้ชวนให้ยรีเก็บมะม่วงในสวนของลุงแดง โดยไม่มีใครเห็น ถ้านักเรียนเป็นสุดา นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ถ้าถูกจับได้อาจถูกลงโทษ
- ข. หยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตผิดกฎหมาย
- ค. เพื่อนที่ดี ไม่ควรชวนเพื่อนทำผิด
- ง. เกรงกลัวบาป ถ้าชวนทำสิ่งไม่ดี
- จ. อยากให้เพื่อนชมว่าเป็นคนไว้วางใจได้
- ฉ. รู้สึกละอายแก่ใจ ที่ชวนเพื่อนทำสิ่งที่ไม่ดี

18. วิไลบอกคุณพ่อว่า เมื่อทำการบ้านที่บ้านน้ำผึ้งเสร็จแล้ว จะรีบกลับบ้าน แต่ทำการบ้านเสร็จแล้ว วิไลยังคงเล่นเกมสกับน้ำผึ้งจนมีค่าเป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นวิไล นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. บาบที่จะพุดปด
- ข. คุณพ่อจะลงโทษ คนที่พุดปด
- ค. คุณพ่อมักชมเชยคนที่ไม่พุดปด
- ง. นักเรียนเห็นว่าการพุดปด
- จ. การพุดปดเป็นสิ่งที่คนอื่นไม่ทำกัน
- ฉ. นักเรียนละอายแก่ใจตนเอง ที่พุดปด

19. สมบัติพบกระเป๋าเงินตกอยู่ จึงเก็บกระเป๋าเงินขึ้นมาแล้วพบว่ามียเงินอยู่ 200 บาท เมื่อเดินต่อไปพบลุงแดง ลุงแดงบอกว่ากระเป๋าเงินตกหาย เงินจำนวนนั้นลุงแดงต้องการนำไปซื้อยาให้ป้าแซม ซึ่งกำลังป่วย สมบัติบอกลุงแดงว่าเก็บกระเป๋าเงินได้ แล้วถามลุงแดงว่า “ใส่กระเป๋าใบนี้หรือไม่” ลุงแดงตอบว่า “ใช่” สมบัติจึงคืนกระเป๋าเงินให้ลุงแดง ถ้านักเรียนเป็นสมบัติ นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. คนดีจะไม่ขโมยเงินผู้อื่น
- ข. ถ้าใครๆ รู้ จะยกย่องชมเชย
- ค. กลัวว่าลุงแดงจะตามตำรวจมาจับ
- ง. การเอาเงินของผู้อื่น ที่เขาไม่ได้ให้ไปใช้ เป็นสิ่งที่ไม่ดี
- จ. นักเรียนกลัวบาปที่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน
- ฉ. นักเรียนละอายแก่ใจที่จะเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

20. มาลัยนัดทำงานกลุ่มกับสมโชควันเสาร์เวลา 9.00 น. วันนั้นมะลิซึ่งเป็นเพื่อนรักกับมาลัย ชวนมาลัยไปตลาดในวันเสาร์ ทั้งๆ ที่จวนจะถึงเวลานัดกับสมโชค และถ้ามาลัยไปตลาด มาลัยก็จะไม่สามารถไปทำงานกลุ่มตามเวลานัด มาลัยจึงไม่ไป ถ้านักเรียนเป็นมาลัย นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ต้องการให้สมโชค ชมเชยที่เป็นคนตรงต่อเวลา
- ข. การผัดนัดเป็นสิ่งที่น่าละอาย

- ค. ต้องการให้สมโชคและเพื่อนคนอื่นๆ เห็นว่าเป็นคนดีที่มาตรงต่อเวลา
- ง. ต้องการทำหน้าที่ของผู้ร่วมงานที่ดี
- จ. กลัวว่าเพื่อนๆ และสมโชคจะตำหนิได้ ที่ไม่ตรงต่อเวลา
- ฉ. เกรงกลัวบาปหากไม่ตรงต่อเวลา

21. สมศรีกับวรรณเป็นเพื่อนรักกัน สมศรีลืมหานังสือเรียนมา สมศรีกลัวครูทำโทษจึงคิดจะคืนกระเป๋าของวรรณ เพื่อยืมเอานังสือเรียนออกมาใช้ก่อน ถ้านักเรียนเป็นสมศรี นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิดเป็นบาป
- ข. คนดีต้องยอมรับผิด เมื่อทำผิด
- ค. ครูจะชมเชยผู้ที่ยอมรับผิด
- ง. ทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิดเป็นสิ่งที่น่าละอาย
- จ. ครูจะทำโทษเมื่อรู้ว่าคืนกระเป๋าเพื่อน
- ฉ. ใครๆ ก็ต้องยอมรับผิด เมื่อไม่เอานังสือมา

22. สมชายกำลังถือของพะรุงพะรังและหนักมาก เขาต้องการ ไปให้ถึงห้องเรียนโดยเร็ว เขาคิดว่าถ้าเดินตามถนนจะทำให้เสียเวลามากกว่า จึงเดินลัดสนาม ถ้านักเรียนเป็นสมชาย นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ถ้าไม่ปฏิบัติตามระเบียบ คุณครูจะลงโทษ
- ข. ต้องการรักษากฎระเบียบที่ดีไว้
- ค. อยากให้เพื่อนๆ ชมที่ทำตามกฎระเบียบ
- ง. กลัวเพื่อนๆ ไม่ยอมคบด้วย
- จ. นักเรียนละอายแก่ใจ ถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎ
- ฉ. เกรงว่าจะบาป ถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎ

23. สมบัติยืมหนังสือของเพื่อนมาอ่านที่บ้าน เขาทำหนังสือขาดโดยไม่ตั้งใจ สมบัติยอมรับผิด และจะซื้อหนังสือเล่มใหม่มาคืนเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นสมบัติ นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ถ้าทำผิดแล้วยอมรับผิด เพื่อนจะชมว่าเป็นคนดี

- ข. กลัวเพื่อนตำหนิและไม่ให้ยืมหนังสืออีกต่อไป
- ค. การทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิดเป็นสิ่งที่น่าละอายใจ
- ง. คนดีมักยอมรับผิดเมื่อทำผิด
- จ. เกรงกลัวบาป ถ้าทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด
- ฉ. ถ้าเป็นคนอื่นๆ ทำหนังสือขาดก็ยอมรับผิดเช่นกัน

24. ยงยุทธกำลังอ่านหนังสือการ์ตูนอย่างสนุกสนาน พอได้ยินเสียงออกเรียกให้นักเรียนเข้าห้องประชุม เขาจึงรีบเข้าห้องประชุม ถ้านักเรียนเป็นยงยุทธ นักเรียนจะกระทำเช่นนั้นเพราะ

- ก. ละอายใจที่เป็นคนไม่ตรงต่อเวลา
- ข. เพื่อนส่วนใหญ่ก็เข้าห้องประชุมตรงต่อเวลาทั้งนั้น
- ค. ครูจะทำโทษ นักเรียนที่เข้าห้องประชุมหลังเพื่อน
- ง. กลัวบาปที่ไม่ตรงต่อเวลา
- จ. ต้องการให้ครูชมที่เข้าห้องประชุมตรงเวลา
- ฉ. นักเรียนที่ดีควรเข้าห้องประชุมตรงเวลา

25. โรงเรียนมีกฎห้ามนักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียน ก่อนได้รับอนุญาตจากครูในระหว่างพักกลางวัน วิสูตรีเล่นฟุตบอลกับเพื่อน และลูกบอลกระดอนออกไปนอกรั้ว ถ้าลูกฟุตบอลหายไปแล้ว เขาต้องซื้อมาใช้ วิสูตรีจึงขออนุญาตจากครูก่อน ที่จะออกไปเก็บลูกฟุตบอล ถ้านักเรียนเป็นวิสูตรี นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ครูจะทำโทษ
- ข. อยากให้ครูชมที่ทำตามกฎของโรงเรียน
- ค. เพื่อนๆ ก็ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน
- ง. นักเรียนทุกคนต้องรักษากฎระเบียบ
- จ. ไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนเป็นบาป
- ฉ. เป็นสิ่งที่น่าละอายใจที่ไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน

26. ราชินีเอจันสีไปล้างที่หน้าต่าง และเทน้ำทิ้งโดยไม่ได้มองดู ปรากฏว่าน้ำล้างสีไปหยดใส่ภาพวาดของเพื่อนที่เอาไปผึ่งแดดให้แห้ง ราชินีจึงบอกเพื่อนไปตามความจริง และยอมรับผิด ถ้านักเรียนเป็นราชินี นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. นักเรียนกลัวเพื่อนจะต่อว่า
- ข. สังคมยกย่องคนทำผิดแล้วยอมรับผิด
- ค. เพื่อนคนอื่นก็ยอมรับผิดกันทั้งนั้น ถ้าทำผิด
- ง. นักเรียนละอายแก่ใจที่ต้องพูดปด
- จ. เมื่อทำผิดแล้วยอมรับผิดแล้ว เพื่อนอาจจะชม
- ฉ. เกรงว่าจะบาปหากทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด

27. เมื่อครูส่งสมุดการบ้านกลับคืนมา และแดงพบว่ามียืมผิด และครูสั่งให้แก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง แดงจึงนำมาแก้ไขใหม่โดยไม่ลอกของเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นแดง นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ต้องการให้ครูชมที่สามารถทำการบ้านด้วยตนเอง
- ข. ถ้าครูรู้ว่านักเรียนลอกเพื่อน ครูจะลงโทษ
- ค. ใครๆ ก็ทำการบ้านด้วยตนเอง
- ง. เป็นสิ่งที่น่าละอายแก่ใจ ถ้าลอกงานเพื่อน
- จ. การลอกงานเพื่อนเป็นบาป
- ฉ. เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องทำการบ้านด้วยตนเอง

28. เอ๋กับพี่สาวขออนุญาตแม่ไปเที่ยวงานวัดและบอกแม่ว่าจะกลับตอน 4 ทุ่ม พอถึงเวลากลับ เอ๋กำลังคิดใจหายพนตร์ ซึ่งกำลังสนุกและพึงพอใจที่ได้ครึ่งเรื่อง พี่สาวของเอ๋ชวนให้อยู่ต่อให้จบเรื่องเสียก่อน จึงกลับบ้านช้า ถ้านักเรียนเป็นเอ๋ นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. เมื่อกลับบ้านช้าคุณแม่จะลงโทษ
- ข. ละอายที่กลับบ้านช้า
- ค. ลูกที่ดีควรกลับบ้านตรงเวลา
- ง. ใครๆ ก็กลับบ้านตรงเวลา

- จ. รู้สึกลบปที่ไม่ตรงต่อเวลา
- ฉ. ต้องการให้แม่ชมว่ากลับบ้านตรงเวลา

29. ในชั่วโมงนี้ ครูสั่งให้นักเรียนค้นคว้าและทำรายงานกันตามลำพัง เพราะครูต้องไปประชุม แล้วให้นำรายงานส่งในวันรุ่งขึ้น กบกำลังง่วงนอนมาก เนื่องจากเมื่อคืนดูหนังดึก จึงยอมรับผิดกับครู และไม่ลอกงานเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นกบ นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. รู้สึกลบปหากลอกงานเพื่อน
- ข. นักเรียนละเอียดใจ ในการลอกงานเพื่อน
- ค. อยากให้เพื่อนชมว่าเก่งที่ทำงานด้วยตนเอง
- ง. ถ้าครูรู้ว่านักเรียนลอกงานเพื่อน คุณครูจะทำโทษ
- จ. เพื่อนทุกคน ก็ทำงานด้วยตนเอง
- ฉ. เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องทำงานด้วยตนเอง

30. ขณะที่พักกลางวัน นิภาเข้าห้องน้ำที่โรงเรียนและพบนาฬิกาเรือนหนึ่งวางอยู่ จึงรีบนำไปส่งครู ถ้านักเรียนเป็นนิภา นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. การลักขโมยเป็นการกระทำที่ไม่ดี
- ข. การหยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นสิ่งที่น่าละอาย
- ค. ครูจะไม่ชมเชยนักเรียนที่ขโมย
- ง. คนที่ลักขโมยจะถูกลงโทษอย่างหนัก
- จ. การลักขโมยของผู้อื่นเป็นบาป
- ฉ. เพื่อนๆ ที่ดีไม่มีใครลักขโมย

31. ในการเชียร์กีฬา มาลีและเพื่อนๆ ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันร้องเพลงเชียร์วินิจไม่ยอมช่วยร้องเพลงเชียร์ จึงชวนมาลีกลับบ้าน ถ้านักเรียนเป็นวินิจ นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ต้องการให้ครูชมว่าตั้งใจร้องเพลงเชียร์
- ข. เพื่อนๆ อยู่ร้องเพลงเชียร์
- ค. รู้สึกละอายใจที่ชวนเพื่อนทำผิด

- ง. รู้สึกบาปที่จะชวนเพื่อนทำผิด
- จ. เป็นหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของโรงเรียน
- ฉ. เมื่อครูทราบภายหลังว่าชวนเพื่อนกลับบ้านจะถูกลงโทษ

32. หน้อยยืมหนังสือการ์ตูนของต้อมไปอ่านและทำหนังสือการ์ตูนของต้อมหายไป หน้อย

สัญญาว่าจะซื้อหนังสือให้ใหม่ภายในอาทิตย์หน้า เมื่อถึงเวลา หน้อยทำเฉยๆ คิดว่า
ต้อมคงลืมไปแล้ว ถ้านักเรียนเป็นหน้อย นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. รู้สึกเป็นบาปหากไม่รักษาสัญญา
- ข. ละอายใจเมื่อไม่ทำตามสัญญา
- ค. เพื่อนๆ คนอื่นก็ซื้อหนังสือมาคืนเหมือนกัน
- ง. เพื่อนที่ดีต้องคืนหนังสือตรงเวลาตามที่สัญญา
- จ. ต้องการให้เพื่อนชมว่าทำตามสัญญา
- ฉ. กลัวว่าเพื่อนจะไม่ให้ยืมหนังสืออีก

33. ก่อนที่จะสอบวิชาคณิตศาสตร์ เริงศักดิ์เห็นเพื่อนหลายคนเขียนสูตรคณิตศาสตร์บน

โต๊ะเรียนของแต่ละคนเพื่อเอาไว้ดูตอนสอบ แต่เริงศักดิ์ก็ไม่เขียนสูตรคณิตศาสตร์บน
โต๊ะตามเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นเริงศักดิ์ นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. นักเรียนทุกคนต้องทำข้อสอบด้วยตนเอง
- ข. ละอายใจที่จะเอาเปรียบคนอื่น
- ค. กลัวครูจับได้แล้วลงโทษให้สอบตก
- ง. อยากให้ครูชมเชยที่ทำข้อสอบได้ด้วยตนเอง
- จ. อยากลองทำข้อสอบด้วยตนเอง
- ฉ. การเอาเปรียบคนอื่นเป็นบาป

34. แดงยืมปากกาของจิมมาจากงานและบอกจะคืนให้ในวันจันทร์ พอถึงกำหนดเวลาแดง

ยังจางงานไม่เสร็จ และจิมก็ยังไม่มีทวงปากกาคืน จึงไม่คืนปากกาให้จิม โดยแกล้งทำ
เป็นลืมเสีย ถ้านักเรียนเป็นแดง นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. กลัวว่าเพื่อนคนอื่นรู้จะไม่ยอมให้ยืมของ
- ข. การไม่ทำตามสัญญาเป็นสิ่งที่น่าละอาย

- ค. กล่าวว่าครั้งต่อไปเพื่อนจะไม่ให้ยืมปากกาอีก
- ง. การไม่ทำตามสัญญารู้สึกเป็นบาป
- จ. เพื่อนที่ดีต้องกินของตรงตามเวลา
- ฉ. ต้องการให้เพื่อนชมเชยว่าเป็นคนขยันของแล้วกิน

35. ุไรสัญญากับเพื่อนว่าพรุ่งนี้จะไปช่วยเพื่อนทำงานกลุ่ม ที่ครูมอบหมาย พอวันนั้นมีญาติมาจากต่างจังหวัดและทางบ้านของอุไรก็จะพาญาติไปเที่ยว โดยชวนอุไรไปด้วย อุไรจึงไปเที่ยวกับญาติ ถ้านักเรียนเป็นอุไร นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ต้องการทำหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของกลุ่ม
- ข. ต้องการให้เพื่อนๆ ชมว่าเป็นคนรักษาสัญญา
- ค. หากไม่รักษาสัญญารู้สึกเป็นบาป
- ง. กล่าวว่าเพื่อนๆ จะตำหนิที่ไม่รักษาสัญญา
- จ. การไม่รักษาสัญญาเป็นสิ่งที่น่าอาย
- ฉ. ต้องการให้เพื่อนคนอื่นๆ เห็นว่าเป็นคนดีที่รักษาสัญญา

36. ในห้องสมุด สุภาภกับกานดา เข้าไปอ่านหนังสือและชอบใจบทความในหนังสือสุภาจึงบอกให้กานดาฉีกหนังสือ ถ้านักเรียนเป็นสุภา นักเรียนจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. ต้องการให้เพื่อนชมว่ารักษาสมบัติของส่วนรวม
- ข. นักเรียนที่ดีต้องไม่ชวนเพื่อนทำผิด
- ค. ถ้าครูทราบว่าจะชวนเพื่อนฉีกหนังสือจะถูกทำโทษ
- ง. รู้สึกบาปถ้าชวนเพื่อนทำผิด
- จ. เพื่อนๆ ก็ไม่ฉีกหนังสือในห้องสมุด
- ฉ. การชวนเพื่อนทำผิดเป็นสิ่งที่น่าอาย

ภาคผนวก ข.

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ

โปรแกรมการใช้อัฒบาทสมมติ

ตัวอย่างการแสดงบทบาทสมมติ

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1.	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนกับนักเรียนและครูกับนักเรียนคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการของเทคนิคแม่แบบจุดมุ่งหมายของการใช้เทคนิคแม่แบบ หน้าที่และบทบาทของนักเรียน ตลอดจนช่วงเวลาระยะเวลา จำนวนครั้งและสถานที่ใช้ในการทดลอง 3. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์”	1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยครูให้นักเรียนแต่ละคนหยิบชิ้นส่วนบ้านที่แบ่งเป็นส่วนๆ คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปบ้านที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปบ้านที่เหลือจากเพื่อนคนอื่นๆ เพื่อมาประกอบกันให้เป็นรูปบ้านที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลา ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนที่ละคู่ ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่นๆ ทราบ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร 7. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนได้เปิดเผยตนเองถึงข้อมูลส่วนตัว เพื่อจะได้ทำความรู้จักกัน และสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่นๆ รู้จักด้วย รวมทั้งการตั้งใจฟังจะทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น และการแสดงออกถึงความสนใจตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อนๆ พูดเป็นสิ่งที่ดีซึ่งถือว่ามีมารยาทในการฟังๆ 8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์”

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2.	ความหมายของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์		1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์” 2. เพื่อให้นักเรียนบอกลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์	9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายเกี่ยวกับวันเวลา และสถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อไป 1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่าในชีวิตประจำวันคนต้องประสบปัญหาต่างๆ ไม่มากก็น้อย การที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลและเหตุผลที่ควรนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นคือเหตุผลเชิงจริยธรรม 2. ผู้วิจัยยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมและการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจเหลือแนวทางแก้ปัญหาเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ง่ายขึ้น

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ลอกงานเพื่อนหรือให้เพื่อนหรือญาติช่วยทำ	“เมื่อถึงเวลาสอบ”	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ลอกงานเพื่อน หรือให้ญาติหรือเพื่อนช่วยทำ 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม	3. ผู้วิจัยสนทนากับความสำคัญของความซื่อสัตย์และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ 4. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์” 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยคอยสังเกตความเข้าใจของนักเรียนและช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ ตั้งแต่ครั้งที่ 3-11 ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ฝึกตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละหัวข้อเรื่อง 2. <u>ขั้นเสนอแม่แบบ</u> 2.1 ผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์แม่แบบเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ใน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
4.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการยอมรับผิด	“เมื่อฉันทำผิด”	ไม่ลอกงานเพื่อนหรือให้ญาติหรือให้เพื่อนช่วยทำ 3. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมไม่ลอกงานเพื่อน 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับผิดชอบจากการกระทำของตน	แต่ละหัวข้อเรื่อง 2.2 นักเรียนช่วยกันอภิปรายและวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของแม่แบบในหัวข้อต่างๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ 2.3 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปความคิดเห็นที่วิเคราะห์ โดยผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม 3. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องที่ดูตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละหัวข้อเรื่อง <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจและความตั้งใจ สังเกตจากการอภิปรายผล

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
5.	จากการกระทำของตนเอง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการไม่ทุจริต	“พูดความจริงนะเพื่อน”	2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะยอมรับผิดจากการกระทำของตน 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่ไม่กระทำต่อการยอมรับผิดจากการกระทำของตน 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจที่จะไม่ทุจริต 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะไม่ทุจริต 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่กระทำที่จะไม่ทุจริต	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
6.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการไม่ลักขโมย	“อย่าตามเขา”	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจที่จะไม่ลักขโมย 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะไม่ลักขโมย 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะพฤติกรรมลักขโมย	
7.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการไม่เอาเปรียบผู้อื่น	“ช่วยกันหน่อย”	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจที่จะไม่เอาเปรียบผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะไม่เอาเปรียบผู้อื่น	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
8.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการตรงต่อเวลา	“บทเรียนของสุธา”	3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่เอาเปรียบผู้อื่น 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกต่อการตรงต่อเวลา 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำที่มีต่อการตรงต่อเวลา 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะพฤติกรรมการตรงต่อเวลา	
9.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อ	“หนีโรงเรียน”	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจ	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
10.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการไม่ชักชวนไปในทางเสื่อมเสีย	“อย่าไปนะ”	เลือกต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกการไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำต่อการไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
11.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการรักษาคำมั่นสัญญา	“สัญญาของเรา”	3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะพฤติกรรมที่ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรม ในการตัดสินใจเลือกที่จะรักษาคำมั่นสัญญา 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของแม่แบบในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะรักษาคำมั่นสัญญา 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะไม่รักษาคำมั่นสัญญา	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
12.	ปัจฉิมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงความซื่อสัตย์	1. ผู้วิจัยซักถามว่าคนเราควรมีความซื่อสัตย์หรือไม่ เพราะอะไร 2. ผู้วิจัยบอกถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อความซื่อสัตย์ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกเหตุผลของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ความซื่อสัตย์ 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปประเด็นสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในขั้นที่ 3 และ 4 ไปประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 6. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการทดลอง

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 1

ชื่อกิจกรรม	ปฐมนิเทศ
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียนคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์”
อุปกรณ์	1. กระดาษเปล่าคนละ 1 แผ่น 2. รูปบ้าน 5 รูป แต่ละรูปแบ่งเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีขนาดและการตัดแบ่งที่แตกต่างกัน
วิธีดำเนินการ	1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกในกลุ่มและระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิก 2. ให้นักเรียนช่วยกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนหยิบชิ้นส่วนรูปบ้านที่แบ่งเป็นส่วน ๆ คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปบ้านที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปบ้านที่เหลือจากเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อมาประกอบกันให้เป็นรูปบ้านที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนทีละกลุ่มลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่น ๆ ทราบ 6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร 7. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เพื่อจะได้ทำความรู้จักกันและสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่น ๆ รู้จักด้วยรวมทั้งการตั้งใจฟังจะทำ

ให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น และการแสดงความสนใจและตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อนๆ พูดเป็นการกระทำที่ดีที่แสดงว่ามีมารยาทในการฟัง

8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตการซักถามข้อมูลซึ่งกันและกันของนักเรียนแต่ละคู่
2. สังเกตการแนะนำเพื่อนให้คนอื่นรู้จัก
3. สังเกตการตั้งใจฟังของนักเรียนขณะที่ผู้วิจัยพูด
4. นักเรียนบอกจุดมุ่งหมายของกิจกรรมครั้งนี้ได้

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 2

ชื่อกิจกรรม	ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ และ ลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์” 2. เพื่อให้นักเรียนบอกลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ 3. เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ของการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์”
อุปกรณ์	-

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่า ในชีวิตประจำวันคนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่มากก็น้อย การที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผล และเหตุผลที่ควรนำมาใช้ประกอบพิจารณาคัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ผู้วิจัยยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมและการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหา นั้นทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ง่ายขึ้น
3. ผู้วิจัยสนทนถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์
4. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์”
5. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์”

6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
7. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยคอยสังเกตความเข้าใจของนักเรียนและช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยังบกพร่องอยู่

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจฟังเมื่อผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 3

ชื่อกิจกรรม	“เมื่อถึงวันสอบ”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การไม่ลอกงานเพื่อนหรือให้ญาติหรือเพื่อนช่วยทำให้ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “เมื่อถึงวันสอบ” 2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง “เมื่อถึงวันสอบ” ปากกากระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนว่าถ้านักเรียนลอกงานเพื่อนหรือให้เพื่อนทำให้นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นเสนอแม่แบบ
 1. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์ที่มีเรื่องราวปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับไม่ลอกงานเพื่อน เรื่อง “เมื่อถึงวันสอบ” ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย
 2. เมื่อฉายไปถึงจุดที่ขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนคำถามลงบนกระดานดำ)
 - 2.1. ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (มานะและกิตติ) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวิดีโอทัศน์แล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.1. นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบทั้งนี้เพื่อตัดสินใจเลือกและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
4. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมไม่ลอกงานเพื่อนและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่อย่างไร (มานะและกิตติ)
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอธิบายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่เพราะอะไร
6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนแล้วชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ลอกงานเพื่อน
3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ลอกงานเพื่อน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวิดีโอทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เรื่องเมื่อถึงวันสอบ

สถานการณ์

สุนัย มานะ กิตติ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งทั้งสามเป็นเพื่อนสนิทกันมีนิสัยคล้ายกันชอบเล่นกีฬาและชอบที่สุดคือ บาสเกตบอล แต่ในด้านการเรียนสุนัยจะตั้งใจเรียนกว่ามานะและกิตติ เวลาว่างสุนัยมักจะอ่านหนังสือทำการบ้านที่ครูสั่งเสมอ แต่ตรงข้ามเวลาว่างมานะและกิตติจะเล่นบาสเกตบอลเสมอ ครั้งหนึ่งก่อนวันสอบปลายภาค ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แจ้งวันสอบปลายภาคให้นักเรียนทราบล่วงหน้า เพื่อให้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวในการสอบอย่างเต็มที่ สุนัยเมื่อทราบวันอีกไม่นานจะถึงวันสอบจึงเตรียมตัวอ่านหนังสือตั้งแต่เนิ่น ๆ และทบทวนบทเรียนขยันทำแบบฝึกหัดที่ครูสั่งเสมอมา ส่วนมานะและกิตติเมื่อทราบวันสอบปลายภาคก็รู้สึกเฉย ๆ ไม่กระตือรือร้นเล่นบาสเกตบอลทุกวัน หลังจากกลับจากโรงเรียนไม่เคยทบทวนวิชาที่เคยเรียนมาแล้วเลย การบ้านก็ส่งเป็นบางครั้งเท่านั้นเมื่อถึงวันสอบสุนัยทำข้อสอบได้ แต่มานะและกิตติทำข้อสอบไม่ได้พอดีครูไม่อยู่สุนัยจึงส่งข้อสอบให้มานะและกิตติ เพราะสงสาร มานะและกิตติไม่รับข้อสอบเพราะให้เหตุผลว่า การลอกข้อสอบของคนอื่นเป็นสิ่งไม่ดี ใครก็ทำข้อสอบด้วยตนเองทั้งนั้น

เรื่อง เมื่อถึงวันสอบ

ฉากที่ 1 ที่สนามบาสเกตบอลในตอนเช้า สุนัย มานะ และกิตติ เป็นนักเรียนชั้น ป.6 เป็นเพื่อนกันและพูดกันว่า

สุนัย : มานะ กิตติ เธอชอบเล่นบาสตั้งแต่เมื่อไร

มานะ : ตอนเรียนอยู่ชั้น ป.4 ได้ดู T.V. ชอบเวลาเขาชู้ดลูก แม่นจริง ๆ

กิตติ : ผมก็เหมือนกัน จ้าเห็นนี่เราไปซ้อมกันเลยนะจะได้เก่ง ๆ

สุนัย : แต่ตอนนี้เข้าห้องเรียนก่อนเถอะ ถึงเวลาเรียนแล้ว

ฉากที่ 2 ในห้องเรียน ครูประจำชั้นได้เข้ามาแจ้งวันสอบปลายภาคให้นักเรียนทราบ

ครู : สวัสดีคะนักเรียนทุกคน วันนี้ครูจะมาแจ้งให้ทราบถึงวันสอบปลายภาค ให้นักเรียนได้ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้เตรียมตัวสอบอย่างเต็มที่

มานะ : ใกล้เคียงสอบอีกแล้วหรือ

กิตติ : เบื่อจริง ๆ

สุนัย : อย่างนี้ต้องขยันอ่านหนังสือแต่เนิ่น ๆ จะได้ทำข้อสอบได้ จ้าเห็นนี่ถึงคเลนบาสก่อนแล้วกันให้สอบเสร็จแล้วค่อยเล่นกันใหม่

มานะ : โอ๊ย! ไม่ต้องรีบอ่านก็ได้ อยากรู้ทันจริงมั๊ย กิตติ

กิตติ : จริงด้วยอีกตั้งนาน

ครู : เอาละ วันสอบปลายภาควันที่ 20-25 กันยายน 2540 ขอให้นักเรียนขยันอ่านหนังสือจะได้ทำข้อสอบได้คะแนนดี ๆ

ฉากที่ 3 ทุกวันช่วงเย็นหลังเลิกเรียนมานะและกิตติจะเล่นบาสเกตบอลไม่กระดือหรือร้น ไม่เคยทบทวนวิชาที่เคยเรียนมาแล้วเลย

เมื่อวันสอบปลายภาคมาถึง

ฉากที่ 4 ในห้องสอบ ครูแจกข้อสอบให้นักเรียนแล้วกล่าวกับนักเรียนว่า

ครู : ขอให้นักเรียนอ่านคำสั่งและวิธีทำให้ดีให้เข้าใจ พร้อมแล้วลงมือทำได้เลย

บรรยาย : สุนัยทำข้อสอบได้เพราะเตรียมตัวมาดี และได้สังเกตเห็นมานะและกิตตินั่งกระวนกระวายทำไม่ได้ เป็นโอกาสที่ดีที่ครูออกไปนอกห้องจึงส่งข้อสอบให้มานะและกิตติ

สุนัย : มานะ กิตติ รับข้อสอบนี้ไปเร็ว ครูไม่อยู่เป็นโอกาสดีเธอทำข้อสอบไม่ได้ใช่มั้ยล่ะ

มานะ : ใช่ผมทำข้อสอบไม่ได้ข้อสอบยากมากเลย

กิตติ : ผมก็ทำไม่ได้เช่นกัน

สุนัย : รีบรับซิเดี๋ยวครูก็เข้ามาในห้องอีก

บรรยาย : หลังจากที่ได้ใช้ความคิดแล้ว มานะและกิตติไม่ขอรับข้อสอบแล้วก็ทำข้อสอบด้วยตนเองจนหมดเวลา

ครู : เอาล่ะค่ะ หมดเวลาทำข้อสอบแล้วค่ะ ขอให้นักเรียนลุกขึ้นไปได้เลยค่ะ เตรียมตัวสอบวิชาต่อไป

ฉากที่ 5 หน้าห้องเรียน สุนัย มานะ กิตติ นั่งคุยกัน

สุนัย : นี่..นี่ ทำไมตอนที่ผมยื่นข้อสอบให้เธอสองคนจึงไม่รับเอาไปลอก ทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นครูไม่อยู่และพวกเธอก็ทำข้อสอบไม่ได้ ผมอยากทราบเหตุผลของพวกเธอมาก ว่าทำไมจึงตัดสินใจกระทำเช่นนั้น

มานะ : เหตุผลที่ผมไม่ยอมลอกก็เพราะว่า ทุกคนในห้องของเราไม่มีใครเขาลอกกันเลย ทั้งๆ ที่อีกหลายคนที่เขาทำข้อสอบไม่ได้เช่นเดียวกับผม เขายังไม่ยอมลอกคำตอบของเพื่อนผมจึงไม่ยอมลอกเช่นเดียวกัน

กิตติ : ส่วนผมเหตุผลที่ไม่ยอมลอกก็เพราะว่า ผมคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการสอบ ในเมื่อผมจะเกียจอ่านหนังสือจึงเป็นหน้าที่ของผมที่ต้องยอมรับผลจากความเกียจของตัวเอง

ศูนย์ : (เงิบไประยะหนึ่ง)... พวกเธอสองคนมีเหตุผลที่ดีมากที่ไม่ยอมลอก คีแล้วละ
ที่พวกเธอไม่ลอก จริงแล้วผมเองก็ไม่สนับสนุนให้พวกเธอลอกข้อสอบของ
คนอื่นเหมือนกันแต่ ผมส่งข้อสอบให้ในวันนี้ก็เพราะความสงสาร เมื่อพวก
เธอสำนึกได้ดีว่าการลอกข้อสอบของคนอื่นเป็นสิ่งที่ไม่ดีนั้นผมก็ดีใจด้วย ต่อ
ไปผมหวังว่าเธอสองคนคงเอาใจใส่ในการเรียนและสอบได้คะแนนดีขึ้นนะ
เพื่อนรัก

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 4

ชื่อกิจกรรม	“เมื่อฉันทำผิด”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ ยอมรับผิดจากการกระทำของตนตามขั้นตอนการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วีดิทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” 2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่าถ้านักเรียนทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

1. ผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์ เรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” ซึ่งมีเนื้อเรื่องเป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย
2. เมื่อฉายไปถึงจุดที่ขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (สุเทพ) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวีดิทัศน์แล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการกระทำเช่นนั้นอย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบ เพื่อดูการตัดสินใจเลือกและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือก เช่นนั้น
 4. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์ต่อเพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมยอมรับผิดจากการกระทำของตน และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามลงบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรเลียนแบบหรือไม่อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
 6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนแล้วชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะยอมรับผิดจากการกระทำของตน
3. ขั้นสรุป
- ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการยอมรับผิดจากการกระทำของตน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวิดีโอทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เรื่องเมื่อฉันทำผิด

สถานการณ์

อารีเป็นคนชอบอ่านหนังสือนิทาน คุณพ่อ คุณแม่ของอารีก็ส่งเสริมให้อารีอ่าน โดยซื้อหนังสือและเทปนิทาน หรือเรื่องราวที่จะเสริมความรู้ให้เธอเสมอ อารีมักนำเทปนิทานไปฟังในเวลาว่างที่โรงเรียนเป็นประจำ วันหนึ่งอารีนำเทปนิทานพร้อมหนังสือนิทานที่มีภาพสวยงาม มาดูประกอบการฟังเทปนิทาน เพื่อน ๆ ก็จงอ่าน สุเทพอยากฟังนิทานเหมือนกันจึงขอยืมเทปกลับไปฟังที่บ้าน โดยสัญญาว่าจะฟังอย่างระมัดระวังและจะรีบนำกลับมาคืนในวันรุ่งขึ้น อารีก็ยินยอม ระหว่างทางกลับบ้าน เพื่อนมาขอยืมสมุดวิชาภาษาไทยของสุเทพไปจด สุเทพจึงค้นกระเป๋าเพื่อหยิบสมุดให้เพื่อนเขาหยิบสมุดออกมา และมีเทปนิทานของอารีติดออกมาด้วย สุเทพไม่ทันระวังจึงทำเทปนิทานของอารีหล่นลงที่พื้น ปรากฏว่าเทปนิทานตกแตกมีรอยร้าว เย็นวันนั้นสุเทพฟังนิทานไม่ค่อยสบายใจนัก และครุ่นคิดหาวิธีการที่จะบอกอารีถึงความผิดของเขา เพราะถ้าจะซื้อเทปนิทานม้วนใหม่มาชดใช้ให้อารี สุเทพก็ไม่มีเงินซื้อเพราะราคาแพง วันรุ่งขึ้นสุเทพเอาเทปนิทานไปคืนและบอกอารีถึงสาเหตุของการทำให้เทปนิทานของอารีเสียหายเขารู้สึกเสียใจและขอโทษอารีที่รักษาเทปนิทานไว้ไม่ดีพอทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ตอนนี้เขาเอาผ้าชุบน้ำเช็ดตรงรอยที่เปื้อนออกก่อน และเขาจะพยายามเก็บเงินค่าขนมสะสมไว้ ถ้ามีมากพอแล้วเขาจะซื้อเทปม้วนใหม่มาเปลี่ยนให้ อารีรู้สึกเสียใจที่เทปนิทานม้วนใหม่ของเธอตกลง แต่ก็ให้อภัยเพราะพอใจที่สุเทพมีความกล้าหาญมาสารภาพความจริง และยอมรับผิดทุกอย่าง โดยให้เหตุผลว่าการที่ทำผิดแล้วยอมรับผิดเป็นสิ่งที่น่ากระทำ เพราะเป็นสิ่งที่คนดีควรกระทำและเป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกัน

เรื่อง เมื่อฉันทำผิด

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนช่วงพักกลางวัน อารีเอาหนังสือนิทานและเทปประกอบการฟังมาอวดเพื่อน ๆ

อารี : เราเอาหนังสือและเทปนิทานมาให้เพื่อนฟังใครอยากฟังเรื่องอะไรก็หยิบไปเลยนะ แต่ถ้าฟังจบแล้วต้องเอามาคืนเราด้วย และวันนี้เรามีเทปนิทานม้วนใหม่คุณแม่ฉันเพิ่งซื้อให้เมื่อวาน ใครอยากฟังก็เอาไปฟังได้เพราะฉันฟังเสร็จแล้ว

ธิดิมา : รับหนังสือและเทปนิทานมาและพูดขึ้นว่าหนังสือนิทานนี้น่าสนใจจังเลยขอฉันยืมไปฟังบ้างนะ

สุวิภา : ขอด้วยได้มัย ยังไม่ฟังหรอก

สุเทพ : พวกเธอฟังเสร็จแล้วฉันยืมต่อล่ะ

อารี : ต่อคิวจะได้ฟังกันทุกคน

ฉากที่ 2 ในช่วงบ่ายเกือบถึงเวลาเลิกเรียน สุเทพอยากฟังเทปนิทานมากแต่ก็ถึงเวลาจะกลับบ้านแล้วเขาจึงยืมเทปนิทานจากอารี

สุเทพ : เราขอยืมเทปนิทานไปฟังที่บ้านได้มัย เพราะเรายังไม่ได้ฟังเลย เราจะฟังอย่างระมัดระวัง และจะรีบนำมาคืนในวันพรุ่งนี้ตอนเช้า

อารี : ได้ แต่ต้องดูแลให้ดีนะเพราะเราชอบนิทานม้วนนี้มาก

ฉากที่ 3 สุเทพเดินกลับบ้านโดยเก็บเทปนิทานใส่ไว้ในกระเป๋า ในระหว่างทางสุเทพเจอ วิรัตน์ วิรัตน์ได้ขอยืมสมุดจดวิชาภาษาไทยของสุเทพ

วิรัตน์ : เฮ้ย! สุเทพพอดีเลยที่เจอนาย ขอยืมสมุดจดวิชาภาษาไทยหน่อยซิ ของเราจดไม่ทัน

สุเทพ : ได้ อยู่ในกระเป๋า

สุเทพก็เปิดกระเป๋าหยิบสมุดวิชาภาษาไทย เขาหยิบสมุดออกมาและยังมีเทป
นิทานของอารีติดมาด้วย สุเทพยังไม่ทันระวังจึงทำเทปนิทานหล่นลงพื้น
ปรากฏว่าเทปนิทานตกแตกและเปื้อนดิน

สุเทพ : อ๊ย! เทปนิทานแตกเลยและสกปรกอีกด้วยทำอย่างไรดี
สุเทพทำท่าตกใจและวิตกกังวลมากเกี่ยวกับเทปนิทานที่เขาทำหล่น ทำทาง
ของ สุเทพทำให้วิรัตน์ตกใจไปด้วย วิรัตน์คุยกับสุเทพ

วิรัตน์ : เราก็คงโทษนายนะ ที่ทำให้นายต้องทำเทปเสียหายนะ

สุเทพ : ไม่เป็นไรหรอก เราซ่อมซ่อมไม่ระมัดระวังเอง

วิรัตน์ : แล้วเราจะช่วยนายได้อย่างไรละ

สุเทพ : ไม่เป็นไรหรอก นี่สมุดภาษาไทยทำเสร็จแล้วมาคืนเราด้วยนะ

วิรัตน์ : เราจะรีบเอามาคืน ขอบใจมากนะ เรากลับบ้านก่อนนะ

สุเทพ : กลับเถอะ พรุ่งนี้เจอกันที่โรงเรียน

ฉากที่ 4 สุเทพถือม้วนเทปมาด้วยความไม่สบายใจ ครุ่นหาเหตุผลที่จะบอกอารีพอก
กลับถึงบ้านสุเทพก็เอาผ้าชุบน้ำมาเช็ดตรงรอยที่เปื้อนและหาสก๊อตเทปและ
กาวมาติดตรงที่ขาด และเขาคิดว่าจะเก็บเงินค่าขนมสะสมไว้ก่อน ถ้ามีเงิน
มากพอจะซื้อเทปม้วนใหม่มาเปลี่ยนให้ในวันรุ่งขึ้น

ฉากที่ 5 ที่โรงเรียนสุเทพนำเทปนิทานมาคืนอารีและพูดกับอารีว่า

สุเทพ : อารีฉันทำหนังสือเธอหล่นพื้นและเทปตกลงแตก และยังมีรอยสกปรกอีกฉัน
ขอโทษนะที่ดูแลเทปของเธอไม่ดี

อารีรับเทปมาและเปิดดู ความรู้สึกเสียดยและเสียใจที่เทปเธอแตก ทำให้เธอ
ไม่อยากพูดอะไร สุเทพเข้าใจถึงความรู้สึกนั้นจึงบอกกับอารีว่า

สุเทพ : ฉันทำความสะอาดตรงที่สกปรกแล้ว และติดสก็อตเทปตรงที่มีรอยแตกแล้ว
ฉันจะพยายามเก็บเงินค่าขนม แล้วซื้อเทปม้วนใหม่มาเปลี่ยนให้

อารี : ช่างมันเถอะ ไม่เป็นไรหรอกฉันไม่เอาเทปม้วนใหม่แล้วแหละ แต่สิ่งที่ฉันได้
รับในวันนี้คือความกล้าหาญของเธอที่กล้าหาญยอมรับผิด ยอมรับสภาพความ
จริงทำให้ฉันเข้าใจว่าวัตถุนั้นไม่สำคัญเท่าจิตใจเรา แล้วเธอมีเหตุผลอย่างไร
เธอที่ทำเช่นนี้

สุเทพ : ที่ผมรับผิดชอบจากการกระทำครั้งนี้ เพราะเป็นสิ่งที่คนดีควรกระทำ และเป็นหน้า
ที่ของเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกัน

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 5

ชื่อกิจกรรม	“พูดความจริงนะเพื่อน”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การไม่พูดปดตามขั้นตอนพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “พูดความจริงนะเพื่อน” 2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง “พูดความจริงนะเพื่อน” ปากกา กระดาษสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการ

1. **ขั้นนำ**
 ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนพูดปดไม่พูดความจริง นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. **ขั้นเสนอแม่แบบ**
 1. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์ที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับการไม่พูดปดเรื่อง “พูดความจริงเถอะเพื่อน” ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้ติดตามไปด้วย
 2. เมื่อฉายไปถึงจุดขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษ ที่ครูแจกให้ตอบข้อถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 2.1. ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (มยุรี) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวิดีโอทัศน์แล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2. นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้วผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือกและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
4. ผู้วิจัยฉายวีดิทัศน์ต่อ เพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำ พฤติกรรมเอาใจใส่ในการทำงาน และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดาษคำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำนั้นดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไรให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายสาเหตุของตัวเองว่าสอดคล้องเหตุผลของตัวละครหรือไม่เพราะอะไร
6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของแต่ละคนแล้วชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่พูดปด
3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดโดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการไม่พูดปด

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวีดิทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เรื่อง พุดความจริงนะเพื่อน

สถานการณ์

เนตรนภาและมยุรี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนอยู่ห้องเดียวกันทั้งสองสนิทสนมกันดีไปไหนด้วยกันเสมอ

ในท้ายชั่วโมงวิชาภาษาไทย ครูประจำชั้นได้มอบหมายให้เนตรนภาและมยุรีทำความสะอาดโต๊ะครู โดยครูจะไปทำธุระข้างนอกให้ทั้งสองทำงานตามลำพัง ซึ่งทั้งสองก็ตั้งใจทำงานกันอย่างดี เมื่องานจวนจะเสร็จเนตรนภาถือไม้ขีดไฟไปจุดเทียนจุดกลางโต๊ะครู ทั้งสองจึงช่วยกันเก็บกวาดเศษเทียนไปทิ้ง เนตรนภาตกใจมากจึงบอกกับมยุรีว่าทำเฉย ๆ และอย่าบอกความจริงให้ครูทราบ เพราะกลัวครูจะลงโทษ มยุรีคิดพิจารณาไตร่ตรองแล้วจึงตัดสินใจบอกให้เนตรนภาบอกความจริงกับครู แต่มยุรีกลัวเนตรนภาไม่เข้าใจในการกระทำของตนครั้งนี้ มยุรีจึงอธิบายเหตุผลของตนเช่นนี้ว่า เราเป็นนักเรียนที่ดีเราต้องไม่พูดปด และยอมรับผลจากการกระทำของเรา เนตรนภาเข้าใจในเหตุผลของมยุรีจึงตัดสินใจจะพูดความจริงกับครูประจำชั้นและสัญญาว่าจะพูดแต่ความจริงไม่พูดปด

เมื่อครูกลับมาเนตรนภาและมยุรีจึงได้บอกความจริงทั้งหมด ครูประจำชั้นไม่ลงโทษเนตรนภาและบอกให้เนตรนภาต้องระมัดระวังให้มาก เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายได้ เนตรนภาดีใจและถามครูว่าทำไมครูไม่ลงโทษที่ทำเทียนแตก ครูให้เหตุผลว่าเธอทั้งสองเป็นนักเรียนที่ดีกล้าพูดความจริงกับครู ไม่พูดปดเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง ครูภูมิใจในตัวเธอทั้งสองคนมาก

เรื่อง “พูดความจริงเถอะเพื่อน”

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนก่อนพักกลางวัน ครูได้ขออาสาสมัครที่จะทำงานให้ครู

ครู : นักเรียนคะ ใกล้เคียงเวลาพักกลางวันแล้ว เก็บสมุด หนังสือให้เรียบร้อย อย่าลืมของในโต๊ะด้วยนะคะ

นักเรียน : ครูครับ ไม่มีการบ้านหรือครับ

ครู : ก็เรื่องความเมื่อกี้ไง ยังไม่เสร็จใช่ไหม พรุ่งนี้นำไปส่งที่โต๊ะครู

นักเรียน : เอาคะแนนไหมคะ

ครู : ถึงจะมีคะแนน หรือไม่มีคะแนน นักเรียนก็ต้องตั้งใจ ทำงานให้สม่ำเสมอ ถึงจะเป็นนักเรียนที่ดี

 เอ่อ นักเรียนคะ ครูขออาสาสมัครช่วยทำงานให้ครูหน่อย 2 คนค่ะ

เนตรนภา : หนูค่ะ

ครู : 1 คน แล้วใครอีกคนคะ

มยุรี : หนูค่ะ

ครู : ชอบใจมาก เคี้ยวทานข้าวเรียบร้อยแล้ว

 เนตรนภา มยุรี ช่วยทำความสะอาดโต๊ะครูนะ ฝุ่นเยอะจริงๆ หาผ้าปิดจมูกบ้างนะ

ครู : ถ้าไม่มีอะไรแล้ว ไปพักได้ค่ะ

หัวหน้า : นักเรียนทำความสะอาด

นักเรียน : สวัสดีครับ/สวัสดีค่ะ

ฉากที่ 2 เนตรนภาและมยุรีช่วยกันทำความสะอาดปิดกวาดบริเวณโต๊ะครู

เนตรนภา : ฝุ่นเยอะจริงเลยนะ

มยุรี : จริงด้วยซี แต่ช่วยกันสองคนเดี๋ยวก็เรียบร้อย

 ขณะที่ทั้งสองช่วยกันทำความสะอาดจนจะเสร็จเนตรนภา ก็ถือไม้จันทน์ไปปิดถูกแจกันตกลงมาแตก แล้วกลัวครูจะทำโทษจึงพูดว่า

เนตรนภา : มยุรีเธออย่าเล่าความจริงให้ครูทราบนะ

มยุรี : ทำไมล่ะ

เนตรนภา : นั่น กลัวโดนทำโทษเธออย่าบอกครูนะ

มยุรีคิดพิจารณาใคร่ครวญแล้วจึงตัดสินใจบอกกับเนตรนภาว่า

มยุรี : บอกความจริงกับครูเถอะนะ

ขณะเดียวกันมยุรีกลัวเนตรนภาไม่เข้าใจในการกระทำของตนครั้งนี้จึงได้อธิบายว่า

มยุรี : ฉันคิดว่าเธอคงเข้าใจนะ ที่ฉันที่บอกเรื่องจริงให้ครูทราบเพราะนักเรียนที่ดีต้องไม่ พลาด และยอมรับผลจากการกระทำของตน

เนตรนภา : ฉัน เข้าใจและฉันจะพูดความจริงกับครูและสัญญาว่าจะพูดแต่ความจริง

ฉากที่ 3 เมื่อครูกลับมาทั้งสองได้บอกความจริงทั้งหมดให้ครูทราบ ครูไม่ลงโทษเนตรนภาและได้บอกว่า

ครู : ไม่ลงโทษหนูหรอก แต่ก็ให้หนูได้ระมัดระวังในการทำงานให้มาก เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายได้

เนตรนภาดีใจที่ครูไม่ลงโทษ และถามครูว่า

เนตรนภา : ทำไมครูไม่ลงโทษหนูล่ะ

ครู : เพราะหนูทั้งสองเป็นนักเรียนที่ดีกล้าพูดความจริงกับครู ไม่พลาดเป็นสิ่งที่ดี และถูกต้อง ครูภูมิใจในตัวเธอทั้งสองคนมาก

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 6

ชื่อกิจกรรม	อย่าตามเขา
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความซื่อสัตย์ ได้แก่ การไม่ลักขโมยตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วัสดุทัศนประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “อย่าตามเขา” 2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง “อย่าตามเขา” ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียน ตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนลักขโมยหรือหยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นเสนอแม่แบบ
 1. ผู้วิจัยฉายวัสดุทัศนที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ลักขโมยเรื่อง “อย่าตามเขา” ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย
 2. เมื่อฉายไปถึงจุดที่ขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงใน ที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบเช่นเดียวกันตัวละคร (สมศักดิ์) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวัสดุทัศนแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร
 3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้วผู้วิจัยเขียนเก็บกระดาษคำตอบทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น

4. ผู้วิจัยฉายวิธีทัศน์ต่อเพื่อให้ นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมไม่ลักขโมยและให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ตามการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ ตามข้อ 6 คำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอธิบายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน และชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ลักขโมย
3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ลักขโมย

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวิธีทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการแสดงของนักเรียน

เรื่อง อย่าตามเขา

สถานการณ์

สุนันท์ สุรัชย์ สมศักดิ์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง สุนันท์เป็นคนชอบหยิบข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ปากกา ดินสอ ยางลบ ของเล่น หนังสือของเพื่อนร่วมห้องมาใช้โดยไม่ขออนุญาตก่อนเป็นประจำ วันหนึ่งคุณแม่ของสุนันท์ได้ซื้อเกมซึ่งสามารถเล่นได้หลายเกมในเครื่องเดียวกันให้สุนันท์ ด้วยความต้องการอวดเพื่อน ๆ สุนันท์จึงนำไปเล่นที่โรงเรียนในตอนพักกลางวัน ทำให้เพื่อน ๆ อยากจะเล่นบ้าง ซึ่งเมื่อเข้าห้องเรียนในช่วงบ่ายครูให้สุนันท์ไปพบที่ห้องพักครู สุนันท์จึงเก็บเกมไว้ที่ในโต๊ะเรียนแล้วจึงไปพบครู สุรัชย์อยากเล่นเกมตั้งแต่ที่สุนันท์เอามาอวดเพื่อนแล้ว แต่ยังไม่มีโอกาสจึงชวนสมศักดิ์ไปหยิบเกมของสุนันท์ที่ได้โต๊ะ แต่สมศักดิ์บอกว่าไม่ควรจะหยิบไปเล่นก่อนโดยไม่ขออนุญาตจากสุนันท์ สุรัชย์จึงบอกว่าถ้าขอขออนุญาตจากสุนันท์ก็คงจะไม่ได้เล่น และสุรัชย์คิดว่าคงไม่เป็นไร เพราะสุนันท์ก็ไม่เคยขออนุญาตใครเวลาหยิบของเพื่อนไปใช้ สมศักดิ์ได้ใช้ความคิดพิจารณาและบอกสุรัชย์ว่าอย่าเอาเกมมาเล่นเลย ถึงแม้ว่าสุนันท์จะเคยหยิบของของพวกเราโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าเราจะทำอย่างสุนันท์คงไม่ดี และนักเรียนที่ดีก็ไม่ควรหยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต สุรัชย์เห็นด้วยกับเหตุผลของสมศักดิ์จึงไม่เอาเกมของสุนันท์มาเล่น และหากจะเล่นก็จะรอขออนุญาตสุนันท์ก่อน สัญญาว่าจะไม่หยิบของใครก่อนได้รับอนุญาต

เรื่อง อย่าตามเขา

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนขณะพักกลางวันสุนันท์ สุรัชย์ สมศักดิ์ เป็นนักเรียนชั้น ป.6 เป็นเพื่อนสนิทกันและคุยกันว่า

สุนันท์ : วันนี้เรามีเกมอันใหม่แม่เพิ่งซื้อให้ มาดูซิเล่นง่ายจังเลย มานี่เร็วเราจะสอนให้

สุรัชย์ : ไหนขอดูหน่อย อ้าว! นำเล่นจังเลย

สมศักดิ์ : ขอเล่นบ้างได้ไหมอยากเล่นจังเลย

สุนันท์ : ไม่ได้หรอก เดี่ยวของเราเสีย

เวลาผ่านไป 10 นาที

ฉากที่ 2 หัวหน้าห้องออกไปยืนหน้าห้องและพูดขึ้นว่า

หัวหน้าห้อง : ทุกคนนั่งประจำที่มีเรื่องจะแจ้งให้ทราบ ครูให้สุนันท์ไปพบที่ห้องพักครู และให้พวกเรานั่งเงียบ ๆ ทำการบ้านที่ครูสั่งให้เสร็จ สุนันท์เก็บเกมไว้ในโต๊ะแล้วออกไปพบครู

สุรัชย์ : สมศักดิ์เราเอาเกมของสุนันท์มาเล่นก่อนดีไหม เพราะเขาไม่อยู่นี่เราเอาไปนั่งเล่นที่อื่นก็ได้จะได้ไม่มีใครเห็น

สมศักดิ์ : จะดีหรือ เรายังไม่ได้ขออนุญาตสุนันท์เลยนะ เดี่ยวเขากลับมาหาไม่เจอ และเขาจะโกรธพวกเรา

สุรัชย์ : คงไม่เป็นไรหรอกนะ เพราะสุนันท์ขอยืมของคนอื่นไปใช้ก่อน โดยไม่ได้ขออนุญาตเจ้าของเป็นประจำและถ้าเรามัวของอนุญาตสุนันท์ก็คงจะไม่ได้เล่นเกม

สมศักดิ์คิดพิจารณาและตอบเพื่อนว่า

สมศักดิ์ : อย่าเอาเกมมาเล่นเลย ถึงแม้ว่าสุนันท์จะเคยยืมของพวกเราโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าเราทำอย่างสุนันท์คงไม่ดี และนักเรียนที่ดีก็ไม่ควรยืมของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต

สุรัชย์ : ผมเห็นด้วยกับเหตุผลของสมศักดิ์ ให้รอสุนันท์กลับมาก่อนแล้วกัน สัญญาว่า
จะไม่หยีบของใครก่อนได้รับอนุญาต

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 7

ชื่อกิจกรรม	“ช่วยกันหน่อย”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วิดีทัศน์การใช้เทคนิคประกอบแม่แบบเรื่อง “ช่วยกันหน่อย” 2. กระดาษคำถามเรื่อง “ช่วยกันหน่อย” ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนเอาเปรียบผู้อื่นนักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นเสนอแม่แบบ
 1. ผู้วิจัยฉายวิดีโอที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางด้านจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่เอาเปรียบผู้อื่นเรื่อง “ช่วยกันหน่อย” ให้นักเรียนดูพร้อมบอกให้คิดตามไปด้วย
 2. เมื่อฉายไปถึงจุดที่ขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนคำถามบนกระดาน)
 - 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกันตัวละคร (พริยา) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวิดีโอแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือกและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
4. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์ต่อเพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมไม่เอาเปรียบผู้อื่นและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตัวเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละคร ควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตนเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละคร หรือไม่ เพราะอะไร
6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน และชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่เอาเปรียบผู้อื่น
3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปในสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่เอาเปรียบผู้อื่น

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวิดีโอทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เรื่อง ช่วยกันหน่อย

สถานการณ์

พริยาและสุริพร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกัน ชอบดนตรีไทยเหมือนกัน และทุกเย็นหลังเลิกเรียนทั้งสองทั้งสองต้องซ้อมดนตรีไทย ทั้งสองตั้งใจเรียนและขยันทำการบ้านส่งทุกครั้งทุกครั้ง ครึ่งหนึ่งครูได้บอกให้นักเรียนช่วยจัดห้องสอบก่อนจะกลับบ้านหลังเลิกเรียน สุริพรจึงบอกพริยาว่าแต่เราต้องซ้อมดนตรีไทยคงอยู่ไม่ได้ สุริพรจึงชวนพริยาว่าไม่ต้องอยู่ก็ได้ พริยาหยุดคิดและพิจารณาว่าจะอยู่ช่วยเพื่อนจัดห้องสอบหรือจะไปซ้อมดนตรีไทยกับสุริพร พริยาลังเลใจอยู่เพราะกลัวว่าถ้าไม่ไป สุริพรจะโกรธแต่ถ้าไม่อยู่ช่วยกันก็จะเป็นการเอาเปรียบเพื่อน ๆ จึงตกลงใจอยู่ช่วยเพื่อนจัดห้องสอบ โดยให้เหตุผลพริยาว่าที่ไม่ไปซ้อมดนตรีกับสุริพรว่าไม่อยากเอาเปรียบเพื่อน ๆ และทุกคนก็ช่วยกันจัดห้องสอบไม่มีใครกลับบ้าน หวังว่าสุริพรคงไม่โกรธที่ตัวเองทำเช่นนี้ สุริพรไม่โกรธพริยาและเข้าใจในเหตุผลที่พริยาบอกให้ฟังจึงตกลงที่จะอยู่ช่วยเพื่อน ๆ จัดห้องสอบเพราะไม่อยากเอาเปรียบเพื่อน ๆ ในฐานะสมาชิกที่ดี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 8

ชื่อกิจกรรม	“บทเรียนของสุธา”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยต่อเวลาที่กำหนด ตามขั้นพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “บทเรียนของสุธา” 2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง “บทเรียนของสุธา” ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับ เขียนตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนไม่ตรงต่อเวลาจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นเสนอแม่แบบ
 1. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์ที่มีเรื่องราวปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ตรงต่อเวลาเรื่อง “บทเรียนของสุธา” ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้ติดตามไปด้วย
 2. เมื่อฉายไปถึงจุดที่ขัดแย้งแล้ว ให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนคำถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (อุไร นิตยา สายฝน) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวิดีโอทัศน์และนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร

เรื่อง ช่วยกันหน่อย

- ฉากที่ 1 ในห้องเรียนช่วงเช้าครูมาบอกกับนักเรียนเรื่องการจัดห้องสอบ
- หัวหน้าห้อง : นักเรียนทำความเคารพ
- นักเรียน : สวัสดีค่ะ/ สวัสดีครับ
- ครู : สวัสดีค่ะ นักเรียนทุกคนวันนี้เลิกเรียนในชั่วโมงสุดท้ายขอให้นักเรียนทุกคนช่วยกันจัดห้องสอบให้เรียบร้อยนะคะ
- นักเรียน : ค่ะคุณครู/ ครับคุณครู
- ครู : เอาเตรียมตัวเรียนได้แล้วจะ ขอบใจทุกคนมาก
-
- ฉากที่ 2 ในห้องเรียนขณะพักกลางวันสุริพรและปรียาคุยกันว่า
- ปรียา : วันนี้เราคงต้องกลับบ้านช้ากว่าปกติ
- สุริพร : ทำไมล่ะ
- ปรียา : เอ้า! ก็ต้องช่วยกันจัดห้องสอบนะซิ เธอลืมไปแล้วหรือ
- สุริพร : ไม่ลืมหรอก แต่เราที่ไม่ต้องอยู่ก็ได้เนี่ย เราต้องซ้อมดนตรีไทยนะ
- ปรียา : จะดีเหรอ ทำแบบนี้
- สุริพร : ก็ดีละซิ แล้วเธอก็คิดว่ามีเหตุผลอะไรที่เราน่าจะอยู่ช่วยเพื่อนจัดห้องสอบ
- ปรียา : จั๊น ไม่อยากเอาเปรียบคนอื่น เพราะทุกคนในห้องก็ไม่มีใครกลับบ้านก่อนและมันก็เป็นหน้าที่ของพวกเราที่ต้องเตรียมจัดห้องสอบ เธอคงไม่โกรธเรานะ
- สุริพร : ไม่โกรธหรอก จริงซิคะ ในฐานะที่เราเป็นสมาชิกที่ดีของห้อง เราควรช่วยกันและไม่เอาเปรียบเพื่อน ๆ

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
 4. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์ต่อเพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรม เอาใจใส่ในการทำงาน และให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตัวเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดาษดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.3 การกระทำหรือเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่เพราะอะไร
 6. วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนแล้วชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 การตัดสินใจที่ตรงต่อเวลา
3. ขั้นสรุป
- ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการตรงต่อเวลา

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวิดีโอทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เรื่อง บทเรียนของสุธา

สถานการณ์

สุธาเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง นิสัยขี้อาย ไม่ค่อยพูด สุธาไม่ชอบทำอะไรตรงเวลาเท่าไรนักเพราะรู้สึกว่าการทำอะไรให้ตรงต่อเวลาเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย เธอมักทำอะไรล่าช้าเพื่อให้เพื่อนรอเธอ จะได้รู้สึกว่าเธอเป็นคนสำคัญ ถึงอย่างไรเพื่อน ๆ ก็ต้องรอเธออยู่แล้วทุกครั้งที้นัดทำงานกลุ่มเธอจะต้องให้เพื่อนมารอก่อนเสมอทำให้เพื่อนเบื่อหน่ายนิสัยขี้อายของสุธามาก วันหนึ่งในวิชาภาษาไทยครูมอบหมายให้นักเรียนทำรายงานกลุ่มส่งและออกมารายงานหน้าชั้น แบ่งกลุ่มทำงานกลุ่มละ 4 คน เมื่อประชุมนัดแบ่งงานไปช่วยกันค้นคว้าเพื่อรวบรวมทำเป็นรายงานแล้วออกไปรายงานหน้าชั้น ในช่วงพักกลางวันสายฝน นิตยา และอุไรมาพร้อมกันตามที่นัดกันไว้ขาดแต่สุธา เพื่อนๆ รอจนสิบนาทิจึงเห็นว่าสุธามาช้าจึงได้ตกลงแบ่งงานกันไปทำกันคนละอย่าง และขาดแต่คนออกไปรายงานหน้าชั้นก็ต้องเป็นสุธา เพราะสุธามาช้าจึงไม่มีสิทธิ์เลือก เมื่อสุธามาถึงเพื่อน ๆ ประชุมกันเสร็จแล้วสายฝนจึงบอกสุธาว่าได้แบ่งงานกันครบแล้วให้สุธาออกไปรายงานหน้าชั้น สุธาดกใจและบอกว่าฉันไม่กล้าฉันกลัวเสียงฉันก็เบาด้วยก็เปลี่ยนให้ไปค้นคว้างานจะได้หรือเปล่า สายฝน นิตยา และอุไร ประทับกันอยู่ยาวนาน อุไรจึงบอกให้สุธารับงานส่วนรายงานหน้าชั้นพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าเพื่อนทุกคนก็มาตรงเวลานัดหมาย จึงได้เลือกงานตามความถนัด สุธามาไม่ตรงเวลาและช้ากว่ากำหนด จึงไม่มีโอกาสเลิกงานที่นัด สุธาเข้าใจและยอมรับผิดจากการไม่ตรงต่อเวลาของตนเอง และบอกกับเพื่อน ๆ ว่าจะปรับปรุงตัวใหม่ทำอะไรตรงต่อเวลา และจะพยายามรายงานหน้าชั้นให้ดีที่สุด

เรื่อง บทเรียนของสุดา

ฉากที่ 1 ให้ห้องเรียน ครูได้เข้ามามอบหมายงาน

ครู : นักเรียนคะ ในกระดาษที่ครูแจกไปเป็นหัวข้อทำรายงาน ให้แบ่งกลุ่มกลุ่มละ 4 คน ตามเลขที่ และทำรายงานพร้อมกับมารายงานหน้าชั้นในอาทิตย์หน้า นักเรียนมีอะไรสงสัยก็ไป ถามครู ที่ห้องพักครูได้

สายฝน : แบ่งกลุ่มเถอะนิตยา

นิตยา : กลุ่มของเราก็มี สุดา อุไร สายฝน และก๊ฉัณรวมเป็น 4 คน

อุไร : จั๊น! เทียงนี้ ทานข้าวแล้วมาประชุมแบ่งงานกันที่ห้องเรียนนะ

ทั้งนิตยา สายฝน สุดา พักหน้ารับคำพร้อมกันกับอุไร

ฉากที่ 2 ในช่วงพักกลางวัน สายฝน นิตยา อุไร มาพร้อมกันสายฝนพูดว่า

สายฝน : รอสุดาอีก 10 นาที นะ

อุไร : ถ้าไม่มาเราแบ่งงานกันก่อน หัวข้อที่เหลือให้สุดาแล้วกัน โทษฐานไม่ตรงต่อเวลา

นิตยา : ฉัณเห็นด้วย

เวลาผ่านไป 10 นาที ทั้งสามได้ตกลงแบ่งงานกันได้ครบทุกหัวข้อเหลือเพียงแต่คนออกไปรายงานหน้าชั้นเมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วก็กำลังจะแยกย้ายไปเรียนสุดาก็เดินเข้ามาแล้วพูดว่า

สุดา : ขอโทษนะมาช้าไปหน่อยไหนประชุมอะไรกันบ้าง

สายฝน : เราประชุมกันเสร็จแล้วแบ่งงานเรียบร้อยแล้ว ตกลงกันว่าให้สุดาออกไปรายงานหน้าชั้น

สุดา : ฉัณไม่ออกหรอก ฉัณไม่กล้า ขอเปลี่ยนไปค้นคว้างานแทนจะได้หรือเปล่า

สายฝน นิตยา และอุไร ประกัษกันอยู่นานอุไรจึงบอกสุดาว่า

เรื่อง บทเรียนของสุดา

ฉากที่ 1 ให้ห้องเรียน ครูได้เข้ามามอบหมายงาน

ครู : นักเรียนคะ ในกระดาษที่ครูแจกไปเป็นหัวข้อทำรายงาน ให้แบ่งกลุ่มกลุ่มละ 4 คน ตามเลขที่ และทำรายงานพร้อมกับมารายงานหน้าชั้นในอาทิตย์หน้า นักเรียนมีอะไรสงสัยก็ไปถามครู ที่ห้องพักครูได้

สายฝน : แบ่งกลุ่มเถอะนิคยา

นิคยา : กลุ่มของเราก็มี สุดา อุไร สายฝน และก๊ฉั่นรวมเป็น 4 คน

อุไร : จ้ะ! เที่ยงนี้ ทานข้าวแล้วมาประชุมแบ่งงานกันที่ห้องเรียนนะ

ทั้งนิคยา สายฝน สุดา พักหน้ารับคำพร้อมกันกับอุไร

ฉากที่ 2 ในช่วงพักกลางวัน สายฝน นิคยา อุไร มาพร้อมกันสายฝนพูดว่า

สายฝน : รอสุดาอีก 10 นาที นะ

อุไร : ถ้าไม่มาเราแบ่งงานกันก่อน หัวข้อที่เหลือให้สุดาแล้วกัน โทษฐานไม่ตรงต่อเวลา

นิคยา : ฉันทเห็นด้วย

เวลาผ่านไป 10 นาที ทั้งสามได้ตกลงแบ่งงานกันได้ครบทุกหัวข้อเหลือเพียงแต่คนออกไปรายงานหน้าชั้นเมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วก็กำลังจะแยกย้ายไปเรียนสุดาก็เดินเข้ามาแล้วพูดว่า

สุดา : ขอโทษนะมาช้าไปหน่อยไหนประชุมอะไรกันบ้าง

สายฝน : เราประชุมกันเสร็จแล้วแบ่งงานเรียบร้อยแล้ว ตกลงกันว่าให้สุดาออกไปรายงานหน้าชั้น

สุดา : ฉันทไม่ออกหรอก ฉันทไม่กล้า ขอเปลี่ยนไปค้นคว้างานแทนจะได้หรือเปล่า

สายฝน นิคยา และอุไร ประกาศกันอยู่นานอุไรจึงบอกสุดาว่า

อุไร : ตกกลางว่าเธอต้องออกไปรายงานหน้าชั้นนะ และเหตุผลที่พวกเราตกลงเช่นนี้ เพราะ ว่า

เพื่อน ๆ มาตรงเวลานัดหมายจึงได้เลือกงานตามความถนัด ส่วนสุธามาไม่ตรงเวลาจึงเสียโอกาสที่จะเลือกงานที่ถนัด

สายฝน : ส่วนเหตุผลของฉันมันเป็นหน้าที่ของเรา ที่ต้องตรงต่อเวลาหวังว่าเธอคงเข้าใจนะ

นิตยา : และในฐานะสมาชิกที่ดีของกลุ่มต้องตรงต่อเวลา เธอคงไม่โกรธพวกเรานะ

สุธา : ฉัน เข้าใจและยอมรับผลจากการไม่ตรงเวลาของฉันเองทำให้ฉันเสียโอกาสไปฉัน สัญญาว่าจะปรับปรุงตัวใหม่เป็นคนตรงต่อเวลา และจะพยายามรายงานหน้าชั้นให้ดีที่สุด

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 9

ชื่อกิจกรรม	“หนีโรงเรียน”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ตามขั้นพัฒนาจริยธรรมของ โคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “หนีโรงเรียน” 2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง “หนีโรงเรียน” ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับ เขียน ตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับนักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นเสนอแม่แบบ
 1. ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์ที่มีเรื่องราวปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบเรื่อง “หนีโรงเรียน” ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย
 2. มื่อนายไปถึงจุดที่ขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนคำถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (มานะ) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวิดีโอทัศน์และนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น
 4. ผู้วิจัยนำวิธีทัศนต่อเพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตัวเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อคำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดาษคำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นดีหรือไม่อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้นคืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำหรือเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่เพราะอะไร
 6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนแล้วชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 การตัดสินใจเลือกที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ
3. ขั้นสรุป
- ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวีดิทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เรื่อง หนีโรงเรียน

สถานการณ์

มานะและปิติเป็นเพื่อนรักกันมาก ไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ มีขนมหรือสิ่งของก็แบ่งกันกินกันใช้ด้วยกันมาตลอด ที่โรงเรียนของมานะและปิตินักเรียนค่อนข้างมาก การที่ครูจะสอดส่องดูแลนักเรียนให้ทั่วถึงจึงทำได้ยาก และเพื่อฝึกนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์และดัดเดียนกันเอง ทางโรงเรียนจึงได้แต่งตั้งสารวัตรนักเรียนขึ้นทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียน เมื่อเกิดเรื่องร้ายแรงขึ้นสารวัตรนักเรียนก็จะรายงานครูทันที

มานะได้รับแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรนักเรียนเพราะเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียนและเป็นผู้มีความประพฤติดีด้วย และในชั้นของมานะและปิตินักเรียนที่ประพฤติดีและนักเรียนที่เกเร แต่มานะก็คบกับเพื่อนได้ทุกคนเพื่อนทุกคนก็รักเขาด้วย ปิตินี้ทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียน แต่เพื่อนนอกโรงเรียนมักชวนปิติไปทำสิ่งไม่ดีเสมอ เช่น หนีโรงเรียน ไปยิงนก ไปขโมยผลไม้ของบ้านพักครู มานะเคยดัดเดียนปิติเสมอในเรื่องนี้ ปิติก็รับฟังแต่ยังแอบทำอยู่เสมอ

วันหนึ่งในช่วงเช้า ปิติได้บอกมานะว่าขอออกไปนอกโรงเรียน เพราะนัดกับเพื่อนนอกโรงเรียนไว้ มานะบอกว่าอย่าออกไปเลยเพราะเป็นกฎระเบียบของโรงเรียน ห้ามนักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาต ปิติอ่อนน้อมมานะว่าอย่าบอกเรื่องนี้ให้ครูรู้มานะได้ใช้ความคิดไตร่ตรองอยู่เป็นเวลานานจึงตัดสินใจห้ามไม่ให้ปิติออกไปนอกโรงเรียนและถ้าออกไปจะรายงานให้ครูทราบในขณะเดียวกัน เขากลับปิติจะไม่เข้าใจในการกระทำของเขาครั้งนี้มานะจึงอธิบายเหตุผลของตนที่ต้องทำเช่นนี้ว่า ตนทำตามหน้าที่และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งในฐานะนักเรียนที่ดีของโรงเรียนปิติยอมรับในความผิดของตน ที่ได้กระทำไปและสัญญาว่าจะไม่ประพฤติตนเช่นนี้อีก

เรื่อง หนีโรงเรียน

ฉากที่ 1 ในห้องเรียน ช่วงพักกลางวันมานะได้พูดคุยกับปิติ เรื่องออกไปนอกโรงเรียน

มานะ : ปิติผมทราบว่าเธอหนีออกนอกโรงเรียน ในช่วงพักกลางวันจริงหรือเปล่า

ปิติ : เอ่อ!

มานะ : เธอก็รู้ใช่ไหมว่าผิดกฎระเบียบของโรงเรียน

ปิติ : ผมรู้ดีและผมจะพยายามไม่ทำอีก

มานะ : ผมก็หวังอย่างนั้นเช่นกันนะปิติ

บรรยาย เวลาผ่านไป 3 วัน

ฉากที่ 2 ในห้องเรียน ช่วงเช้าปิติได้เข้ามาคุยกับมานะ

ปิติ : มานะผมขอออกไปข้างนอกโรงเรียนนะ มีนัดกับเพื่อนเที่ยงนี้เธออย่านำเรื่องนี้ไปบอกครูนะ ถ้าครูทราบเรื่องนี้ผมคงโดนทำโทษแน่ ๆ

บรรยาย มานะได้ใช้ความคิดไตร่ตรองอยู่เป็นเวลานาน ตัดสินใจบอกกับปิติว่า

มานะ : ผมไม่ให้เธอออกไปนอกโรงเรียนนะและถ้าหนีออกไปผมต้องรายงานให้ครูทราบ

บรรยาย ขณะเดียวกันนั้นมานะกลัวปิติจะไม่เข้าใจในการกระทำครั้งนี้ของเขา จึงอธิบายเหตุผลว่า

มานะ : ผมต้องทำเช่นนี้ เพราะผมทำตามหน้าที่และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งในฐานะนักเรียนที่ดีของโรงเรียน หวังว่าเธอคงเข้าใจนะ

ปิติ : ผมเข้าใจและยอมรับผิดในการกระทำของผม ผมสัญญาว่าจะไม่ประพฤติดังนี้้อีก

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 10

ชื่อกิจกรรม	“อย่าไปนะ”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วีดิทัศน์ การใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “อย่าไปนะ” 2. กระดาษคำถามเรื่อง “อย่าไปนะ” ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ชำนาญ

ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนชักชวนเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสีย นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

1. ผู้วิจัยขีดหน้ากระดาษที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม เกี่ยวกับการไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย เรื่อง “อย่าไปนะ” ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย
2. เมื่อฉายไปถึงจุดที่ขัดแย้ง แล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในกระดาษที่ครูแจกให้ตามคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนคำถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบสถานการณ์เช่นเดียวกับตัวละคร (กานดา) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวีดิทัศน์ แล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้น อย่างไร

3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเสร็จแล้ว ครูเก็บกระดาษคำตอบ ทั้งนี้ เพื่อการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือก เช่นนั้น
 4. ผู้วิจัยวัดทัศนคติต่อ เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจ ที่จะกระทำ พฤติกรรมเอาใจใส่การทำงาน และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ต่อการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเอง ในกระดาษที่ครูแจกให้ตาม ข้อคำถามต่อไปนี้ (ครูเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละคร ควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอภิปรายเหตุผลของตัวเอง ว่าสอดคล้องกับเหตุผล ของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
 6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน แล้วชี้แจงให้ทราบใน สิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในการให้เหตุผลเชิงจริย ธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ชักชวนผู้อื่นไปใน ทางเสื่อมเสีย
3. ขั้นสรุป
- ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนว คิดใน
- การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวีดิทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เรื่อง “อย่าไปนะ”

สถานการณ์

กานดา พรเพ็ญ สมใจ นิตยา อุษา ทั้ง 5 คน เป็นเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง กลุ่มนี้จะเป็นที่สนใจของกลุ่มเพื่อน เพราะจะมีทั้งคนที่ตั้งใจเรียนและไม่ค่อยสนใจการเรียน เรียบร้อยและไม่เรียบร้อย เพื่อนๆ ก็สงสัยว่าทำไมถึงอยู่กันได้ ก็เป็นเพราะทุกคนในกลุ่มเป็นเพื่อนที่มีความจริงใจต่อกัน มีอะไรก็เตือนกันได้ จึงทำให้ทั้ง 5 คน สนุกสนมกันมากยิ่งขึ้น ไปไหนก็ไปด้วยกันเสมอ

กานดา นิตยา สมใจ จะเป็นนักเรียนที่ตั้งใจเรียน สนใจการเรียนสม่ำเสมอ นิสัยเรียบร้อย ผิดกับพรเพ็ญและอุษา จะไม่ค่อยสนใจเรียน มักจะชอบชวนเพื่อนๆ ทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม อย่างเช่น ไม่เข้าแถว ไว้ผมยาว ซึ่งผิดระเบียบของโรงเรียน แต่กานดา สมใจ นิตยา ก็จะคอยเตือนพรเพ็ญกับอุษาอยู่เสมอ เพราะคิดว่าเป็นเพื่อนกันมีอะไรก็พูดกันได้ ครั้งหนึ่งพรเพ็ญและอุษาได้ชักชวนให้เพื่อนๆ ในกลุ่มหนีเรียนตอนพักกลางวัน เพื่อที่จะไปดูภาพยนตร์ ซึ่งพรเพ็ญให้เหตุผลว่า หนังสือและฉายเป็นวันสุดท้าย ที่สำคัญอุษาบอกว่าเป็นดาราค้นโปรดของพวกเรด้วย กานดา สมใจ นิตยาก็พูดคุยกัน คิดพิจารณาแล้วตอบปฏิเสธ แต่ก็กลัวเพื่อนจะโกรธ สมใจจึงให้เหตุผลว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ถ้าจะหนีเรียนไปดูหนัง กานดาให้เหตุผลว่านักเรียนที่ดีต้องตั้งใจเรียน ส่วนนิตยาก็ให้เหตุผลว่า ในฐานะที่เราเป็นเพื่อนกันต้องแนะนำเพื่อนในสิ่งที่ดี ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย พรเพ็ญและอุษา ฟังเหตุผลของเพื่อนทั้งสามคนแล้วคิดพิจารณา และเข้าใจในความหวังดีของเพื่อน จึงไม่โกรธ ทั้งยังชอบใจที่ช่วยเตือนสติ ทั้งสองสัญญาว่าจะตั้งใจเรียน และจะเป็นเพื่อนที่ดีของทุกคน จะไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสียอีกต่อไป

เรื่อง “อย่าไปนะ”

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนตอนเช้า กานดา พรเพ็ญ สมใจ นิตยาและอุษา นั่งคุยกัน

พรเพ็ญ : พวกเราวันนี้ไปด้วยกันนะ

อุษา : ใช่ ทุกคนเลย สนุกดี

กานดา : จะไปไหนเหรอ

สมใจ : นั่นนะซิ เราต้องเรียนนะ

นิตยา : เลิกเรียนก็ต้องรีบกลับบ้าน

พรเพ็ญ : เบื่อ พวกแก่เรียนจริงๆ

อุษา : เห็นด้วย

พรเพ็ญ : ฟังนะ เราสองคนจะชวนพวกเธอไปดูหนัง

กานดา : อะไรนะ

พรเพ็ญ : อย่าเสียงดังสิ เดียวใครได้ยิน

สมใจ : ดูหนัง ฉันหุไม่ฝาดไช้ไหม

อุษา : ชัดเลย ไม่ฝาดหรอก เราจะไปดูหนังกัน

นิตยา : มันผิดระเบียบของโรงเรียนนะ

พรเพ็ญ : เราก็ก่อนเข้านี่ แต่กลางวันเราก็กออกไปดูหนัง แล้วก็กลับบ้านเลย

อุษา : ไปเถอะนะ หนังก็สนุก กลายเป็นรอบสุดท้ายแล้ว ที่สำคัญดาราคณโปรดของพวกเราด้วย

กานดา สมใจ และนิตยา หันหน้าปรึกษากันคิดพิจารณาแล้ว ตอบพรเพ็ญกับอุษาว่า

กานดา : เราทั้งสาม ตกลงกันว่าจะไม่ไป

นิตยา : แล้วเธอทั้งสองก็ต้องไปเรียนหนังสือต่อ

สมใจ : ฉันรู้ว่าเธออาจไม่พอใจ แต่มันเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ถ้าจะหนีเรียนไปดูหนัง

กานดา : อีกอย่างนักเรียนที่ดีต้องตั้งใจเรียน

นิตยา : และที่สำคัญที่สุด ในฐานะที่เราเป็นเพื่อนกัน ต้องแนะนำเพื่อนในสิ่งที่ดี ไม่
ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย

กานดา : หวังว่าเธอสองคน คงเข้าใจพวกเรานะ เธอคงไม่โกรธเรา

พรเพ็ญ อุษา ฟังเหตุผลของเพื่อนทั้งสาม และคิดพิจารณาไปด้วย

พรเพ็ญ : ฉันต้องขอบใจพวกเธอจริงๆ ที่เตือนสติเราทั้งสอง ฉันไม่โกรธหรอก

อุษา : ฉันต้องขอโทษพวกเธอด้วยนะ เราสัญญาว่าจะตั้งใจเรียน และจะเป็นเพื่อนที่
ดีของทุกคน จะไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสียอีกต่อไป

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 11

ชื่อกิจกรรม	สัญญาของเรา
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความซื่อสัตย์ ได้แก่ การรักษาความสัญญาตามขั้นตอนพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบเรื่อง “สัญญาของเรา” 2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง “สัญญาของเรา” ปากกา กระดาษเปล่า สำหรับเขียน ตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่า ถ้านักเรียนไม่ทำตามสัญญา นักเรียนคิดว่า จะเกิดผลเสียอย่างไร

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

1. ผู้วิจัยฉายวิดีโอที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมเกี่ยวกับการรักษาสัญญาเรื่อง “สัญญาของเรา” ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งบอกให้คิดตามไปด้วย
2. เมื่อฉายไปถึงจุดที่ขัดแย้งแล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองลงในที่ผู้วิจัยแจกให้ตามข้อถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อถามบนกระดานดำ)
 - 2.1 ถ้านักเรียนต้องประสบเช่นเดียวกันตัวละคร (สுவินันท์) ตามเนื้อเรื่องที่ดูจากวิดีโอแล้วนักเรียนจะกระทำอย่างไร
 - 2.2 นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกกระทำเช่นนั้นอย่างไร
3. เมื่อนักเรียนเขียนคำตอบของตนเองเสร็จแล้วผู้วิจัยเขียนเก็บกระดาษคำตอบทั้งนี้เพื่อดูการตัดสินใจเลือก และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเลือกเช่นนั้น

4. ผู้วิจัยยยวิธีทัศน์ต่อเพื่อให้นักเรียนเห็นการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมรักษาสัญญาและให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 ตามการกระทำนั้นของตัวละคร (แม่แบบ)
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำตอบของตนเองในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ ตามข้อ 6 คำถามต่อไปนี้ (ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามบนกระดานดำ)
 - 5.1 การที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.2 เหตุผลที่ตัวละครตัดสินใจกระทำเช่นนั้น คืออะไร ดีหรือไม่ อย่างไร
 - 5.3 การกระทำและเหตุผลของตัวละครควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละคนอธิบายเหตุผลของตัวเองว่าสอดคล้องกับเหตุผลของตัวละครหรือไม่ เพราะอะไร
6. ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน และชี้แจงให้ทราบในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกที่จะรักษา
3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยให้แนวคิดในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการรักษาสัญญา

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูวีทัศน์
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการแสดงของนักเรียน

เรื่อง สัญญาของเรา

สถานการณ์

สุวนันท์ รัชญา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกัน วันหนึ่งในชั่วโมงวิชาเกษตร ครูได้สั่งให้นักเรียนนำปุ๋ยคอกมาคนละ 1 ถัง เพื่อที่จะนำมาเตรียมใส่แปลงปลูกผักในอาทิตย์หน้าถ้าไม่นำมาจะโดนหักคะแนน รัชญารู้สึกไม่สบายใจ และเป็นกังวลเพราะ ที่บ้านของรัชญาไม่มีปุ๋ยคอกตามที่ครูสั่ง รัชญาจึงขอช่วยให้สุวนันท์นำปุ๋ยมาเผื่อตนเองด้วย สุวนันท์รับปากว่าจะเอามาให้ขอให้รัชญาสบายใจได้ ไม่ต้องกังวล พอถึงกำหนดสุวนันท์ก็นำปุ๋ยมาให้รัชญา ตามที่ให้สัญญา รัชญาดีใจและชอบใจสุวนันท์ แล้วถามเหตุผลว่า ทำไมสุวนันท์ไม่ลืมที่จะเอาปุ๋ยมาให้ สุวนันท์ให้เหตุผลว่า ฉันเป็นเพื่อนกับเธอ และในฐานะเพื่อนที่ดีต่อกัน ต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้ รัชญาชอบใจและรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของสุวนันท์ และสัญญาว่าจะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันต่อกันตลอดไป

สัญญาของเรา

- ฉากที่ 1 ในชั่วโมงวิชาเกษตร ครูบอกกับนักเรียนว่า
- ครู : นักเรียนคะ อาทิตย์หน้า ครูขอให้นักเรียนนำปุยคอกมาคนละ 1 ถุง เพื่อเตรียมแปลงปลูกผัก
- นักเรียน: ค่ะ/ ครับ คุณครู
- ครู : หากนักเรียนไม่นำมา ครูจะหักคะแนนเพราะแสดงถึงความไม่เอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน
- บรรยาย: รัญญามีสีหน้าแสดงความวิตกและพูดกับสุนันท์ว่า
- รัญญา : แต่บ้านฉันไม่มีปุย และไม่รู้จะไปซื้อที่ไหน ฉันต้องโดนหักคะแนนแน่เลย สุนันท์เธอช่วยเอาปุยมาเผื่อฉันบ้างจะได้ไหม
- สุนันท์ : ได้สิ รัญญาไม่ต้องกังวลหรอก อาทิตย์หน้าฉันจะเอาปุยมาให้เธอเองฉันสัญญา
- บรรยาย : เวลาผ่านไป 1 อาทิตย์
- ฉากที่ 2 ในห้องเรียนตอนเช้า รัญญานั่งคอยสุนันท์ด้วยอาการกระสับกระส่าย สีหน้าวิตกกังวล
- รัญญา : ไม่รู้ว่า สุนันท์จะลืมปุยของเราหรือเปล่า ถ้าลืมเราต้องโดนหักคะแนนแน่เลย แต่สุนันท์รับปากกับเราแล้วคงไม่ลืมหรอก ทำไมยังไม่มานะ
- บรรยาย: สุนันท์เดินเข้ามาในห้องพร้อมกับถุงปุย 2 ถุง รัญญาจึงเดินเข้าไปรับ
- สุนันท์: มานานหรือยัง เมื่อเช้าตื่นสายดูทีวีดึกไปหน่อย เหนื่อย รัญญาปุยของเธอตามสัญญา
- รัญญา : ขอบใจเธอมากนะ ทำไมเธอจึงไม่ลืมเอามาให้ฉันล่ะ
- สุนันท์: ก็ฉันเป็นเพื่อนกับเธอ ในฐานะเพื่อนที่ดีต่อกันต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้
- รัญญา : ฉันขอบใจเธอจริงๆ และสัญญาว่าจะเป็นเพื่อนที่ดีกับเธอตลอดไป

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ครั้งที่ 12

ชื่อกิจกรรม	ปัจฉิมนิเทศ
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเอง ในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรม ที่แสดงถึงความซื่อสัตย์
อุปกรณ์	-

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียน ว่า คนเราควรมีความซื่อสัตย์ หรือไม่เพราะอะไร
2. ผู้วิจัยบอกถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อการกระทำความซื่อสัตย์นั้นๆ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกเหตุผลของตนเอง ในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ความซื่อสัตย์
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหา และข้อคิดที่ได้รับจากแม่แบบ ในลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
6. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน
2. นักเรียนบอกเหตุผลของตนเองในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำ ความซื่อสัตย์ได้

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1.	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนกับนักเรียนและครูกับนักเรียนคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการของบทบาทสมมติจุดมุ่งหมายของการแสดงหน้าที่บทบาทของนักเรียนตลอดจนช่วงเวลาระยะเวลาจำนวนครั้งและสถานที่ใช้ในการทดลอง	1. ใช้กิจกรรมเป็นสิ่งสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยครูให้นักเรียนแต่ละคนหยิบชิ้นส่วนรูปบ้านที่แบ่งส่วนๆคนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปบ้านที่ตนหยิบได้ไปชิ้นส่วนรูปบ้านที่เหลือจากเพื่อนคนอื่นๆ เพื่อมาประกอบกันให้เป็นรูปบ้านที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกันและจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลา ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนทีละกลุ่มลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				7. วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนได้เปิดเผยตนเองถึงข้อมูลส่วนตัวเพื่อจะได้ทำความรู้จักกัน และสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่นๆ รู้จักด้วยรวมทั้งการตั้งใจฟังจะทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้นและการแสดงออกถึงความสนใจตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อนๆ พูดเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งถือว่ามีการขาดในการฟัง 8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และลักษณะการใช้บทบาทสมมติเรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์” 9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและนัดหมายเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อไป

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2.	ความหมายของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์		1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์” 2. เพื่อให้นักเรียนบอกลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์	1. ผู้วิจัยเปิดสนทนากับนักเรียนในชีวิตประจำวัน คนต้องประสบปัญหาต่างๆ ไม่มากนัก การที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยการพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลและเหตุผลที่ควรนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นก็คือเหตุผลเชิงจริยธรรม 2. ผู้วิจัยยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมและการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาเหล่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ง่ายขึ้น 3. ผู้วิจัยสนทนถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์และลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ลอกงานเพื่อนหรือให้เพื่อนหรือญาติช่วยทำ	“เมื่อถึงวันสอบ”	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ลอกงานเพื่อนหรือให้ญาติหรือเพื่อนช่วยทำ 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตัวเองแสดงบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมที่จะไม่ลอกงานเพื่อนหรือให้ญาติหรือเพื่อนช่วยกันทำ	4. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์” 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยคอยสังเกตความเข้าใจของนักเรียนและช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ ตั้งแต่ครั้งที่ 3-11 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 5 ขั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของแต่ละสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจน 2. ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่จะแสดงบทบาทสมมติ จัดฉากเตรียมผู้สังเกตการณ์ เริ่มแสดงและหยุดการแสดงใช้เวลาประมาณ 10-30 นาที

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
5.	สัปดาห์ต่อการยอมรับผิดจากการกระทำของตนเอง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการไม่พูดปด	“พูดจริงนะเพื่อน”	เลือกที่จะยอมรับผิดจากการกระทำของตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของการแสดงบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะยอมรับผิดจากการกระทำของตน 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่ไม่กระทำต่อการยอมรับผิดจากการกระทำของตนเอง 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะไม่พูดปด 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของการแสดงบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะไม่พูดปด	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
6.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการไม่ลักขโมย	“อย่าตามเขา”	3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะไม่พุดบด 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจที่จะไม่ลักขโมย 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของการแสดงบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะไม่ลักขโมย 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะพฤติกรรมลักขโมย	
7.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อ	“ช่วยกันหน่อย”	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจที่	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
8.	สัปดาห์ต่อการไม่เอาเปรียบผู้อื่น การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการตรงต่อเวลา	“บทเรียนของสุภา”	จะไม่เอาเปรียบผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของการแสดงบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะไม่เอาเปรียบผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่เอาเปรียบผู้อื่น 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 และ 4 ในการตัดสินใจเลือกต่อการตรงต่อเวลา 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของการแสดงบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำที่มีต่อการตรงต่อเวลา 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
9.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ	“หนีโรงเรียน”	กระทำที่จะพฤติกรรมการตรงต่อเวลา 1. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุ ผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกต่อการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบข้อบังคับ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกเหตุ ผลเชิงจริยธรรมของการแสดงบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ 3. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกเหตุ ผลเชิงจริยธรรมของตนเอง ในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรม การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ	
10.	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อ	“อย่าไปนะ”	1. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุ ผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกการ	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
11.	สัปดาห์ต่อการไม่ชักชวนไปทางเสื่อมเสีย การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อการรักษาคำมั่นสัญญา	“สัญญาของเรา”	ไม่ชักชวนไปในทางเสื่อมเสีย 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของบทบาทสมมติในการตัดสินใจเลือกกระทำการไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย 3. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะพฤติกรรมการไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย 1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกที่จะรักษาคำมั่นสัญญา 2. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของบทบาทการแสดงในการตัดสินใจเลือกกระทำที่จะรักษาคำมั่นสัญญา 3. เพื่อให้นักเรียนบอก	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
12.	ปัจฉิมนิเทศ		เหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำที่จะไม่รักษาคำมั่นสัญญา 1. เพื่อให้นักเรียนบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเองในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงความซื่อสัตย์	1. ผู้วิจัยสนทนาซักถามว่า คนเราควรมีความซื่อสัตย์หรือไม่เพราะอะไร 2. ผู้วิจัยบอกถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อความซื่อสัตย์ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกเหตุผลของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ความซื่อสัตย์ 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปประเด็นสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในขั้นที่ 3 และ 4 ไปประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				5. วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 6. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการทดลอง

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 1

ชื่อกิจกรรม	ปฐมนิเทศ
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนกับนักเรียน และผู้วิจัยกับนักเรียนคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการสอนเรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์”
อุปกรณ์	1. กระดาษเปล่าคนละ 1 แผ่น 2. รูปบ้าน 5 รูป แต่ละรูปแบ่งเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีขนาดและการตัดแบ่งที่แตกต่างกัน
วิธีดำเนินการ	1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิก 2. ให้นักเรียนช่วยกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนหยิบชิ้นส่วนรูปบ้านที่แบ่งเป็นส่วนๆ คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปบ้านที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปบ้านที่เหลือจากเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อมาประกอบกันให้เป็นรูปบ้านที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนทีละคู่ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนให้นักเรียนคนอื่นๆ ทราบ 6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร 7. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เพื่อจะได้ทำความรู้จักกันและ

สามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่นๆ รู้จักด้วย รวมทั้งการตั้งใจฟังจะทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น และการแสดงความสนใจและตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อนๆ พูดเป็นการกระทำที่ดีที่แสดงว่ามีมารยาทในการฟัง

8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการสอนเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา และ สถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมทางการเรียนในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตการซักถามข้อมูลซึ่งกันและกันของนักเรียนแต่ละคู่
2. สังเกตการแนะนำเพื่อนให้คนอื่นรู้จัก
3. สังเกตการตั้งใจฟังของนักเรียนขณะที่ผู้วิจัยพูด
4. นักเรียนบอกจุดมุ่งหมายของกิจกรรมครั้งนี้ได้

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 2

ชื่อกิจกรรม	ความหมายของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ และ ลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริย ธรรมด้านความซื่อสัตย์” 2. เพื่อให้นักเรียนบอกลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความซื่อสัตย์
อุปกรณ์	-

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่า ในชีวิตประจำวันคนต้องประสบปัญหาต่างๆ ไม่มากก็น้อย การที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัย การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผล และเหตุผลที่ควรนำมาใช้ประกอบพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ผู้วิจัยยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมและการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ เลือกแนวทางการแก้ปัญหา นั้นทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมได้ง่ายขึ้น
3. ผู้วิจัยสนทนาถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ และลักษณะสำคัญที่แสดง ถึงความซื่อสัตย์
4. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของคำว่า “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อ สัตย์”
5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด โดยผู้วิจัยคอยสังเกต ความเข้าใจของนักเรียนและช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่านักเรียนยัง บกพร่อง อยู่

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจฟังเมื่อผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 3

ชื่อกิจกรรม	“เมื่อถึงวันสอบ”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การไม่ลอกงานเพื่อนตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อถึงวันสอบ” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ ข้อสอบ ปากกา 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “เมื่อถึงวันสอบ” ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. **ขั้นเตรียมการ**
ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนในเรื่องของการลอกงานเพื่อน นักเรียนคิดว่า
จะเกิดผลเสียอย่างไร
2. **ขั้นแสดง**
 - 2.1 หาผู้อสาสมัครจำนวน 4 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัว
แสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อถึงวันสอบ” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 4 คน
แสดงไปตามบทบาทของตนสำหรับนักเรียน 6 คน ที่ไม่ได้ แสดงให้
ตั้งใจดูใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. **ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย**
 - 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “เมื่อถึงวันสอบ” หลังจากที่ได้ดู การ
แสดงบทบาทสมมติจากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง

“เมื่อถึงวันสอบ” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

- 2.4.1 มานะและกิตติไม่ลอกข้อสอบ นักเรียนคิดว่าเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.4.2 ถ้านักเรียนเป็นศูนย์จะมีความรู้สึกเช่นไรต่อมานะและ กิตติ ที่แสดงพฤติกรรมไม่ลอกข้อสอบ
 - 2.4.3 ถ้านักเรียนเป็นมานะและกิตติจะแสดงพฤติกรรมเช่น นี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็วทั้งนี้เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและ หลังการร่วมอภิปราย
 - 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียน ได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซัก ถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหา เหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การไม่ลอกงานเพื่อนไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4
4. **ขั้นแสดงเพิ่มเติม**
 ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง
 5. **ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป**
 - 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการลอกงานเพื่อน และการทำงานด้วยตนเองว่าความรู้สึกแตกต่างกันอย่างไร
 - 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อถึงวันสอบ” ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การไม่ลอกงานเพื่อนในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สัมผัสจากการตอบคำถามการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

เรื่องเมื่อถึงวันสอบ

สถานการณ์

สุนัย มานะ กิตติ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งทั้งสามเป็นเพื่อนสนิทกันมีนิสัยคล้ายกันชอบเล่นกีฬาและชอบที่สุดคือ บาสเกตบอล แต่ในด้านการเรียนสุนัยจะตั้งใจเรียนกว่ามานะและกิตติ เวลาว่างสุนัยมักจะอ่านหนังสือทำการบ้านที่ครูสั่งเสมอ แต่ตรงข้ามเวลาว่างมานะและกิตติจะเล่นบาสเกตบอลเสมอ ครั้งหนึ่งก่อนวันสอบปลายภาค ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แจ้งวันสอบปลายภาคให้นักเรียนทราบล่วงหน้า เพื่อให้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวในการสอบอย่างเต็มที่ สุนัยเมื่อทราบวันอีกไม่นานจะถึงวันสอบจึงเตรียมตัวอ่านหนังสือตั้งแต่เนิ่น ๆ และทบทวนบทเรียนขยันทำแบบฝึกหัดที่ครูสั่งเสมอมา ส่วนมานะและกิตติเมื่อทราบวันสอบปลายภาคก็รู้สึกเฉย ๆ ไม่กระตือรือร้นเล่นบาสเกตบอลทุกวัน หลังจากกลับจากโรงเรียนไม่เคยทบทวนวิชาที่เคยเรียนมาแล้วเลย การบ้านก็ส่งเป็นบางครั้งเท่านั้นเมื่อถึงวันสอบสุนัยทำข้อสอบได้ แต่มานะและกิตติทำข้อสอบไม่ได้พอดีครูไม่อยู่สุนัยจึงส่งข้อสอบให้มานะและกิตติเพราะสงสาร มานะและกิตติไม่รับข้อสอบเพราะให้เหตุผลว่า การลอกข้อสอบของคนอื่นเป็นสิ่งไม่ดี ใครก็ทำข้อสอบด้วยตนเองทั้งนั้น

บทบาทของครูประจำชั้น

ฉันเป็นครูประจำชั้นป.6 ฉันมีหน้าที่ดูแลนักเรียนและในฐานะครูประจำชั้น ได้พูดให้นักเรียนกระตือรือร้นและตั้งใจในการเรียน และได้บอกให้นักเรียนมีการเตรียมตัวสอบแต่เนิ่น ๆ เพื่อที่จะได้ทำคะแนนให้ดี ๆ

บทบาทของสุนัย

ฉันชื่อสุนัย ฉันเป็นนักเรียนชั้นป.6 ฉัน เป็นสนิทกับมานะและกิตติเราชอบเล่นกีฬาบาสเกตบอลเหมือนกันฉันชอบเรียนหนังสือขยันที่จะทำการบ้านทุกครั้งที่เราสั่งในวันสอบปลายภาคฉันทำข้อสอบได้ เพราะเตรียมตัวมาดี แต่มานะและกิตติทำข้อสอบไม่ได้เลย ฉันจึงส่งข้อสอบให้เพราะสงสารเพื่อนทั้งสองคนเป็นจังหวะที่ครูออกนอกห้อง แต่มานะและกิตติไม่รับข้อสอบเพราะให้เหตุผลว่า การลอกข้อสอบของคนอื่นเป็นสิ่งไม่ดี ใครก็ทำข้อสอบด้วยตนเองทั้งนั้น

บทบาทของมานะ

ฉันชื่อมานะ ฉันเป็นนักเรียนชั้นป.6 เป็นเพื่อนสนิทของสุนัยและกิตติเราชอบเล่นกีฬาเหมือนกันคือบาสเกตบอล เรามักจะเล่นด้วยกันแต่ฉันไม่ค่อยสนใจการเรียนเมื่อทราบถึงวันสอบปลายภาคก็เฉยๆ ไม่กระตือรือร้นยังคงเล่นบาสเกตบอลทุกวันไม่เคยทบทวนวิชาเรียน เมื่อวันสอบปลายภาคมาถึงฉันทำข้อสอบไม่ได้ สุนัยจึงส่งข้อสอบมาให้ฉันขอบใจสุนัย แต่ฉันไม่รับข้อสอบมาเพราะเหตุผลที่ว่ามันเป็นหน้าที่ของเราที่ต้องซื้อสัตย์ ไม่ลอกข้อสอบเพื่อน

บทบาทของกิตติ

ฉันชื่อกิตติ ฉันเป็นนักเรียนชั้นป.6 เป็นเพื่อนสนิทของสุนัย และมานะ เราชอบเล่นกีฬาเหมือนกันคือบาสเกตบอล เรามักจะเล่นด้วยกัน แต่ฉันไม่ค่อยสนใจการเรียนเมื่อทราบถึงวันสอบปลายภาคก็เฉยๆ ไม่กระตือรือร้นยังคงเล่นบาสเกตบอลทุกวัน ไม่เคยทบทวนวิชาเรียน เมื่อวันสอบปลายภาคมาถึงฉันทำข้อสอบไม่ได้ สุนัยจึงส่งข้อสอบมาให้ฉันขอบใจสุนัย แต่ฉันไม่รับข้อสอบมาเพราะเหตุผลที่ว่าใครก็ทำข้อสอบด้วยตัวเองไม่มีใครลอกกันเลยทีเดียว อีกหลายคนก็ทำข้อสอบไม่ได้

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 4

ชื่อกิจกรรม	“เมื่อฉันทำผิด”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การยอมรับผิดจากการกระทำของตนตามขั้นตอนการพัฒนาการทางจริยธรรมของ คอลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ หนังสือ เทป นิทานผ้าชุบน้ำ 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “เมื่อฉันทำผิด” ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนในเรื่องของการยอมรับผิดจากการกระทำของตนและถ้านักเรียนทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นแสดง
 - 2.1 หาผู้อาสาสมัครจำนวน 5 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดงเพราะทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 5 คนแสดงไปตามบทบาทของตนสำหรับนักเรียน 5 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

- 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” หลังจากที่ได้ดูการ
แสดงบทบาทสมมติจากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง
“เมื่อฉันทำผิด” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละ
คน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ
 - 3.1.1 เหตุผลที่ผู้เทพยอมรับผิด นักเรียนคิดว่าเหมาะสม และถูก
ต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
 - 3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นอาร์จะมีความรู้สึกเช่นไรต่อสุเทพ ที่แสดง
พฤติกรรมการยอมรับผิดจากการกระทำของตน
 - 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นสุเทพจะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่เพราะ
เหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบ
โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็วทั้งนี้เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบ
ก่อน และหลังการร่วมอภิปราย
- 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้
ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำ
เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลใน
การตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การยอมรับผิดจากการกระทำของตนไปสู่
ขั้นที่ 3 และ 4
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิด
เห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการยอมรับผิดจากการ
กระทำของตน และไม่ยอมรับผิดจากการกระทำของตนแตกต่างกัน
อย่างไร
 - 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการ
แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่

การยอมรับจากการกระทำของตนในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สัมผัสจากการตอบคำถามการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

เรื่อง เมื่อฉันทำผิด

สถานการณ์

อารีเป็นคนชอบอ่านหนังสือนิทาน คุณพ่อ คุณแม่ของอารีก็ส่งเสริมให้อารีอ่าน โดยซื้อหนังสือและเทปนิทาน หรือเรื่องราวที่จะเสริมความรู้ให้เธอเสมอ อารีมักนำเทปนิทานไปฟังในเวลาว่างที่โรงเรียนเป็นประจำ วันหนึ่งอารีนำเทปนิทานพร้อมหนังสือนิทานที่มีภาพสวยงาม มาดูประกอบการฟังเทปนิทาน เพื่อน ๆ ก็จงอ่าน สุเทพอยากฟังนิทานเหมือนกันจึงขอยืมเทปกลับไปฟังที่บ้านโดยสัญญาว่าจะฟังอย่างระมัดระวังและจะรีบนำกลับมาคืนในวันรุ่งขึ้น อารีก็ยินยอม ระหว่างทางกลับบ้าน เพื่อนมาขอยืมสมุดวิชาภาษาไทยของสุเทพไปจด สุเทพจึงค้นกระเป๋าเพื่อหยิบสมุดให้เพื่อนเขาหยิบสมุดออกมา และมีเทปนิทานของอารีติดออกมาด้วย สุเทพไม่ทันระวังจึงทำเทปนิทานของอารีหล่นลงที่พื้น ปรากฏว่าเทปนิทานแตกแตกมีรอยร้าว เย็นวันนั้นสุเทพฟังนิทานไม่ค่อยสบายใจนัก และครุ่นคิดหาวิธีการที่จะบอกอารีถึงความผิดของเขา เพราะถ้าจะซื้อเทปนิทานม้วนใหม่มาทดใช้ให้อารี สุเทพก็ไม่มีเงินซื้อเพราะราคาแพง วันรุ่งขึ้นสุเทพเอาเทปนิทานไปคืนและบอกอารีถึงสาเหตุของการทำให้เทปนิทานของอารีเสียหายเขารู้สึกเสียใจและขอโทษอารีที่รักษาเทปนิทานไว้ไม่ดีพอทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ตอนนี้เขาเอาผ้าชุบน้ำเช็ดตรงรอยที่เปื้อนออกก่อน และเขาจะพยายามเก็บเงินค่าขนมสะสมไว้ ถ้ามีมากพอแล้วเขาจะซื้อเทปม้วนใหม่มาเปลี่ยนให้ อารีรู้สึกเสียใจที่เทปนิทานม้วนใหม่ของเธอตกลง แต่ก็ให้อภัยเพราะพอใจที่สุเทพมีความกล้าหาญมาสารภาพความจริงและยอมรับผิดทุกอย่าง โดยให้เหตุผลว่าการที่ทำผิดแล้วยอมรับผิดเป็นสิ่งที่น่ากระทำ เพราะเป็นสิ่งที่คนดีควรกระทำและเป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกัน

บทบาทของอารี

ฉันชื่ออารี ฉันชอบอ่านหนังสือฟังนิทานเพื่อเพิ่มความรู้อยู่เสมอ คุณพ่อ คุณแม่ มักซื้อหนังสือดี ๆ และเทปนิทานมาให้ฉันฟังเสมอ ฉันจะนำหนังสือพร้อมเทปนิทานที่อ่านและฟังแล้วไปแบ่งให้เพื่อนอ่าน ๆ และฟังที่โรงเรียนด้วย วันหนึ่งฉันนำหนังสือนิทานพร้อมเทปนิทานเรื่องใหม่เยี่ยม ซึ่งพิมพ์ด้วยกระดาษอย่างดีมีภาพประกอบสวยงามมากมาอ่านที่โรงเรียนมีเพื่อนหลายคน ขอจองคิวฟังกันตลอดวันพอถึงตอนเลิกเรียน ถึงคิวของสุเทพพอดี สุเทพขอยืมกลับไปฟังที่บ้านโดยสัญญาจะรักษาอย่างดี และจะรีบนำมาคืนฉันอนุญาตในวันรุ่งขึ้น สุเทพนำเทปนิทานที่มีรอยแตกและเปื้อนหลายแห่งมาคืน และบอกว่าระหว่างทางกลับบ้านมีอุบัติเหตุทำให้ม้วนเทปตกและมีสภาพอย่างที่คุณสุเทพขอแก้ไขโดยใช้กาวและสก็อตเทปซ่อมแซมให้ก่อน และจะพยายามเก็บเงินค่าขนมสะสมไว้ให้เพื่อจะซื้อม้วนใหม่มาเปลี่ยนให้ ฉันเสียใจมากที่เทปม้วนใหม่ของฉันแตก แต่ก็ให้อภัยเพราะพอใจที่สุเทพให้เหตุผลว่าสภาพความจริงและยอมรับผิดเป็นสิ่งที่น่ากระทำและเป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ต้องปฏิบัติต่อกัน

บทบาทของสุเทพ

ฉันชื่อสุเทพ ฉันเป็นนักเรียนห้องเดียวกันอารี วันหนึ่งอารีนำหนังสือนิทานพร้อมกับเทปประกอบการอ่านใหม่มาฟังที่โรงเรียน ฉัน มีความสนใจของจองคิวยืมฟัง แต่เมื่อเพื่อนผลัดเปลี่ยนเวียนกันฟังมาถึงคิวของฉันก็เป็นเวลาเลิกเรียนพอดี ฉันจึงขอยืมอารีกลับไปฟังที่บ้านโดยสัญญาจะดูแลอย่างดี และจะรีบนำกลับมาคืนวันรุ่งขึ้นฉันดีใจมากที่อารียินยอมระหว่างเดินทางกลับบ้านมีเพื่อนมาขอยืมสมุดจดวิชาภาษาไทย ฉันจึงหยิบให้แต่ไม่ทันระวังเทปนิทานตกกระเด็นมีรอยขาดและเปื้อนหลายแห่ง ฉันตกใจและครุ่นคิดหาวิธีและเหตุผลที่จะแก้ปัญหานี้ วันรุ่งขึ้นฉันจึงเอากาวและสก็อตเทป ติดตรงรอยแตกอย่างประณีตและเอาผ้าสะอาดชุบน้ำเช็ดตรงรอยเปื้อน และบอกกับอารีให้ทราบความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยสัญญาว่าถ้าฉันเก็บเงินค่าขนมไว้ได้พอค่าม้วนเทป ฉันจะซื้อเทปนิทานม้วนใหม่มาเปลี่ยนให้ และบอกเหตุผลที่ฉันยอมรับผิดจากการกระทำของตนว่าทำผิดแล้วยอมรับผิด เป็นสิ่งที่น่ากระทำเพราะเป็นสิ่งที่คนดีควรกระทำและเป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกัน

บทบาทของเพื่อน ๆ

พวกฉันเป็นเพื่อนๆ กับอารี สุเทพ อารีเอาหนังสือนิทานพร้อมเทปนิทานมาให้
ยืมฟัง พวกฉันจ้องคิ้วและเวียนกันฟังกันอย่างสนุกสนาน

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 5

ชื่อกิจกรรม	“พูดความจริงนะเพื่อน”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การไม่พูดปดตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “พูดความจริงนะเพื่อน” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โຕ้ะ เก้าอี้ ไม่นั่งไถ่ แจกัน 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “พูดความจริงนะเพื่อน” ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ^๑ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนในเรื่องของการพูดปด นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ^๒ขั้นแสดง
 - 2.1 หาผู้อสาสมัครจำนวน 3 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดงเพราะทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “พูดความจริงนะเพื่อน” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 3 คน แสดงไปตามบทบาทของตนสำหรับนักเรียน 8 คน ที่ไม่ได้แสดง ให้ตั้งใจดูใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. ^๓ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

- 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “พูดความจริงนะเพื่อน” หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติจากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง “พูดความจริงนะเพื่อน” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ
 - 3.1.1 เหตุผลที่เนตรนภาจะไม่บอกความจริงกับครู นักเรียนคิดว่าเหมาะสม และถูกต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
 - 3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นมยุรีจะมีความรู้สึกเช่นไรต่อเนตรนภาที่แสดงพฤติกรรมไม่พูดความจริงกับครู
 - 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นเนตรนภาจะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลารวดเร็วทั้งนี้เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อน และหลังการร่วมอภิปราย
- 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การไม่พูดปด ไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการพูดปดหรือผิบบังความจริงและพูดตามความจริงแตกต่างกันอย่างไร
 - 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “พูดความจริงนะเพื่อน” ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การไม่พูดปดในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สัมผัสจากการตอบคำถามการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

เรื่อง พุดความจริงนะเพื่อน

สถานการณ์

เนตรนภาและมยุรี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนอยู่ห้องเดียวกันทั้งสองสนิทสนมกันดีไปไหนด้วยกันเสมอ

ในท้ายชั่วโมงภาษาไทย ครูประจำชั้นได้มอบหมายให้เนตรนภาและมยุรี ทำความสะอาดโต๊ะครู โดยครูจะไปทำธุระข้างนอกให้ทั้งสองทำงานตามลำพัง ซึ่งทั้งสองก็ตั้งใจทำงานกันอย่างดี เมื่องานจนจะเสร็จเนตรนภาถือไม้ขีดไฟไปจุดเทียนจุดกลางโต๊ะครู ทั้งสองจึงช่วยกันเก็บกวาดเศษเทียนไปทิ้ง เนตรนภาตกใจมากจึงบอกกับมยุรีว่าทำเฉยๆ และอย่าบอกความจริงให้ครูทราบ เพราะกลัวครูจะลงโทษ มยุรีคิดพิจารณาไตร่ตรองแล้วจึงตัดสินใจบอกให้เนตรนภาบอกความจริงกับครู แต่มยุรีกลัวเนตรนภาไม่เข้าใจในการกระทำของตนครั้งนี้ มยุรีจึงอธิบายเหตุผลของตนเช่นนี้ว่า เราเป็นนักเรียนที่ดีเราต้องไม่พูดปด และยอมรับผลจากการกระทำของเรา เนตรนภาเข้าใจในเหตุผลของมยุรีจึงตัดสินใจจะพูดความจริงกับครูประจำชั้นและสัญญาว่าจะพูดแต่ความจริงไม่พูดปด

เมื่อครูกลับมาเนตรนภาและมยุรีจึงได้บอกความจริงทั้งหมด ครูประจำชั้นไม่ลงโทษเนตรนภาและบอกให้เนตรนภาต้องระมัดระวังให้มาก เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายได้ เนตรนภาดีใจและถามครูว่าทำไมครูไม่ลงโทษที่ทำเทียนแตก ครูให้เหตุผลว่าเธอทั้งสองเป็นนักเรียนที่ดีถ้าพูดความจริงกับครูไม่พูดปดเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง ครูภูมิใจในตัวเธอทั้งสองคนมาก

บทบาทของมยุรี

ฉันท้อมยุรี เป็นเพื่อนกับเนตรนภา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนอยู่ห้องเดียวกัน เราทั้งสองสนิทสนมกันดีไปไหนด้วยกันเสมอ ครูประจำชั้นได้มอบหมายให้ฉันทและเนตรนภาทำความสะอาดโต๊ะครู โดยครูจะไปทำธุระเข้านอก เราทั้งสองทำงานตามลำพังเราตั้งใจทำงานกันอย่างดี เมื่องานจวนจะเสร็จเนตรนภาถือไม้ขีดไปจุดเทียนแจกันตกลงมาแตกเราทั้งสองจึงช่วยกันเก็บกวาดเศษแจกันไปที่เนตรนภาตกใจมากจึงบอกกับฉันทว่าทำเฉย ๆ และอย่าบอกความจริงให้ครูทราบ เพราะกลัวครูจะลงโทษฉันทคิดพิจารณาไตร่ตรองแล้ว จึงตัดสินใจบอกให้เนตรนภาพูดความจริงกับครู แต่ฉันทกลัวเนตรนภาไม่เข้าใจในการกระทำของตนในครั้งนี้ ฉันทจึงอธิบายเหตุผลของตนที่ทำเช่นนี้ว่าเราเป็นนักเรียนที่ดีต้องไม่พูดปด และยอมรับผลจากการกระทำของเรา เนตรนภาเข้าใจในเหตุผลของฉันทจึงตัดสินใจพูดความจริงกับครู ประจำชั้นและสัญญาว่าจะพูดแต่ความจริงไม่พูดปด

บทบาทของเนตรนภา

ฉันทอเนตรนภา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนอยู่ห้องเดียวกัน เราทั้งสองสนิทสนมกันดีไปไหนด้วยกันเสมอ ครูประจำชั้นได้มอบหมายให้เราทั้งสองทำความสะอาดโต๊ะครู โดยครูจะไปทำธุระเข้านอก เราทั้งสองทำงานตามลำพังเราตั้งใจทำงานกันอย่างดี เมื่องานจวนจะเสร็จฉันทถือไม้ขีดไปจุดเทียนแจกันตกลงมาแตก เราทั้งสองจึงช่วยกันเก็บกวาดเศษแจกันไปที่ฉันท ฉันทตกใจมากจึงบอกกับมยุรีว่าทำเฉย ๆ และอย่าบอกความจริงให้ครูทราบ เพราะกลัวครูจะลงโทษมยุรีคิดพิจารณาไตร่ตรองแล้วจึงตัดสินใจบอกให้ฉันทพูดความจริงกับครู แต่มยุรีกลัวฉันทไม่เข้าใจในการกระทำของตนในครั้งนี้ มยุรีจึงอธิบายเหตุผลของตนที่ทำเช่นนี้ว่า เราเป็นนักเรียนที่ดีต้องไม่พูดปด และยอมรับผลจากการกระทำของเรา ฉันทเข้าใจในเหตุผลของมยุรีจึงตัดสินใจพูดความจริงกับครูประจำชั้นและสัญญาว่าจะพูดแต่ความจริงไม่พูดปด เมื่อครูกลับมาฉันทและมยุรีจึงได้บอกความจริงทั้งหมด

บทบาทของครูประจำชั้น

ฉันคือครูประจำชั้น ฉันมอบหมายให้เนตรนภาและมยุรีทำความสะอาดโต๊ะ ฉันจะไปทำธุระข้างนอก ทั้งสองคนทำงานตามลำพังเนตรนภาถือไม้ขนไก่ปัดถูกแจกันตกลงมาแตก เมื่อฉันกลับมาเนตรนภาและมยุรีได้บอกความจริงทั้งหมด ฉันไม่ได้ลงโทษเนตรนภาเพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายได้ เนตรนภาดีใจและถามฉันว่าทำไมฉันไม่ลงโทษที่ทำแจกันแตก ฉันให้เหตุผลว่าเธอทั้งสองเป็นนักเรียนที่ดีกล้าพูดความจริงกับครูไม่พูดปดเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง ครูภูมิใจในตัวเธอทั้งสองคนมาก

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 6

ชื่อกิจกรรม	“อย่าตามเขา”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การไม่ลักขโมย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “อย่าตามเขา” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ ไม้เท้า แก้วน้ำ เครื่องเล่นเกม 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “อย่าตามเขา” ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนในเรื่องการลักขโมยหรือหิบบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นแสดง
 - 2.1 หาผู้อาสาสมัครจำนวน 4 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง เพราะทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “อย่าตามเขา” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 4 คนแสดงไปตามบทบาทของตนสำหรับนักเรียน 6 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย
 - 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “อย่าตามเขา” หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติจากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง

“อย่าตามเขา” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

- 3.1.1 เหตุผลที่สุรชัยหยิบเกมมาเล่นโดยไม่ได้รับอนุญาต นักเรียนคิดว่าเหมาะสม และถูกต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นสมศักดิ์จะมีความรู้สึกเช่นไรต่อสุรชัย ที่แสดงพฤติกรรมหยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
- 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นสุรชัยจะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็วทั้งนี้เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อน และหลังการร่วมอภิปราย
- 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การไม่ลักขโมยหรือหยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
 ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการหยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และการหยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตแตกต่างกันอย่างไร
 - 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “อย่าตามเขา” ด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การไม่ลักขโมย ลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพร้อมกับวิธีการไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สัมผัสจากการตอบคำถามการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

เรื่อง อย่าตามเขา

สถานการณ์

สุนันท์ สุรัชย์ สมศักดิ์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง สุนันท์เป็นคนชอบหยิบข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ปากกา ดินสอ ยางลบ ของเล่น หนังสือของเพื่อนร่วมห้องมาใช้โดยไม่ขออนุญาตก่อนเป็นประจำ วันหนึ่งคุณแม่ของสุนันท์ได้ซื้อเกมซึ่งสามารถเล่นได้หลายเกมในเครื่องเดียวกันให้สุนันท์ ด้วยความต้องการอวดเพื่อน ๆ สุนันท์จึงนำไปเล่นที่โรงเรียนในตอนพักกลางวัน ทำให้เพื่อน ๆ อยากจะเล่นบ้าง ซึ่งเมื่อเข้าห้องเรียนในช่วงบ่ายครูให้สุนันท์ไปพบที่ห้องพักครู สุนันท์จึงเก็บเกมไว้ที่ในโต๊ะเรียนแล้วจึงไปพบครู สุรัชย์อยากจะเล่นเกมตั้งแต่ที่สุนันท์เอามาอวดเพื่อนแล้ว แต่ยังไม่มีโอกาสจึงชวนสมศักดิ์ไปหยิบเกมของสุนันท์ที่ได้โต๊ะ แต่สมศักดิ์บอกว่าไม่ควรจะหยิบไปเล่นก่อนโดยไม่ขออนุญาตจากสุนันท์ สุรัชย์จึงบอกว่าถ้าขออนุญาตจากสุนันท์ก็คงจะไม่ได้เล่น และสุรัชย์คิดว่าคงไม่เป็นไร เพราะสุนันท์ก็ไม่เคยขออนุญาตใครเวลาหยิบของเพื่อนไปใช้ สมศักดิ์ได้ใช้ความคิดพิจารณาและบอกสุรัชย์ว่าอย่าเอาเกมมาเล่นเลย ถึงแม้ว่าสุนันท์จะเคยหยิบของของพวกเราโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าเราจะทำอย่างสุนันท์คงไม่ดี และนักเรียนที่ดีก็ไม่ควรหยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต สุรัชย์เห็นด้วยกับเหตุผลของสมศักดิ์จึงไม่เอาเกมของสุนันท์มาเล่น และหากจะเล่นก็จะรอขออนุญาตสุนันท์ก่อน สัญญาว่าจะไม่หยิบของใครก่อนได้รับอนุญาต

บทบาทของสมศักดิ์

ฉันชื่อสมศักดิ์ สุรชัย และสุนันท์เป็นเพื่อนห้องเดียวกันวันหนึ่งสุนันท์เอาเกมมาเล่นที่โรงเรียน สุรชัยอยากจะเล่นเกม แต่สุนันท์ไม่อยู่จึงหยิบเกมมาเล่นโดยไม่ได้รับอนุญาตสุรชัยชวนฉันเล่นเกมแล้วบอกว่าสุนันท์ยังเคยหยิบของพวกเราโดยไม่ได้รับอนุญาตเลย ฉันใช้ความคิดพิจารณาแล้วบอกเหตุผลว่าอย่าเอาเกมมาเล่นเลย ถึงแม้ว่าสุนันท์จะเคยหยิบของพวกเรา โดยไม่ได้รับอนุญาตแต่ถ้าเราทำอย่างสุนันท์คงไม่ดีเหมือนกับเราเป็นขโมย นักเรียนที่ดีไม่ควรหยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต สุรชัยเห็นด้วยกับเหตุผลของฉันและสัญญาว่าจะไม่หยิบของใครก่อนได้รับอนุญาต

บทบาทของสุรชัย

ฉันชื่อสุรชัย เป็นเพื่อนสมศักดิ์และสุนันท์ วันหนึ่งสุนันท์เอาเกมมาเล่นที่โรงเรียนฉันอยากเล่นบ้างจึงชวนสมศักดิ์เล่นโดยที่สุนันท์ไม่ได้อนุญาตแต่สมศักดิ์บอกว่าไม่ควรหยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ถึงแม้ว่าสุนันท์จะเคยหยิบของพวกเราโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าเราทำอย่างสุนันท์คงไม่ดีเหมือนกับเราเป็นขโมยนักเรียนที่ดีก็ไม่ควรหยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ฉันเห็นด้วยกับเหตุผลของสมศักดิ์และสัญญาว่าจะหยิบของใครก่อนได้รับอนุญาต

บทบาทของสุนันท์

ฉันชื่อสุนันท์ เป็นเพื่อนกับสมศักดิ์และสุรชัย ฉันชอบหยิบข้าวของเครื่องใช้ต่างๆของเพื่อนร่วมห้องโดยไม่ได้รับอนุญาตก่อนเป็นประจำบทบาทของหัวหน้าห้องฉันคือหัวหน้าห้อง ฉันเป็นเพื่อนกับสมศักดิ์ สุรชัย และสุนันท์ ฉันได้รับมอบหมายจากครูให้มาแจ้งให้สุนันท์ไปพบครูที่ห้องพักครู

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 7

ชื่อกิจกรรม	“ช่วยกันหน่อย”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การไม่เอาเปรียบผู้อื่น ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “ช่วยกันหน่อย” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต้ะ แก้ว 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “ช่วยกันหน่อย” ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนในเรื่องการเอาเปรียบผู้อื่นนักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นแสดง
 - 2.1 หาผู้อสาสมัครจำนวน 5 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง เพราะทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อ
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “ช่วยกันหน่อย” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 5 คนแสดงไปตามบทบาทของตนสำหรับนักเรียน 5 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย
 - 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “ช่วยกันหน่อย” หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติจากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง

“ช่วยกันหน่อย” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

- 3.1.1 เหตุผลที่พี่รยาจะอยู่จัดห้องสอบ นักเรียนคิดว่าเหมาะสมและถูก ต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นพี่รยาจะมีความรู้สึกเช่นไรต่อสุริพร ที่แสดงพฤติกรรมไม่ช่วย เพื่อนจัดห้องสอบ
- 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นสุริพรจะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็วทั้งนี้เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบ ก่อน และ หลังการร่วมอภิปราย
- 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานที่เอาเปรียบผู้อื่นและการทำงานที่ไม่เอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างไร
 - 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการ บทบาทสมมติเรื่อง “ช่วยกันหน่อย” ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถามการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

เรื่อง ช่วยกันหน่อย

สถานการณ์

พริยาและสุริพร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกัน ชอบดนตรีไทยเหมือนกัน และทุกเย็นหลังเลิกเรียนทั้งสองทั้งสองต้องซ้อมดนตรีไทย ทั้งสองตั้งใจเรียนและขยันทำการบ้านส่งทุกครั้งที่คุณครูได้บอกให้นักเรียนช่วยจัดห้องสอบก่อนจะกลับบ้านหลังเลิกเรียน สุริพรจึงบอกพริยาว่าแต่เราต้องซ้อมดนตรีไทยคงอยู่ไม่ได้ สุริพรจึงชวนพริยาว่าไม่ต้องอยู่ก็ได้ พริยาหยุดคิดและพิจารณาว่าจะอยู่ช่วยเพื่อนจัดห้องสอบหรือจะไปซ้อมดนตรีไทยกับสุริพร พริยาลังเลใจอยู่เพราะกลัวว่าถ้าไม่ไป สุริพรจะโกรธแต่ถ้าไม่อยู่ช่วยกันก็จะเป็นการเอาเปรียบเพื่อนๆ จึงตกลงใจอยู่ช่วยเพื่อนจัดห้องสอบ โดยให้เหตุผลพริยาว่าที่ไม่ไปซ้อมดนตรีกับสุริพรว่าไม่อยากเอาเปรียบเพื่อนๆ และทุกคนก็ช่วยกันจัดห้องสอบไม่มีใครกลับบ้านหวังว่าสุริพรคงไม่โกรธที่ตัวเองทำเช่นนี้ สุริพรไม่โกรธพริยาและเข้าใจในเหตุผลที่พริยาบอกให้ฟังจึงตกลงที่จะอยู่ช่วยเพื่อนๆ จัดห้องสอบเพราะไม่อยากเอาเปรียบเพื่อนๆ ในฐานะสมาชิกที่ดี

บทบาทของครูประจำชั้น

ฉันเป็นครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันได้มอบหมายให้นักเรียนได้ช่วยกันจัดห้องสอบ หลังเลิกเรียนเพื่อที่จะใช้เป็นสถานที่สอบ

บทบาทของพี่รยา

ฉันชื่อพี่รยา ฉันเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันชอบดนตรีไทยและฉันตั้งใจเรียนขยันทำการบ้านที่ครูสั่งทุกครั้ง ฉันมีเพื่อนสนิทชื่อสุริพรครั้งหนึ่งครูได้ให้เราจัดห้องสอบในตอนเย็นหลังเลิกเรียน แต่ฉันและสุริพรต้องไปซ้อมดนตรีถ้าจัดห้องสอบก็จะทำให้ไปซ้อมดนตรีไทยช้า และกลับบ้านช้าฉันตกลงที่จะอยู่จัดห้องสอบ แต่สุริพรบอกว่าอย่าจัดห้องสอบเลย ไปซ้อมดนตรีไทยจะดีกว่า ฉันจึงคิดพิจารณาและให้เหตุผลสุริพรว่าเราน่าจะอยู่ช่วยจัดห้องสอบเพราะไม่อยากเอาเปรียบเพื่อนๆ และทุกคนก็ช่วยกันจัดห้องสอบไม่มีใครกลับก่อน สุริพรเข้าใจในเหตุผลจึงตัดสินใจอยู่ช่วยจัดห้องสอบ

บทบาทของสุริพร

ฉันชื่อสุริพร ฉันเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันชอบดนตรีไทยและฉันชอบเรียนหนังสือขยันทำการบ้านที่ครูสั่งทุกครั้ง ฉันมีเพื่อนสนิทชื่อพี่รยาครั้งหนึ่งครูสั่งให้เราจัดห้องสอบในตอนเย็นหลังเลิกเรียน แต่ฉันและพี่รยาต้องไปซ้อมดนตรีถ้าจัดห้องสอบก็จะทำให้ไปซ้อมดนตรีไทยช้า และจะต้องกลับบ้านช้าฉันจึงชวนพี่รยาว่า ไม่ต้องจัดห้องสอบไปซ้อมดนตรีไทยจะดีกว่า แต่พี่รยาไม่ไปกับฉันและให้เหตุผลว่าไม่อยากเอาเปรียบเพื่อน ๆ ทุกคนก็ช่วยกันจัดห้องสอบไม่มีใครกลับก่อน จึงตกลงอยู่ช่วยจัดห้องสอบ เพราะในฐานะสมาชิกที่ดีของห้องเรียน

บทบาทของเพื่อน

พวกฉันเป็นเพื่อนของพี่รยาและสุริพร

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 8

ชื่อกิจกรรม	“บทเรียนของสุธา”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การตรงต่อเวลา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “บทเรียนของสุธา” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ กระดาษหัวข้อทำรายงาน 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “บทเรียนของสุธา” ปักกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ^{ขั้นเตรียมการ}

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนในเรื่องการไม่ตรงต่อเวลานักเรียนคิดว่า จะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ^{ขั้นแสดง}
 - 2.1 หาผู้อาสาสมัครจำนวน 5 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง เพราะทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “บทเรียนของสุธา” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 5 คน แสดงไปตามบทบาทของตนสำหรับนักเรียน 5 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. ^{ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย}
 - 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “บทเรียนของสุธา” หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติจากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง

“บทเรียนของสุธา” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

- 3.1.1 เหตุผลที่สุธาไม่มาตรงต่อเวลา นักเรียนคิดว่าเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของสุธาจะมีความรู้สึกเช่นไรต่อสุธาที่แสดงพฤติกรรมมาไม่ตรงเวลา
- 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นสุธาแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดย ใช้เวลาอย่างรวดเร็วทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันของคำตอบก่อน และหลังการร่วมอภิปราย
- 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การตรงต่อเวลาไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4
4. **ขั้นแสดงเพิ่มเติม**
 ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง
5. **ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป**
 - 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการตรงต่อเวลาและการไม่ตรงต่อเวลาแตกต่างกันอย่างไร
 - 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดง บทบาทสมมติเรื่อง “บทเรียนของสุธา” ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่การ ตรงต่อเวลา ลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพร้อมกับวิธีการ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สัมผัสจากการตอบคำถามการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

เรื่อง บทเรียนของสุธา

สถานการณ์

สุธาเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง นิสัยขี้อาย ไม่ค่อยพูด สุธาไม่ชอบทำอะไรตรงเวลาเท่าไรนักเพราะรู้สึกว่าการกระทำอะไรให้ตรงต่อเวลาเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย เธอมักทำอะไรล่าช้าเพื่อให้เพื่อนรอเธอ จะได้รู้สึกว่าเธอเป็นคนสำคัญ ถึงอย่างไรเพื่อน ๆ ก็ต้องรอเธออยู่แล้วทุกครั้งที่นัดทำงานกลุ่มเธอจะต้องให้เพื่อนมารอก่อนเสมอทำให้เพื่อนเบื่อหน่ายนิสัยขี้อายของสุธามาก วันหนึ่งในวิชาภาษาไทยครูมอบหมายให้นักเรียนทำรายงานกลุ่มส่ง และออกมารายงานหน้าชั้น แบ่งกลุ่มทำงานกลุ่มละ 4 คน เมื่อประชุมนัดแบ่งงานไปช่วยกันค้นคว้าเพื่อรวบรวมทำเป็นรายงานแล้วออกไปรายงานหน้าชั้น ในช่วงพักกลางวันสายฝน นิตยา และอุไรมาพร้อมกันตามที่นัดกันไว้ขาดแต่สุธา เพื่อนๆ รอจนสิบนาทิจึงเห็นว่าสุธามาช้าจึงได้ตกลงแบ่งงานกันไปทำกันคนละอย่าง และขาดแต่คนออกไปรายงานหน้าชั้นก็ต้องเป็นสุธา เพราะสุธามาช้าจึงไม่มีสิทธิ์เลือก เมื่อสุธามาถึงเพื่อน ๆ ประชุมกันเสร็จแล้วสายฝนจึงบอกสุธาว่าได้แบ่งงานกันครบแล้วให้สุธาออกไปรายงานหน้าชั้น สุธาดกใจและบอกว่าฉันไม่กล้าฉันกลัวเสียงฉันก็เบาด้วยก็เปลี่ยนให้ไปค้นคว้างานจะได้หรือเปล่า สายฝน นิตยา และอุไร ประทับกันอยู่นาน อุไรจึงบอกให้สุธารับงานส่วนรายงานหน้าชั้นพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าเพื่อนทุกคนก็มาตรงเวลานัดหมาย จึงได้เลือกงานตามความถนัด สุธามาไม่ตรงเวลาและช้ากว่ากำหนด จึงไม่มีโอกาสเลิกงานที่นัด สุธาเข้าใจและยอมรับผิดจากการไม่ตรงต่อเวลาของตนเอง และบอกกับเพื่อนๆ ว่าจะปรับปรุงตัวใหม่ จะทำอะไรตรงต่อเวลา และจะพยายามรายงานหน้าชั้นให้ดีที่สุด

บทบาทของสุดา

ฉันชื่อสุดา เป็นผู้มีผลการเรียนดีฉันไม่ค่อยพูด ขี้อาย ไม่ชอบทำอะไรให้ตรงต่อเวลา เพราะรู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อเวลาที่มีนัดกับเพื่อน หรือครูนัดหมายให้มาทำงานฉันมักทำตามสบายมาสายเป็นประจำเพื่อให้เพื่อนฉันรอเสียบ้างเขาจะได้รู้สึกว่าเขาเป็นคนสำคัญวันหนึ่งครูได้มอบหมายให้แบ่งกลุ่มทำรายงานและออกรายงานหน้าชั้น ฉันอยู่กลุ่มเดียวกับ สายฝน อุไร นิตยา เรานัดกันว่าพักกลางวันจะประชุมแบ่งงานกันทำถึงเวลาฉันไปสายไม่ตรงเวลาทำให้เพื่อนๆ แบ่งงานกันเรียบร้อยแล้วและส่วนของฉันก็ต้องออกไปรายงานหน้าชั้น ฉันปฏิเสธแล้วขอเปลี่ยนเป็นค้นคว้างานแทน แต่เพื่อนๆ ไม่ยอมโดยให้เหตุผลว่าเพื่อนก็มาตรงเวลานัดหมายจึงได้เลือกงานตามความถนัด ฉันมาช้าจึงไม่มีโอกาสได้เลือก ฉันเข้าใจและยอมรับผลจากการไม่ตรงเวลาของตนเอง และบอกกับเพื่อนๆ ว่าจะปรับปรุงตัวใหม่ทำอะไรตรงต่อเวลา

บทบาทของครู

ฉันเป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษา ได้มอบหมายงานให้นักเรียนทำโดยแบ่งกลุ่มและออกมารายงานหน้าชั้นเรียนในอาทิตย์หน้า

บทบาทของอุไร

ฉันชื่ออุไรเป็นเพื่อนกับนิตยา สายฝน และสุดา เราสี่คนต้องทำงานกลุ่มเดียวกันเรานัดแบ่งงานกันช่วงพักกลางวันหลังทานข้าวเสร็จ เมื่อถึงเวลาทุกคนมาพร้อมกันขาดแต่สุดาเราจึงแบ่งงานกันจนเรียบร้อยเหลือการรายงานหน้าชั้น จึงเป็นหน้าที่ของสุดาสุดามาสายจึงไม่มีโอกาสเลือก สุดาขอเปลี่ยนหน้าที่แต่ฉันบอกปฏิเสธสุดา และให้เหตุผลที่ทำเช่นนั้นว่าเพื่อนๆ ทุกคนก็มาตรงเวลานัดหมาย จึงได้เลือกงานตามความถนัดสุดามาไม่ตรงเวลาจึงไม่มีโอกาสเลือก ฉันดีใจที่สุดาเข้าใจและยอมรับผลจากการไม่ตรงเวลาของตนเอง และบอกกับพวกเราว่าจะปรับปรุงตัวใหม่ทำอะไรตรงต่อเวลา

บทบาทของสายฝน

ฉันชื่อสายฝน เป็นเพื่อนกับนิตยา อุไร และสุดาเราสี่คนต้องทำงานกลุ่มเดียวกัน เรานัดแบ่งงานกันช่วยพักกลางวันหลังทานข้าวเสร็จ เมื่อถึงเวลาทุกคนมาพร้อมกัน

ขาดแต่สุธาดูเราจึงแบ่งงานกัน จนเรียบร้อยเหลือการรายงานหน้าชั้นจึงเป็นหน้าที่ของสุธามาสายจึงไม่มีโอกาสเลือก สุดาขอเปลี่ยนหน้าที่แต่ฉันได้บอกปฏิเสธสุดา ฉันบอกสุดาและหวังว่าสุดาจะเข้าใจโดยให้เหตุผลว่ามันเป็นหน้าที่ของเราที่ต้องตรงต่อเวลา

บทบาทของนิตยา

ฉันชื่อนิตยา เป็นเพื่อนกับอุไร สุดา และสายฝนเราสี่คนต้องทำงานกลุ่มเดียวกัน เรานัดแบ่งงานกันช่วยพักกลางวันหลังทานข้าวเสร็จ เมื่อถึงเวลาทุกคนมาพร้อมกันขาดแต่สุดาเราจึงแบ่งงานกันจนเรียบร้อยเหลือการรายงานหน้าชั้นจึงเป็นหน้าที่ของสุธามาสายจึงไม่มีโอกาสเลือก สุดาขอเปลี่ยนหน้าที่แต่ฉันได้บอกปฏิเสธสุดา ฉันบอกสุดาและหวังว่าสุดาจะเข้าใจโดยให้เหตุผลว่าในฐานะสมาชิกที่ดีของกลุ่มสุดาเข้าใจและยอมรับจากการไม่ตรงเวลาของตนเองและบอกกับพวกเราว่าจะปรับปรุงตัวใหม่ทำอะไรตรงต่อเวลา

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 9

ชื่อกิจกรรม	“หนีโรงเรียน”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้ แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ตามขั้นตอนการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “หนีโรงเรียน” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ - 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “หนีโรงเรียน” ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียน ในเรื่องของการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นแสดง
 - 2.1 หาผู้อสาสมัครจำนวน 2 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง เพราะทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “หนีโรงเรียน” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 2 คนแสดงไปตามบทบาทของตนสำหรับนักเรียน 8 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย
 - 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “หนีโรงเรียน” หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติจากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง

“หนีโรงเรียน” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

- 3.1.1 เหตุผลที่มานะไม่ให้ปัดออกนอกโรงเรียน นักเรียนคิดว่าเหมาะสม และถูกต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
- 3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นมานะจะมีความรู้สึกเช่นไรต่อปิตีที่แสดงพฤติกรรมไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
- 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นปิตีแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็วทั้งนี้เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อน และหลังการร่วมอภิปราย
- 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับแตกต่างกันอย่างไร
 - 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “หนีโรงเรียน” ด้านความซื่อสัตย์ได้แก่การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถามการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

เรื่อง หนีโรงเรียน

สถานการณ์

มานะและปิติเป็นเพื่อนรักกันมาก ไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ มีขนมหรือสิ่งของก็แบ่งกันกินกันใช้ด้วยกันมาตลอด ที่โรงเรียนของมานะและปิตินักเรียนค่อนข้างมาก การที่ครูจะสอดส่องดูแลนักเรียนให้ทั่วถึงจึงทำได้ยาก และเพื่อฝึกนักเรียนให้มีความซื่อสัตย์และรักตัวเอง ทางโรงเรียนจึงได้แต่งตั้งสารวัตรนักเรียนขึ้นทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียน เมื่อเกิดเรื่องร้ายแรงขึ้นสารวัตรนักเรียนก็จะรายงานครูทันที

มานะได้รับแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรนักเรียนเพราะเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียนและเป็นผู้มีความประพฤติดีด้วยและในชั้นของมานะและปิตินักเรียนที่ประพฤติดีและนักเรียนที่เกเร แต่มานะก็คบกับเพื่อนได้ทุกคนเพื่อนทุกคนก็รักเขาด้วย ปิตินั้นเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียน แต่เพื่อนนอกโรงเรียนมักชวนปิติไปทำสิ่งไม่ดีเสมอ เช่น หนีโรงเรียน ไปยิงนก ไปขโมยผลไม้ของบ้านพักครู มานะเคยตักเตือนปิติเสมอในเรื่องนี้ ปิติก็รับฟังแต่ยังแอบทำอยู่เสมอ

วันหนึ่งในช่วงเช้า ปิติได้บอกมานะว่าขอออกไปนอกโรงเรียน เพราะนัดกับเพื่อนนอกโรงเรียนไว้ มานะบอกว่าอย่าออกไปเลยเพราะเป็นกฎระเบียบของโรงเรียน ห้ามนักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาต ปิติอ้อนวอนมานะว่าอย่าบอกเรื่องนี้ให้ครูรู้มานะ ได้ใช้ความคิดไตร่ตรองอยู่เป็นเวลานานจึงตัดสินใจห้ามไม่ให้ปิติออกไปนอกโรงเรียนและถ้าออกไปจะรายงานให้ครูทราบในขณะเดียวกัน เขากลัวปิติจะไม่เข้าใจในการกระทำของเขาครั้งนี้มานะจึงอธิบายเหตุผลของตนที่ต้องทำเช่นนี้ว่า ตนทำตามหน้าที่และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งในฐานะนักเรียนที่ดีของโรงเรียน ปิติยอมรับในความผิดของตน ที่ได้กระทำไปและสัญญาว่าจะไม่ประพฤติตนเช่นนี้อีก

บทบาทของมานะ

ฉันชื่อมานะ ฉันเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันมีเพื่อนสนิทชื่อปิติเราไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอฉันได้รับแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรนักเรียน เพื่อทำหน้าที่ดูแลความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียน เมื่อเกิดเรื่องร้ายแรงขึ้นสารวัตรนักเรียนก็จะรายงานแก่ครูทันที ปิติซึ่งเป็นเพื่อนสนิทมักจะออกนอกบริเวณโรงเรียนเสมอซึ่งฉันก็เตือนปิติอยู่เสมอ ปิตีก็รับฟังแต่ยังกระทำอยู่ วันหนึ่งช่วงเช้าปิติได้ขอออกไปนอกบริเวณโรงเรียนในตอนเที่ยงบอกว่านัดเพื่อนไว้ และบอกฉันไม่ให้บอกครูถ้าครูทราบจะโดนทำโทษร้ายแรงเพราะโรงเรียนมีกฎระเบียบไม่ให้นักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาตหลังจากที่ฉันคิดไตร่ตรองอยู่นานและแล้วก็ตัดสินใจไม่ให้ปิติออกนอกโรงเรียนและรายงานเรื่องนี้ให้ครูทราบ ในขณะที่เดียวกันนั้นฉันก็กลัวปิติจะไม่เข้าใจในการกระทำของฉันครั้งนี้ฉันจึงอธิบายเหตุผลให้ปิติฟัง ผมต้องทำตามหน้าที่และกฎระเบียบของโรงเรียนในฐานะนักเรียนที่ดีของโรงเรียน ซึ่งปิตีก็รับฟังและยอมรับในความผิดของตนและสัญญาว่าจะไม่ประพฤติเช่นนี้อีก

บทบาทของปิติ

ฉันชื่อปิติ ฉันเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเป็นเพื่อนสนิทของมานะเราไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอฉันมักทำผิดกฎระเบียบโรงเรียนโดยการออกนอกบริเวณโรงเรียนเสมอ ครั้งนี้ฉันได้ขอมานะออกนอกบริเวณโรงเรียนและบอกว่าจะรายงานเรื่องนี้ให้ครูทราบ โดยให้เหตุผลว่าทำตามหน้าที่และตามกฎระเบียบของโรงเรียนในฐานะนักเรียนที่ดีของโรงเรียนซึ่งฉันเองก็เข้าใจและยอมรับผิดและสัญญาว่าจะไม่ประพฤติตัวเช่นนี้อีก

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 10

ชื่อกิจกรรม	“อย่าไปนะ”
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสั้น การแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “อย่าไปนะ” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “อย่าไปนะ” ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียน ในเรื่อง การชักชวนเพื่อนไปในทางเสื่อมเสีย นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นแสดง
 - 2.1 หาผู้อสาสมัครจำนวน 2 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคน ให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง “อย่าไปนะ” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 2 คนแสดงไปตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 8 คน ที่ไม่ได้แสดง ให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย
 - 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ เรื่อง “อย่าไปนะ” หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง “อย่า

ไปนะ” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

- 3.1.1 เหตุผลที่กานดาไม่ไปตามคำชวนของพรเพ็ญ นักเรียนคิดว่าเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นกานดา จะมีความรู้สึกเช่นไรต่อพรเพ็ญที่แสดงพฤติกรรมชักชวนเพื่อนไปในทางเสื่อมเสีย
- 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นพรเพ็ญ จะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย
- 3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ ไม่ชักชวนผู้อื่น ไปในทางเสื่อมเสีย ไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

- 5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการชักชวนเพื่อนทำสิ่งที่ดีกับชักชวนเพื่อนทำสิ่งไม่ถูกต้อง แยกต่างกันอย่างไร
- 5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง “อย่าไปนะ” ด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ ไม่ชักชวนผู้อื่น ไปในทางที่เสื่อมเสีย ในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

เรื่อง อย่าไปนะ

สถานการณ์

กานดา พรเพ็ญ สมใจ นิตยา อุษา ทั้ง 5 คน เป็นเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง กลุ่มนี้จะเป็นที่สนใจของกลุ่มเพื่อน เพราะจะมีทั้งคนที่ตั้งใจเรียนและไม่ค่อยสนใจการเรียน เรียบร้อยและไม่เรียบร้อย เพื่อนๆ ก็สงสัยว่าทำไมถึงอยู่กันได้ ก็เป็นเพราะทุกคนในกลุ่มเป็นเพื่อนที่มีความจริงใจต่อกัน มีอะไรก็เตือนกันได้ จึงทำให้ทั้ง 5 คน สนุกสนมกันมากยิ่งขึ้น ไปไหนก็ไปด้วยกันเสมอ

กานดา นิตยา สมใจ จะเป็นนักเรียนที่ตั้งใจเรียน สนใจการเรียนสม่ำเสมอ นิสัยเรียบร้อย ผิดกับพรเพ็ญและอุษา จะไม่ค่อยสนใจเรียน มักจะชอบชวนเพื่อนๆ ทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม อย่างเช่น ไม่เข้าแถว ไว้ผมยาว ซึ่งผิดระเบียบของโรงเรียน แต่กานดา สมใจ นิตยา ก็จะคอยเตือนพรเพ็ญกับอุษาอยู่เสมอ เพราะคิดว่าเป็นเพื่อนกันมีอะไรก็พูดกันได้ ครั้งหนึ่งพรเพ็ญและอุษาได้ชักชวนให้เพื่อนๆ ในกลุ่มหนีเรียนตอนพักกลางวัน เพื่อที่จะไปดูภาพยนตร์ ซึ่งพรเพ็ญให้เหตุผลว่า หนังสือและฉายเป็นวันสุดท้าย ที่สำคัญอุษาบอกว่าเป็นดาราคนโปรดของพวกเราด้วย กานดา สมใจ นิตยาก็พูดคุยกัน คิดพิจารณาแล้วตอบปฏิเสธ แต่ก็กลัวเพื่อนจะโกรธ สมใจจึงให้เหตุผลว่ามันเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ถ้าจะหนีเรียนไปดูหนัง กานดาให้เหตุผลว่านักเรียนที่ดีต้องตั้งใจเรียน ส่วนนิตยาก็ให้เหตุผลว่า ในฐานะที่เราเป็นเพื่อนกันต้องแนะเพื่อนในสิ่งที่ดี ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย พรเพ็ญและอุษา ฟังเหตุผลของเพื่อนทั้งสามคนแล้วคิดพิจารณา และเข้าใจในความหวังดีของเพื่อน จึงไม่โกรธ ทั้งยังขบใจที่ช่วยเตือนสติ ทั้งสองสัญญาว่าจะตั้งใจเรียน และจะเป็นเพื่อนที่ดีของทุกคน จะไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสียอีกต่อไป

บทบาทของกานดา

ฉันชื่อกานดา เป็นเพื่อนสนิทของพรเพ็ญ สมใจ นิตยา และอุษา เราไปไหนด้วยกันเสมอ ฉันสนใจการเรียน มีนิสัยเรียบร้อย ส่วนพรเพ็ญและอุษา จะไม่ค่อยสนใจการเรียน มักจะชวนเพื่อนทำสิ่งไม่เหมาะสม อย่างเช่น ไม่เข้าแถว ไข่มยมยาว ซึ่งผิดกฎของโรงเรียน ฉันก็คอยเตือนพรเพ็ญและอุษาเสมอ เพราะคิดว่าเป็นเพื่อนกัน

ครั้งหนึ่งพรเพ็ญกับอุษา ชวนฉันและสมใจ นิตยา หนีเรียนไปดูหนัง โดยให้เหตุผลว่า หนังสนุก ฉายเป็นวันสุดท้าย ที่สำคัญเป็นคาราคนโปรดของพวกเราด้วย ฉันได้ตอบปฏิเสธ และให้เหตุผลว่านักเรียนที่ดีต้องตั้งใจเรียน พรเพ็ญและอุษาเข้าใจ และยอมรับฟังเหตุผล และสัญญาว่าจะตั้งใจเรียน ไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสียอีก

บทบาทของสมใจ

ฉันชื่อสมใจ เป็นเพื่อนสนิทของกานดา พรเพ็ญ นิตยา และอุษา เราไปไหนด้วยกันเสมอ ฉันสนใจการเรียน มีนิสัยเรียบร้อย ส่วนพรเพ็ญและอุษา จะไม่ค่อยสนใจการเรียน มักชวนเพื่อนทำสิ่งไม่เหมาะสม อย่างเช่น ไม่เข้าแถว ไข่มยมยาว ซึ่งผิดกฎของโรงเรียน ฉันก็คอยเตือนพรเพ็ญและอุษาเสมอ เพราะคิดว่าเป็นเพื่อนกัน

ครั้งหนึ่งพรเพ็ญกับอุษา ชวนฉันและกานดา นิตยา หนีเรียนไปดูหนัง โดยให้เหตุผลว่า หนังสนุก ฉายเป็นวันสุดท้าย ที่สำคัญเป็นคาราคนโปรดของพวกเราด้วย ฉันได้ตอบปฏิเสธ และให้เหตุผลว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ถ้าจะหนีเรียนไปดูหนัง พรเพ็ญและอุษาเข้าใจ และยอมรับฟังเหตุผล และสัญญาว่าจะตั้งใจเรียน ไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสียอีก

บทบาทของนิตยา

ฉันชื่อนิตยา เป็นเพื่อนสนิทของสมใจ กานดา พรเพ็ญ และอุษา เราไปไหนด้วยกันเสมอ ฉันสนใจการเรียน มีนิสัยเรียบร้อย ส่วนพรเพ็ญและอุษา จะไม่ค่อยสนใจการเรียน มักชวนเพื่อนทำสิ่งไม่เหมาะสม อย่างเช่น ไม่เข้าแถว ไข่มยมยาว ซึ่งผิดกฎของโรงเรียน ฉันก็คอยเตือนพรเพ็ญและอุษาเสมอ เพราะคิดว่าเป็นเพื่อนกัน

ครั้งหนึ่งพรเพ็ญกับอุษา ชวนฉันและกานดา สมใจ หนีเรียนไปดูหนัง โดยให้เหตุผลว่า หนังสนุก ฉายเป็นวันสุดท้าย ที่สำคัญเป็นคาราคนโปรดของพวกเราด้วย ฉันได้

ตอบปฏิเสธ และให้เหตุผลว่าในฐานะที่เราเป็นเพื่อนกัน ต้องไม่ชักชวนเพื่อนทำสิ่งที่เสื่อมเสีย พรเพ็ญและอุษาเข้าใจ และยอมรับฟังเหตุผล และสัญญาว่าจะตั้งใจเรียน ไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสียอีก

บทบาทของพรเพ็ญ

ฉันชื่อพรเพ็ญ เป็นเพื่อนสนิทของกานดา สมใจ นิตยา และอุษา เราไปไหนด้วยกันเสมอ ฉันไม่ค่อยสนใจการเรียน แต่ก็ได้กานดา สมใจ นิตยา คอยช่วยเวลาไม่เข้าใจ ฉันมักชวนเพื่อนทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่เข้าแถว ไร้ผมยาว ซึ่งผิดกฎของโรงเรียน ซึ่งกานดา สมใจ นิตยา จะคอยเตือนเป็นประจำ เพราะเราเป็นเพื่อนที่บอกกันได้

ครั้งหนึ่ง ฉันชวนกานดา นิตยา สมใจ หนีเรียนไปดูหนัง โดยให้เหตุผลว่าหนังสนุก ฉายเป็นรอบสุดท้ายแล้ว ดาราก็เป็นคนโปรดของพวกเรา แต่กานดา สมใจ และนิตยาตอบปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ถ้าจะหนีเรียนไปดูหนังเป็นเหตุผลของสมใจ กานดาให้เหตุผลว่านักเรียนที่ดีต้องตั้งใจเรียน นิตยาก็ให้เหตุผลว่า ในฐานะที่เป็นเพื่อนกัน ต้องไม่ชักชวนเพื่อนทำสิ่งที่เสื่อมเสีย ฉันกับอุษาเข้าใจ และยอมรับฟังเหตุผล และสัญญาว่าจะตั้งใจเรียน ไม่ชักชวนเพื่อนทำสิ่งที่เสื่อมเสียอีกต่อไป และขอบใจที่เพื่อนได้ช่วยเตือนสติ

บทบาทของอุษา

ฉันชื่ออุษา เป็นเพื่อนสนิทของกานดา สมใจ นิตยา และพรเพ็ญ เราไปไหนด้วยกันเสมอ ฉันไม่ค่อยสนใจการเรียน มักชวนเพื่อนทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่เข้าแถว ไร้ผมยาว ซึ่งผิดกฎของโรงเรียน กานดา สมใจ นิตยา จะคอยเตือนเสมอ เพราะเราเป็นเพื่อนที่มีอะไรก็คุยกันได้

ครั้งหนึ่ง ฉันชวนกานดา นิตยา สมใจ หนีเรียนไปดูหนัง โดยให้เหตุผลว่าหนังสนุก ไปกันหลายคนสนุกดี แต่ทั้งสามคนตอบปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ถ้าจะหนีเรียนไปดูหนังสมใจให้เหตุผล กานดาให้เหตุผลว่านักเรียนที่ดีต้องตั้งใจเรียน ส่วนนิตยาให้เหตุผลว่า ในฐานะที่เป็นเพื่อนกัน ต้องไม่ชักชวนเพื่อนทำสิ่งที่เสื่อมเสีย ฉันกับพรเพ็ญเข้าใจและยอมรับฟังเหตุผล สัญญาว่าจะตั้งใจเรียนและจะไม่ชักชวนเพื่อนทำสิ่งที่เสื่อมเสียอีกต่อไป

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 11

ชื่อกิจกรรม	สัญญาของเรา
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ รักษาความสัญญา ตามขั้นตอนการพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
อุปกรณ์	1. เอกสารเรื่องสั้น การแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “สัญญาของเรา” 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ “ถุงปุย” 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ “สัญญาของเรา” ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนในเรื่องของการรักษาสัญญา ถ้านักเรียนให้สัญญากับใครไว้แล้ว ไม่ทำตามสัญญา นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอย่างไร
2. ขั้นแสดง
 - 2.1 หาผู้อสาสมัครจำนวน 3 คน เพื่อเตรียมการแสดง
 - 2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคน ให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “สัญญาของเรา” โดยให้ผู้แสดงทั้ง 3 คนแสดงไปตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 7 คน ที่ไม่ได้แสดง ให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย
 - 3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง “สัญญาของเรา” หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง

“สัญญาของเรา” ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

3.1.1 เหตุผลที่สுவินท์ให้กับสัญญา นักเรียนคิดว่า เหมาะสมและถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นสัญญา จะมีความรู้สึกเช่นไรต่อสวินท์ ที่ไม่ลืมสัญญาที่ให้ไว้ของตน

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นสวินท์ จะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงเวลาการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผล ในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การรักษาความสัตย์ ไปสู่ ขั้นที่ 3 และ 4

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอความคิดเห็นใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัย ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการรักษาสัญญา ที่ให้กับใครไว้ แล้วทำตามสัญญา และให้คำสัญญากับใครไว้ แล้วไม่ทำตามสัญญา แตกต่างกันอย่างไรร

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง “สัญญาของเรา” ด้านความซื่อสัตย์ ได้แก่ การรักษาความสัตย์ในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

เรื่อง สัญญาของเรา

สถานการณ์

สุวนันท์ รัชญา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกัน วันหนึ่งในชั่วโมงวิชาเกษตร ครูได้สั่งให้นักเรียนนำปุ๋ยคอกมาคนละ 1 ถัง เพื่อที่จะนำมาเตรียมใส่แปลงปลูกผักในอาทิตย์หน้าถ้าไม่นำมาจะโดนหักคะแนน รัชญารู้สึกไม่สบายใจ และเป็นกังวลเพราะ ที่บ้านของรัชญาไม่มีปุ๋ยคอกตามที่ครูสั่ง รัชญาจึงขอช่วยให้สุวนันท์นำปุ๋ยมาเผื่อตนเองด้วย สุวนันท์รับปากว่าจะเอามาให้ขอให้รัชญาสบายใจได้ ไม่ต้องกังวล พอถึงกำหนดสุวนันท์ก็นำปุ๋ยมาให้รัชญา ตามที่ให้สัญญา รัชญาดีใจและขอบใจสุวนันท์ แล้วถามเหตุผลว่า ทำไมสุวนันท์ไม่ลืมที่จะเอาปุ๋ยมาให้ สุวนันท์ให้เหตุผลว่า ฉันเป็นเพื่อนกับเธอ และในฐานะเพื่อนที่ดีต่อกัน ต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้ รัชญาขอบใจและรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของสุวนันท์ และสัญญาว่าจะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันต่อกันตลอดไป

บทบาทของครูเกษตร

ฉันคือครูเกษตร ฉันได้สั่งให้นักเรียนทำปุ๋ยคอกมาคนละ 1 ถัง เพื่อที่จะนำมาใส่ดินที่เตรียมไว้ปลูกผัก ถ้าไม่นำมาจะโดนหักคะแนน

บทบาทของรัญญา

ฉันชื่อรัญญา เป็นเพื่อนสนิทของสุวนันท์ เราไปไหนด้วยกันเสมอ ครั้งหนึ่งครูเกษตรสั่งให้นำปุ๋ยคอก มาคนละ 1 ถัง ถ้าไม่นำมาจะโดนหักคะแนน ฉันไม่สบายใจเลย เพราะบ้านฉันไม่มี ฉันจึงบอกให้สุวนันท์ช่วยเอาปุ๋ยมาให้ด้วย สุวนันท์รับปาก และสัญญาว่าจะหามาให้และบอกให้ฉันสบายใจ วันรุ่งขึ้น สุวนันท์ก็นำปุ๋ยมาให้ ฉันดีใจ และถามว่าทำไมสุวนันท์ จึงไม่ลืมที่จะเอาปุ๋ยมาให้ สุวนันท์ให้เหตุผลว่า ฉันเป็นเพื่อนกับเธอ และในฐานะเพื่อนที่ดีต่อกัน ต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้ ฉันชอบใจและรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของสุวนันท์ และสัญญาว่า จะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันตลอดไป

บทบาทของสุวนันท์

ฉันชื่อสุวนันท์ เป็นเพื่อนสนิทของรัญญา เราไปไหนด้วยกันเสมอ ครั้งหนึ่ง ครูเกษตรสั่งให้นำปุ๋ยคอกมาคนละ 1 ถัง ถ้าไม่นำมาจะโดนหักคะแนน รัญญาไม่สบายใจ เพราะที่บ้านไม่มีปุ๋ยที่ครูสั่ง ฉันจึงบอกให้รัญญาสบายใจ และบอกว่าจะนำมาให้ ขอให้รัญญา ไม่ต้องกังวล วันรุ่งขึ้น ฉันนำปุ๋ยมาให้รัญญา รัญญาดีใจ และถามฉันว่า ทำไมฉันจึงไม่ลืมที่จะเอาปุ๋ยมาให้ ฉันให้เหตุผลว่า ฉันเป็นเพื่อนของรัญญา และในฐานะเพื่อนที่ดีต่อกัน ต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้ รัญญาชอบใจ และรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของฉัน และสัญญาว่าจะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันตลอดไป

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 12

ชื่อกิจกรรม	ปัจจัยนิเทศ
เวลา	50 นาที
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเอง ในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์
อุปกรณ์	-

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียน ว่า คนเราควรมีความซื่อสัตย์ หรือไม่ เพราะอะไร
2. ผู้วิจัยบอกถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อการกระทำความซื่อสัตย์นั้นๆ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกเหตุผลของตนเองในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ความซื่อสัตย์
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน แล้วสรุปเพิ่มเติม
5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
6. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน
2. นักเรียนบอกเหตุผลของตนเอง ในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำ ความซื่อสัตย์ได้

ตัวอย่างการแสดงบทบาทสมมติ
เรื่อง เมื่อถึงวันสอบ

เรื่องเมื่อถึงวันสอบ

สถานการณ์

สุนัย มานะ กิตติ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งทั้งสามเป็นเพื่อนสนิทกันมีนิสัยคล้ายกันชอบเล่นกีฬาและชอบที่สุดคือ บาสเกตบอล แต่ในด้านการเรียนสุนัยจะตั้งใจเรียนกว่ามานะและกิตติ เวลาว่างสุนัยมักจะอ่านหนังสือทำการบ้านที่ครูสั่งเสมอ แต่ตรงข้ามเวลาว่างมานะและกิตติจะเล่นบาสเกตบอลเสมอ ครั้งหนึ่งก่อนวันสอบปลายภาค ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แจ้งวันสอบปลายภาคให้นักเรียนทราบล่วงหน้า เพื่อให้ให้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวในการสอบอย่างเต็มที่ สุนัยเมื่อทราบวันอีกไม่นานจะถึงวันสอบจึงเตรียมตัวอ่านหนังสือตั้งแต่เนิ่น ๆ และทบทวนบทเรียนขยันทำแบบฝึกหัดที่ครูสั่งเสมอมา ส่วนมานะและกิตติเมื่อทราบวันสอบปลายภาคก็รู้สึกเฉย ๆ ไม่กระตือรือร้นเล่นบาสเกตบอลทุกวัน หลังจากกลับจากโรงเรียนไม่เคยทบทวนวิชาที่เคยเรียนมาแล้วเลย การบ้านก็ส่งเป็นบางครั้งเท่านั้นเมื่อถึงวันสอบสุนัยทำข้อสอบได้ แต่มานะและกิตติทำข้อสอบไม่ได้พอดีครูไม่อยู่สุนัยจึงส่งข้อสอบให้มานะและกิตติ เพราะสงสาร มานะและกิตติไม่รับข้อสอบเพราะให้เหตุผลว่า การลอกข้อสอบของคนอื่นเป็นสิ่งไม่ดี ใครก็ทำข้อสอบด้วยตนเองทั้งนั้น

บทบาทของครูประจำชั้น

ฉันเป็นครูประจำชั้นป.6 ฉันมีหน้าที่ดูแลนักเรียนและในฐานะครูประจำชั้น ได้พูดให้นักเรียนกระตือรือร้นและตั้งใจในการเรียน และได้บอกให้นักเรียนมีการเตรียมตัวสอบแต่ละเนื้่น ๆ เพื่อที่จะได้ทำคะแนนให้ดี ๆ

บทบาทของสุนัย

ฉันชื่อสุนัย ฉันเป็นนักเรียนชั้นป.6 ฉัน เป็นสนิทกับมานะและกิตติเราชอบเล่นกีฬาบาสเกตบอลเหมือนกันฉันชอบเรียนหนังสือยันที่จะทำการบ้านทุกครั้งทีครูสั่งในวันสอบปลายภาคฉันทำข้อสอบได้ เพราะเตรียมตัวมาดี แต่มานะและกิตติทำข้อสอบไม่ได้เลย ฉันจึงส่งข้อสอบให้เพราะสงสารเพื่อนทั้งสองคนเป็นจังหวะที่ครูออกนอกห้อง แต่มานะและกิตติไม่รับข้อสอบเพราะให้เหตุผลว่า การลอกข้อสอบของคนอื่นเป็นสิ่งไม่ดี ใครก็ทำข้อสอบด้วยตนเองทั้งนั้น

บทบาทของมานะ

ฉันชื่อมานะ ฉันเป็นนักเรียนชั้นป.6 เป็นเพื่อนสนิทของสุนัยและกิตติเราชอบเล่นกีฬาเหมือนกันคือบาสเกตบอล เรามักจะเล่นด้วยกันแต่ฉันไม่ค่อยสนใจการเรียนเมื่อทราบถึงวันสอบปลายภาคก็เฉยๆ ไม่กระตือรือร้นยังคงเล่นบาสเกตบอลทุกวันไม่เคยทบทวนวิชาเรียน เมื่อวันสอบปลายภาคมาถึงฉันทำข้อสอบไม่ได้ สุนัยจึงส่งข้อสอบมาให้ฉันขอบใจสุนัย แต่ฉันไม่รับข้อสอบมาเพราะเหตุผลที่ว่ามันเป็นหน้าที่ของเราที่ต้องซื่อสัตย์ ไม่ลอกข้อสอบเพื่อน

บทบาทของกิตติ

ฉันชื่อกิตติ ฉันเป็นนักเรียนชั้นป.6 เป็นเพื่อนสนิทของสุนัย และมานะ เราชอบเล่นกีฬาเหมือนกันคือบาสเกตบอล เรามักจะเล่นด้วยกัน แต่ฉันไม่ค่อยสนใจการเรียนเมื่อทราบถึงวันสอบปลายภาคก็เฉยๆ ไม่กระตือรือร้นยังคงเล่นบาสเกตบอลทุกวัน ไม่เคยทบทวนวิชาเรียน เมื่อวันสอบปลายภาคมาถึงฉันทำข้อสอบไม่ได้ สุนัยจึงส่งข้อสอบมาให้ฉันขอบใจสุนัย แต่ฉันไม่รับข้อสอบมาเพราะเหตุผลที่ว่าใครก็ทำข้อสอบด้วยตัวเองไม่มีใครลอกกันเลยทีเดียว อีกหลายคนก็ทำข้อสอบไม่ได้

ตัวละคร	ผู้แสดง
ครู	วราภรณ์
สุนัย	สุทัศน์
มานะ	รณณรงค์
กิตติ	เรืองนาม

“เมื่อถึงวันสอบ”

ฉากที่ 1 ในห้องเรียน

มานะ : เฮ้ย! มาเล่นบาสกันเถอะ เอ้า! รับนะกิตติ

กิตติ : ส่งคี้ๆ หน่อยซิ

สุนัย : ทางนี้มั่ง

มานะ : เธอสองคนชอบเล่นบาสหรือเปล่า

กิตติ/สุนัย : ครับ ผมชอบ

มานะ : เอ็นๆ เราไปเล่นที่สนามกันดีกว่า

สุนัย : ครูมาแล้ว เก็บบาสไว้ก่อน

ฉากที่ 2 ครูประจำชั้น เข้ามาแจ้งวันสอบปลายภาค

สุนัย : นักเรียนทำความเคารพ

นักเรียน : สวัสดีค่ะ/สวัสดีครับคุณครู

ครู : สวัสดีค่ะนักเรียน วันนี้ครูจะมาบอกวันสอบปลายภาคให้นักเรียนทราบ เรา
จะสอบวันที่ 16-19 มี.ค. 2541 ให้นักเรียนเขียนไว้ จะได้จำได้ ครูมีเรื่องจะ
บอกเท่านั้น

สุนัย : นักเรียนทำความเคารพ

นักเรียน : สวัสดีค่ะ/สวัสดีครับคุณครู

ฉากที่ 3 ที่สนามบาส ช่วงเย็นทุกวัน กิตติกับมานะ จะมาเล่นบาสทุกวัน โดยไม่สนใจ
ทบทวนการบ้านที่ครูให้ ส่วนสุนัย ตั้งแต่ครูแจ้งให้ทราบวันสอบปลายภาค
กระตือรือร้นขยันอ่านหนังสือแต่เนิ่นๆ

ฉากที่ 4 ในห้องสอบ ครูกำลังแจกข้อสอบและให้นักเรียนลงมือทำ
ครู : นักเรียนทำข้อสอบได้ค่ะ

มานะกับกิตติ นั่งทำข้อสอบด้วยความกระวนกระวายใจ เพราะทำไม่ได้ สุนัยสังเกตเห็น
เพื่อน เลยส่งกระดาษคำตอบให้เป็นเวลาที่ครูไม่อยู่ในห้องสอบ

สุนัย : (ส่งให้มานะ) เอ้า! นี่คำตอบ เร็ว เดี่ยวครูมา

มานะ : ไม่เอา เอากลับไป

สุนัย : กิตติ นี่ กระดาษคำตอบ

กิตติ : ไม่เอา

ครู : นักเรียนหมดเวลาในการสอบแล้ว ออกจากห้องสอบได้

ฉากที่ 5 หน้าห้องสอบ สุนัย มานะ กิตติ คุยกัน

สุนัย : เธอทำข้อสอบไม่ได้ใช่ไหม บอกเหตุผลของเธอได้ไหม ทำไมถึงตัดสินใจไม่
เอากระดาษคำตอบ

มานะ : เพราะว่าเพื่อนๆ เขาก็ไม่มีใครลอกกันเลย บางคนก็ทำไม่ได้เหมือนกัน

สุนัย : แล้วเธอล่ะ

กิตติ : ผมยอมรับผลจากการที่ผมขี้เกียจอ่านหนังสือ ผมเลยทำข้อสอบไม่ได้

สุนัย : ผมดีใจที่เธอสองคนเข้าใจ หวังว่าเธอคงตั้งใจเรียนมากขึ้น

นักเรียน : สวัสดีค่ะ/สวัสดีครับคุณครู

ภาคผนวก ก.

1. ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
2. ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ข้อที่	ค่า t	ข้อที่	ค่า t
1	3.00	19	2.10
2	2.29	20	3.59
3	2.00	21	3.03
4	2.80	22	4.01
5	3.05	23	3.09
6	2.05	24	2.68
7	3.18	25	2.19
8	3.89	26	2.98
9	3.59	27	3.03
10	3.23	28	3.36
11	4.32	29	2.77
12	2.90	30	2.41
13	2.82	31	2.35
14	3.60	32	2.55
15	2.95	33	4.19
16	3.55	34	3.77
17	3.00	35	2.00
18	2.39	36	3.84

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = 0.7513

ตาราง 7 แสดงโครงสร้างแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

	พฤติกรรม	จำนวนข้อ	ข้อที่
1.1	ไม่ลอกงานเพื่อนหรือให้เพื่อนหรือญาติช่วยทำ	5	2 9 14 27 29
1.2	ยอมรับผิดจากการกระทำของตน	6	5 10 15 21 23 26
1.3	ไม่พูดปด	4	3 11 16 18
1.4	ไม่ลักขโมย	4	6 12 19 30
1.5	ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	2	13 33
1.6	ตรงต่อเวลา	5	4 8 20 24 28
1.7	ปฏิบัติตามกฎระเบียบบังคับ	4	1 22 25
1.8	ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย	3	7 17 31 36
1.9	รักษาคำมั่นสัญญา	3	32 34 35
	รวม	36	

ตาราง 8 เฉลยคะแนนของแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ข้อที่	ก	ข	ค	ง	จ	ฉ	ข้อที่	ก	ข	ค	ง	จ	ฉ
1	3	4	5	1	6	2	19	3	2	1	4	5	6
2	3	5	2	1	4	6	20	2	5	3	4	1	6
3	3	1	6	2	4	5	21	6	4	2	5	1	3
4	4	2	3	1	6	5	22	1	4	5	2	3	6
5	1	6	2	3	4	5	23	2	1	5	4	6	3
6	3	4	1	2	5	6	24	5	3	1	6	2	4
7	1	5	3	4	6	2	25	1	2	3	4	5	6
8	6	5	1	2	3	4	26	1	4	3	5	2	6
9	3	2	1	6	4	5	27	2	1	3	5	6	4
10	2	3	5	4	1	6	28	1	5	4	3	6	2
11	2	4	1	3	6	5	29	6	5	2	1	3	4
12	4	5	6	1	2	3	30	4	5	2	1	6	3
13	4	3	1	2	6	5	31	2	3	5	6	4	1
14	2	6	1	4	3	5	32	6	5	3	4	2	1
15	3	4	1	2	6	5	33	4	5	1	2	3	6
16	6	5	1	3	2	4	34	3	5	1	6	4	2
17	1	4	3	6	2	5	35	4	2	6	1	5	3
18	6	1	2	3	4	5	36	2	4	1	6	3	5

หมายเหตุ คะแนน 1-6 หมายถึง ชั้นจริยธรรมของโคลเบอร์ก ตั้งแต่ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6

ตาราง 9 แสดงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1
ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ

คนที่	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	ผลต่างของคะแนน
1	95	81	14
2	89	75	14
3	83	71	12
4	94	82	12
5	85	74	11
6	99	86	13
7	106	90	16
8	93	78	15
9	97	83	14
10	89	72	17

ตาราง 10 แสดงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่
2 ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ

คนที่	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	ผลต่างของคะแนน
1	115	79	36
2	114	86	28
3	112	76	36
4	110	82	28
5	112	73	39
6	120	86	34
7	109	81	28
8	108	93	15
9	120	88	32
10	115	75	40

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววรรณิณี	ชื่อสกุล ราชสงฆ์
วัน เดือน ปี เกิด	6 พฤศจิกายน 2514
สถานที่เกิด	จังหวัด กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	26/9 ม.2 เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520 โทร. 326-9463
ประวัติการศึกษา	
พุทธศักราช 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง
พุทธศักราช 2536	การศึกษาระดับบัณฑิต (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา จังหวัดสงขลา
พุทธศักราช 2540	การศึกษามหาบัณฑิต จิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ
ที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง

บทคัดย่อ
ของ
วรวรรณินี ราชสงฆ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบ และการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2540 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 20 คน สุ่มครั้งที่หนึ่ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม และสุ่มครั้งที่สอง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้บทบาทสมมติ แบบแผนการทดลองคือ Randomized group pretest-posttest design เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบและโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARISON OF THE EFFECTS OF MODELING TECHNIQUE AND
ROLE-PLAYING ON MORAL REASONING HONESTY OF PRATHOM SUKSA VI
STUDENTS IN THE WELFARE EDUCATION SCHOOL,
CHANGWAT PHATTALUNG

AN ABSTRACT
BY
WARAWANNINEE RATCHSONG

Presented in partial fulfillment of requirements for the
Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 1998

The purposes of this experimental research was to compare the effects of modeling technique and role – playing on moral reasoning : honesty of Prathom Suksa VI students in the Welfare Education school, Changwat Phattalung in academic year 1997. The subjects of twenty students were randomly selected from Prathom Suksa VI students whose moral reasoning : honesty scores were lowers than thirty-three percentile. The subjects were randomly divided into two experimental groups I was exposed to the modeling – technique program while the experimental group II was exposed to the role – playing program. The research design was a randomized group pretest – posttest design. The research instruments were moral reasoning : honesty questionnaires, a modeling – technique program, and a role – playing program. The data were analyzed by t – test.

The results were as follows :

1. The moral reasoning : honesty of the students exposed to the modeling – technique program significantly increased at .01 level.
2. The moral reasoning : honesty of the students exposed to the role – playing program significantly increased at .01 level.
3. There was a significant different between the moral reasoning : honesty of the students in the role-playing program and that in the modeling-technique program at .01 level.